

**IV. SULTAN MURAD'IN
REVAN VE TEBRİZ SEFERİ
RÛZNÂMESİ
Yunus ZEYREK**

Kültür Bakanlığı

Ankara, 1999

BU KİTABIN MEVCUDU BULUNMAMAKTADIR

TAKDİM

Prof. Dr. KIRZIOĞLU M. FAHRETTİN

Sultan IV. Murad çağının bu çok değerli kaynağının ilmî olarak yayına hazırlanması çok sevindiricidir. Eser, Dîvân kâtiplerinden birisi tarafından ve aynı kalemlle yazılmıştır. Adı bilinmeyen, ancak 362 yıl önceki “Sefer Kâtibi” nin çağına göre sâde bir Türkçe ile, hâdiseleri ve menzilleri gününe yazdığı bu kaynak, Osmanlı devlet anlayışını ve icrâ gücünü de çok iyi belirtiyor. Bu hususların doğruluğu ve değerini sevgili okuyuculara bırakarak, eseri, orijinal yazması klişesini sunup, metnin sahifelerine de işaret ederek, yeni yazımıza güvenilir biçimde çevirmesi, *Yunus ZEYREK Beg'in* gerçekten bu işin ehli olduğunu gösteriyor.

Eseri ilk defa -Önsöz'de belirtildiği gibi- rahmetli Prof. Dr. Süheyl ÜNVER, Türk Tarih Kurumu *BELLETEN*'inde (1952) yalnız menzilleri özet ve tarih sırasıyla tanıtmış, bazı coğrafya adlarını da yanlış okumuştu.

Genç araştırmacı Y. Zeyrek'in, yazanın hattıyla biricik yazmayı ilim âlemine sunmadaki yetenekli hizmetine şöyle işaret edebiliriz:

- a. Eserin aslı, resmî müsaade ile mikrofilme alınarak, 18x24 cm fotoğraflar bütünüyle

verilmiş. Böylece aslının klişesi verilerek bilenler için aslıyla karşılaşmaya imkân sağlıyor hem de yeni yazımıza aktarılan metin verilerek böyle değerli biricik kaynağı bütünüyle gün ışığına çıkarıyor.

b. Genç araştırmacı, büyük bir dikkat ve emekle bu biricik kaynağı mükemmel olarak ilim âlemine sunmuştur. Osmanlı Türkçemizi böylesine başarı ile okuyup yazıya geçirilebilmesi, meslektaşlarına iyi örnek olmasının yanında geleceğimiz için de bu uğurda umut ve güven vermektedir.

c. Eser yeni yazımızla hazırlanırken, her sahifenin sırasını belirterek ay ve gün adlarının altlarını çizerek, hâs adları italik yazarak da okuyucuya kolaylıklar sağlanmıştır. Metnin imlâ ve şivesi gözetilerek “ç, k, ş, t” seslerinden sonraki ‘d’ler gereksiz yere ‘t’ ye çevrilmemiştir.

ç. Metne gerektiğinde ilâve edilen açıklamaların, parantez içinde gösterilmesi de çok yerinde olmuştur. İlâve edilen yol haritası, sözlük ve yer isimleri indeksi eseri bir kat daha kıymetlendiriyor.

Keşki orta öğretimde “*Osmanlı Türkçesi*” seçmeli ders olarak okutulsa da, arşiv belgelerimizi ve İslâmî yazılı kitaplarımı okuyacak gençlerin yolu açılsa.

ÖNSÖZ

IV. Murat, tarihimizin çok önemli simalarından, Osmanlı padişahlarının da en kudretlilerinden biridir. O, Osmanlı Devleti’nde iç karışıklıkların patlak verdiği bir döneme kudretli imzasını atmıştır. Sultan Murat, I. Ahmed'in oğludur. Tahta çıktığında on iki yaşında idi.

İki yüz okkalık gürz kullandığı, mızrak vurarak sekiz kalkanı birden deldiği, çok iyi bir pehlivan, sporcu, usta bir at binicisi ve silah kullanıcısı olduğuna tarih kaynaklarında sıkça işaret edilmektedir. Aynı zamanda bir sanatkâr, şâir ve bestekâr, çok zeki ve askerî alanda bir deha olduğu da zikredilir. Onun bu tür özelliklerini elinizdeki eserde okuyacak, bizzat görür gibi olacaksınız.

Yönetimi gerçekten ele alınca çok geniş çaplı bir zorba avına başlayan genç padişah, zulme rıza gösteren veya bilfiil zulmün içinde yer alan kim olursa olsun hakkından gelmiştir. Zamanında çok insanın öldürdüğü anlaşılmaktadır. Terörün çok vahim bir hâl aldığı göz önünde tutulursa, padişahın bu uğurda kırıldığı binlerce cana kimse acımadığı anlaşılmaktadır. Henüz 24 yaşındaki padişahın bu meşhur seferine 82 yaşındaki Şeyhüislâm Yahya Efendi ile asrin en büyük bilgini Kâtip Çelebi de refakat etmiştir.

Bu kronolojik ve askerî Rûzname'den, önce Prof. A.Süheyl Ünver, Türk Tarih Kurumu Belleteni'nde (1952) bahsetmiştir. 20.5x27 cm ebadında 120 büyük sayfadan meydana gelen Rûzname'nin her sayfasında 18-20 satır bulunmaktadır.

Sefere çıkan ordunun geçtiği yollar ve yerler, çekilen sıkıntılar özellikle belirtilmiştir. Revân'a giderken ve dönüşte ayrı yollar takip edilmiş, böylece Anadolu'daki asayış de kontrol edilmiştir. Yollarda halkın sıkâyetleri dinlenmiş, yalan ise iftiracılar, doğru ise suçlular cezalandırılmıştır.

Prof. Ünver, yukarıda bahsi geçen değerlendirmesinde bu eserin, "Kanuni'nin Bağdat Seferi'nden bahsededen eserden sonra türünün ikinci örneği" olduğunu belirtmiş; eserde de görüleceği gibi bu seferin bir salı günü başlayıp yine bir salı günü bittiğine dikkat çekmiştir.

Eser hazırlanırken mümkün olduğu kadar kendi imlâsına uyulmaya çalışıldı. Arapça ve Farsça asılı kelimeler aslına uygun bir sadelikle verilmekle beraber, eserin kolayca okunabilmesi için

transkripsiyon kalabalığından sarfinazar edildi. Sonuna da okuyucu için tarafımızdan yer isimleri indeksiyle bir sözlük bölümü ilâve edildi. İncelendiğinde tarih, dil, folklor, etnografla ve etnoloji için mühim şeylerin çıkarılacağı aşıkârdır.

Aslı Topkapı Sarayı Müzesi Bağdat Köşkü Kütüphanesinde bulunan Rûzname'nin faksimilesi, Prof. Kirzioğlu tarafından alınarak tetkik edilmiştir. Eser üzerinde çalışmamıza kendileri delâlet etmişlerdir. Hazırladığımız müsvedde de karşılıklı okuma suretiyle aslından kontrol edilmiştir. Rahatsız olduğu halde bu kadar meşakkate katlandı; bir de takdim yazma lütfunda bulundular. Burada Aziz Hocama sıhhat ve afiyet dileklerimle şükranlarımı arz ediyorum.

Ankara, 14 Ekim 1996

Yunus Zeyrek

IV. SULTÂN MURÂD'IN REVAN VE TEBRÎZ SEFERİ RÛZNÂMESİ

(H.1044-1045/28 Mart- 27 Aralık 1635)

Note:Arapça gün adları, bugünkü Türkçe karşılığı ile yazıldı.

(1 b.)

(GAZEL)

*Hızır-ı şâhim keman ebrûna kurban eylerem câni
Keremdir, lütf-i ihsândır kabul eylerseniz ani.*

*Cihani gark-ı hûn etmek mukarrerdür benim aynum
Tarahhum eyle akmasun demâdem çeşmimin kani.*

*Olaldan hasta-i aşkin hemân bir kılca kaldı cân
Tabîbim hastana Hîzr ol, yetiş gel eyle dermâni.*

*Eşîğin atlar eyle hem-sifal olsan benim körpem
Mukarrer bil, olurdum kânatin şâh-i sultânı*

*Efendi derd-i mihnet çekmeden kaddin kemân oldu
Meded kıl, câna dermân eyle gönder tîr-i müjgâni.*

*SAFÂYÎ hayliden bekler kapunu, bir nazar eyle
Kulundur eskiden ol, derdimende eyle ihsâni.*

KIT'A

*Gül rûyunu görmeyi arzu eder âvâreler
Meydâna çıkup görünmez nişlesün bîçâreler
Öt bülbül deryâya karşı azm-i safâ eyyâmıdır
Nevcivânsın pek yaraşur, gey efendim hâreler.*

Temmet

(1 b.) Fî Şehri Sevvâlû'l-Mükerrem Sene Bin Kırk Dört, bu ayın gurresi (biri) Salı: Oturak der-Üsküdar. Bugün, Rumeli Beğlerbegisi Canpoladoğlu Mustafâ Paşa, Rumeli 'Askeri ile Üsküdar' a) geçüp, Ordû-yi Hümâyûn'a dâhil oldu.

Şevvâl 2 Çarşanba: Oturak der Üsküdar. Bugün Segbânbaşı Kemankeş Mustafâ Ağa'ya, Yeniçeri Ağalığı 'inâyet ve ihsân olundu

Şevvâl 3 Perşenbe: Oturak der Üsküdar.

Şevvâl 4 Cum'a: Oturak der Üsküdar- 9 Şevvâl'e kadar Oturak der Üsküdar.

Şevvâl 10 Perşenbe: Bugün Üsküdar'dan, sa'âdetle kalkınup, Pendik nâm mahalle nüzûl olundu. Yolda gelürken, sekiz keklik sıkâr olundu, bir sünâglün dahi. (Pâdişâh) mübârek eliyle öldürdüler. Konağa gelindikden sonra, gerü sıkâra gidilüp ve bu menzile, altı sâ'atde gelindi.

Şevvâl 11 Cum'a: Bugün Gegübiize (Gebze) nâm mahalle nüzûl olundu. Ve yolda gelürken, Sa'âdetlü Pâdişâhimiz kendi (2 a.) mübârek elile on 'adet keklik öldürdüler. Ve yevm-i mezbûrda, Otak-ı Hümâyûn önünde, iki Kâfirünğ başları kesildi. Ve bu menzile, beş buçuk sâ'atde gelindi.

Şevvâl 12 Cum'a(ertesi): Bugün Hereke nâm mahalle nüzûl olundu. Ve bu menzile gelürken, yolda 'azîm yağmur yağup, balçıkdan ziyâde 'usret çekildi. Ve bu menzile geldükden sonra, gecesi dahi 'ale't-tevâlî sabâha dek yağmur yağup, 'azîm balçık oldu. Ve yolda gelürken, (Pâdişâh) mübârek elile bir çaylak öldürdü. Ve bu menzile, dört buçuk sâ'atde gelindi.

Şevvâl 13 Pazar: Bugün İzingimid (İzmit) önünde, Topyeri nâm mahalle nüzûl olundu. Ve Sa'âdetlü Pâdişâhimiz kendi mübârek elile, bir sünâglün ve birkaç keklik öldürdü; ve 'azamet ile menzil-i mezbûra gelince, seyl-i 'azîm ve balçık ile ki, atın karnını dögerdi. Hattâ, mübârek etekleri, balçığa batmış idi.

Ve andan, Konağa gelindükde, çadırları sel basmak ile, Sitâra Köprüsü'nün beri tarafına konulmuş idi. Ve andan Konağa gelindükde suyun ziyâde tuğyâni olmağla, bizzât Kendüleri ve Paşalar ve Yeniçeri Ağası tebdil-i sûret olup, bir münâsib mahalle tahmîn eylediklerinden sonra, bir gecenin içinde Otak-ı Hümâyûn, zikrolunan mahalle kurulması emrolundu. Ve Hazîne dahi, İzingimid'de olan Saray-i Hümâyûnları'na vaz'olunmasın, emreylediler. Ve Otakçılar Otağı, nâmahall yerde kurdukları çün, (onlara) degeleng (değnek vurulması) emrolundu. Ve bu mahalde, Kaim-makam Murtazâ Paşa'ya, Kendü ellerile degenek vurdular, Otağı nâmahall bir yere kondurduğu-çün.

Ve bu menzilde, üç gün oturak olundu. Ve Derbend'i geçmekde sıklet olmamak için iki gün mukaddem Rumeli Askeri'ne ve Sipâhi'ye ve Yeniçeri'ye ve sâir 'Asker Halkına, ilerü gitmeğe Fermân olunup; ancak, Sa'âdetlü Pâdişâhimiz ile Vüzerâ ve Mîftî ve Kaadî'askerler ve Mîri'alem ve Tuğlar ve Sancaklar ve Hirka-i Şerîf (2 b.) ve İç-Halkı (Enderûn) kullarıyla salt kalup; Kazıklılıbeli'ni geçüp, Derbend'i dahi geçince, balçıkdan ve su geçidlerinden ve ba'zı sengistân yerlerden, kemâl mertebe 'usret çekildi.

Şevvâl 14 Pazarertesi; 15 Salı, 16 Çarşanba (günleri) oturak olundu.

Şevvâl 17 Perşenbe: Bugün Kazıklı'ya nüzûl olundu. Ve yolda, Köprübaşı'nda, bir sârik, kaziğa kuruldu. Ve bu menzile, dört sâ'atde varıldı.

Şevvâl 18 Cum'a: Bugün Kazıklı-Derbendi aşılıp, Dikilitaş nâm mahalle yedi buçuk sâ'atde nüzûl olundu. Ve bu menzilde, Solakbaşilar'dan biri, cûrmile katl-olundu ve üç nefer Yeniçeri dahi, ol gece katl-olundu.

Şevvâl 19 Cum'aertesi: Bugün İznik-Sahrâsi'na nüzûl olundu. Ve bu menzilde

Sa'âdetlü Pâdişâhimiz, sıkâra gidüp, kendi mübârek elile, bir balıkçıl (kuşu) öldürdü; ve cürumlerile *Otak-i Hümâyûn* önünde, iki âdemin başları kesildi. Ve bu menzile, iki büyük sâ'atde gidildi.

(3 a.) Şevvâl 20 Pazar: Bugün (Bursa'nın) *Yenişehir-Sahrâsi*'na nüzûl olundu. Yolları yüksek sengistân olmağla, bir mikdâr 'usret çekildi; dört büyük sâ'atde gelindi. Ve bu menzilde, bir gün oturak oldu.

21 Şevvâl Pazarertesi

Şevvâl 22 Salı: Bugün, *Akbiyik* nâm mahalle nüzûl olundu. Yolları daraşlu ve taşlu ve ağaçlu yerler olmağla, dört sâ'atde gelindi. Ve bu menzilde, *Dergâh-i Âlî Kapucîbaşları*'ndan Çavuş Ahmed Ağa'yı, bir hidmet ile (Macaristan merkezi) *Budun* tarafına gönderdiler.

Şevvâl 23 Çarşamba: Bugün, *Bazarcık* nâm mahalle nüzûl olundu. 'Azîm ağaçlu dağlar; beş sâ'atde gelindi. Ve bu menzilde, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, tebdîl (kıyâfet) ile sıkâra gidüp, mübârek elile bir balıkçıl öldürdüler ve birkaç keklik öldürdüler. Ve bugün, *Otak-i Hümâyûn* önünde bir şakî *Yeniçeri*'nin, başı kesildi.

Şevvâl 24 Perşenbe: Bugün *Bozöyük* nâm mahalle nüzûl olundu. Ağaçlu ve taşlu dağlardır, taraşlık yollardur; üç büyük sâ'atde gelindi. Ve yolda gelürken, pervâzî-doğanlar ile sıkârlar olundu. Ve bu menzilde, bir *Yeniçeri* katlolundu.

(3 b.) Şevvâl 25 Cum'a: Bugün, *İnönü* nâm mahalle nüzûl olundu; bir sâ'atlik bir yoldur. Yöründükden sonra, cümle *Rumeli Askeri* ve sâir *Beğlerbegiler* ve mevcûd bulunan *Sipâh Tâfesi*, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'a selâmlığa durup, selâmladıktan sonra; cümle 'Asker Halkının önlerinde, eski zorbalardan olup, *Karayilan Oğlu Sefer* demekle meşhûr bir Vâcîbî'yi, yol üzerinde *Huzûr-i Hümâyûnları*'na getürdüklerinde, amân ve zamân vermeyüp, çökdürüp, basın kıldırıldı.

Andan sonra, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, *İç-Halkı* (Enderûn) *Kulları* ile bir tarafa durup, *Diş-Halkı*, dahi bir tarafa taa *Konağa* varınca, *Cırıd* oynadılar. *İç-Halkı*, *Hünkârimiz* ile, bâhusûs, *Sa'âdetlü Hünkârimiz Hazretleri*, *Paşaları* ve *Beğleri* atlarından (atlığı) cırıd ile yıkup; niçesi, cırıd darbindan bîhûş olup, atlarından akdarılmışdır. *Sa'âdetlü Hünkârimiz Hazretleri*, her cırıd atdıka, *Salavât* getürenün ve *Hû* diyenün nihâyeti yoğ-idi. Ol gün, taa *Konağa* gelince, gûyâ ki cümle 'Asker Halkı'na, 'İyd-u-Ekber' olmuş idi. *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, bu mertebe dilir ve merdâneliğin gören Gaazîler, hayrân kalup, el kaldırup, du'â etdüklerinde, duâ-yi hayrleri, evc-i âsûmâna çıkmış idi.

Şevvâl 26 Cum'aertesi: Bugün, *Eskişehir* nâm mahalle nüzûl olundu. Ve bu menzile gelindikden sonra, *Eğrigözü* ve *Bardaklı Nâhiyeleri*'nin re'âyâsı (Köylüleri), *Sûrsat* (4 a.) bedeli cem'inden ötürü, *Kaadîsi*'ndan sıkâyete gelüp, izhâri tazallum eylediklerinde; Re'âyânın (gördüğü) zulümleri dinledikden sonra; *Eğrigözü Kaadîsi* getürdülüp, *Otak-i Hümâyûn* önünde katl-olunacak mahalde (sırada), *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, cûrmünü 'afv edüp; iki yüz yetmiş dokuz degenek urdurup, âzâd eylediler.

Ve zikr-olunan Nâhiyelerin *Sûrsat Bedelin* cem' etmek için, mukaddemâ Âsitâne'den (İstanbul'dan) Emr-i Şerîf ile, *Üsküdârî* bir *Kapuci* gönderilmiş idi. *Ol kapuci*, zikr-olunan karyelerden, *sûrsat bedeli*'nden yetmiş bin akça cem'edüp, ba'dehu gâyib olup; *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, Re'âyâya zulm olduğun revâ görmeyüp, *Hazine-i Âmireleri*'nden, zikrolunan yetmiş bin akçayı, Re'âyâya ihsân edüp; ol firâr eden *Üsküdârî Kapuci*'nın evi füruht ve ol yetmiş bin akçayı tahsîl olunması Fermân olundu. Ve bu menzile, yedi sâ'atde gelinüp, bir gün oturak oldu. Şevvâl 27 Pazar, bir gün oturak oldu.

Şevvâl 28 Pazarertesi: Bugün, *Akçaviran* nâm mahalle nüzûl olundu. Ve bu menzilde,

Karaman'dan ma'zûl *Tutçu-Hasan Paşa*'nın, *Otak-ı Hümâyûn* önünde, başı kesildi. Ve bu menzile, beş sâ'atde gelindi. *Konağa* gelince, kuru sovuklar oldu. Konak'da dahi, kar yağdı.

(4 b.) Şevvâl 29 Salı: Dört sâ'atde gelindi. Bugün *Seyyidgaazî* nâm mahalle nüzûl olundu. Ve bu menzilde, sâbika *İlyas Paşa*'nın âdemlerinden olup, halen *Kastamonu Paşası*'nın yanında *Kara-Halil* nâm kimesne, zâlim olup, fukarâya zulm-etmekle, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başı kesildi. Ve bugün, (Kaim-makam) *Murtazâ Paşa* âdemlerinden bir mukdim (yarar) âdemîsi, *Kângiri* (Çankırı)dan ma'zûl (Sancakbaşı) 'Alî Beğ'i, ahz-eyleye gönderildi.

Fî Şehri Zi'l-ka'detü's-Serîfe Sene 1044 Gurre/1.gün Çarşanba: Bugün *Bardakçı* nâm mahalle nüzûl olundu. Yolları taşlık, çamlu ve meşelü dağlardır. Dört buçuk sâ'atde *Konağa* gelindi. Ve *Konağa* gelindikden sonra, bütün gün 'azîm nisan yağmurları yağdı. Ve bugün *Türkman Boyları*'ndan Kocar'ın kardeşi Minnetbaşı, ahz-olunmağa Fermân olundu.

Zi'l-ka'de 2 Perşenbe: Bugün Çifterlü (Çifteler) demekle ma'rûf *Husrev Paşa Hanı* nâm mahalle nüzûl olundu. Çamlu ve meşelü dağlardır. Ve bu dağlardan mürûr olunurken 'azîm dumanlar olup, bataklı balçıklardan kemâl mertebe, 'usret çekildi. Ve bu menzile, beş sâ'atde gelindi.

Ve eski zorbalardan *Karayılan Oğlu* demekle **(5 a.)** ma'rûf *Hamze* nâm şakî, ehli-fesâd olmağıla *Otak-ı Hümâyûn* önünde, başı kesildi. Ve *Ahmed Çavuş* nâmında bir herif, sebb-i Nebî eylemişdir (Peygamberimize sövmüştür) deyü, bir *Şeyh* şehâdet edüp, tecessüs olundukda, *Şeyh*'ün da'vâsı lağv ve bühtân olmağıla, *Şeyhi* mezbûra, yetmiş dokuz değnek urulup; andan sonra, *Küreg*'e konulmağa, Fermân olundu.

Zi'l-ka'de 3 Cum'a: Bugün *Bayat* (Afyon-Bayat) nâm mahalle, nüzûl olundu. Yolları, çamlu dağlardır; kuru sovukdan, bir mikdâr elem çekildi. Ve bu menzile, dört buçuk sâ'atde gelindi.

Ve bugün, (İstanbul'daki) *Sadr-ı a'zamdan* mektûblar geldi. Ve *İşıklı Kaadîsi*, *Re'âyâ*'ya zulmedüp, bilâ sebeb iki yüz guruşların alup; *Re'âyâ* dahi *Kaadî*'den şikayeteye geldiklerinde, hakkından gelinmek esnâsında iken *Kaadî-i mezbûr*, *Re'âyâ*'dan aldığı iki yüz guruşu gerü sâhiblerine reddeylemekle, cûrmü 'afvolunup, itlâk olundu.

Zi'l-ka'de 4 Cum'aertesi: Bugün *Polavadin* (Afyon-Bolvadin) *Sahrâsi*'na nüzûl olundu. Ve bu menzilde, kuru sovukdan ve bataklı balçıkdan 'usret çekilüp, sekiz sâ'atde *Konağa* gelindi. Ve *Anadolu* (Kütahya) *Beglerbegisi* **(5 b.)** bugün yolda, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'i selâmlayup, *Eyâleti 'Askeri*'le *Ordû-yi Hümâyûn*'a dahil oldu. Ve bu menzilde, *Nogay*'ın *Oğlu Arsla(n)* *Bek* katl-olunacak mahalde(sırada), *Silahdâr*, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'dan dilek edüp, cûrmü 'afv-olundu.

Zi'l-ka'de (5) Pazar: Bugün, *İshaklı* nâm mahalle nüzûl olundu. Ve bu menzile, dörtbuçuk sâ'atde gelindi. Ve *İzmir Kaadîsi*, kuttâ'i-tarîk olanlara mu'în olmağıla, bu menzilde, boğulması içün, Emir gitmişdir. Ve *Yalvaç Kaadîsinin* dahi, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başı kesildi. Ve gecesi dahi, bir şakî *Yeniçeri*, katlolundu.

Zi'l-ka'de 6 Pazarertesi: Bugün, *Akşehir* nâm menzile, beş sâ'atde nüzûl olundu. *Hoca-Nâsireddîn*, bunda medfûndur.

Zi'l-ka'de 7 Salı: Bugün, *Arkin* nâm mahalle nüzûl olundu. Ve bu menzile, beş sâ'atde gelindi. Ve *Karaman Beglerbegisi* *Burnaz- 'Alî Paşa*, bu gece *Ordu*'ya gelüp, dersâ'at ahzolunup ve zâlim olmağıla, amân verilmeyüp, beyne'l-işâ' (akşamla yatsı arası) *Otak-ı Hümâyûn* önünde, meş'aleler yakılıp başı kesildi.

Ve *Karaman* *Eyâleti* ol gece *Bolu Beği* olan *Kör Hazînedâr İbrahim Beğ*'e verildi. Ve

Bolu Sancağı, *Abaza Mehmet Paşa*'nın âdemlerinden, Serhoş-Mehmed Ağa'ya ihsân oldu. (6 a.)

Zi'l-ka'de 8 Çarşamba: Bugün *Ilgun* (Konya-IIgin)- *Sahrâsi*'na, üç sâ'atde gelindi.
9 Perşenbe: Üç sâ'atlık yoldur. Bugün *Cisri'atik* (*Eskiköprü*) nâm menzile, nüzûl olundu.

Ve bugün (Rumeli'deki) *Niğbolu Sancağı*, *Merdân Beğ*'e ihsân olundu. Ve *Alacahisâr Sancağı*, *Yerlü*'den *Karaşâhin-Mustafâ Beğ*'e ihsân olundu. Ve *Vidin Sancağı*, ma'zûllardan *Arnavud-Hasan Beğ*'e ihsân olundu. Ve *Velî Beğ*'in *Sancağı*, bîhâsil (geliri az) olmağla, *Çirmen Sancağı*, *Köstendil*'e zamme olup, *Deli Beğ*'e ihsân olundu. Ve *Kirkkilisa* (şimdiki, Kırklareli) *Beği Mehmed Beğ*'in kapusu (Halkı) mükemmel olmağla, anğâ dahi *Vize Sancağı* ihsân olundu. Ve bu gece, bir Yeniçeri katlolundu.

Zi'l-ka'de 10 Cum'a: Bugün, *Suluzengî* nâm menzile, beş sâ'atde gelindi. Ve bu gece dahi, bir Yeniçeri katlolundu. Ve sâbika *Van Beğlerbegisi* hâlâ *Kângırı* (Çankırı)dan ma'zûl '*Alî Paşa*'nın şikâyetçileri gelmekle; ahzolunup, *Ordû-yi Hümâyûn*'a getüründükde, zulmü tefahhus olundu; suçu olmamağın, (6 b.) itlâk olunup, onbeşbin guruşu alındı.

Zi'l-ka'de 11 Cum'aertesi: Bugün, *Kilimlic* nâm menzile iki büçük sâ'atde gelindi.

Zi'l-ka'de 12 Pazar: Bugün, *Kâhis* nâm mahalle iki büçük sâ'atde gelindi. Bu menzilde konulmayup, *Konya*'ya varmak mümkün idi. Lâkin *alay-düzmek* (tören hazırlığı) içün, bunda konuldu.

Sa'âdetlü Pâdişâhimiz, *Konağa* geldikten sonra, yiğirmibiş 'aded cirdanlı (uzun-mızraklı) *Hâs-Odalı* kulları ile ılgar edüp, altı sâ'atlık yolu bir sâ'atde alup, *Konya Şehri*'ne vardılar. *Hazreti Mevlâna*'yı (Türbesini) ziyâret etdikden sonra, *Konya*'da sâkin eski zorbâldan '*Araboğlu Halîl* nâm şakînin ve bir ehli-fesâd zâlim *Yeniçeri*'nin başlarını kes(tir)üp, gerü filhâl 'avdet buyurup, *Otak-i Hümâyûn*'a geldiler.

Zilka'de 13 Pazarertesi: Bugün, *Konya-Sahrâsi*'na nüzûl olundu. *Konya*'ya girilince, *Rumeli* ve *Anadolu* 'Askeri'nin kesreti ve *Yeniçeri*'nin çokluğu, (hiç) bir târihde, bir seferde görülmemişdir. 'Azîm Alaylar ile, *Konya Şehri* içinden geçilüp, (doğu'daki) *Sahrâ*'ya konuldu.

Ve eski zorbâldan *Na'alca* nâm şakînin ve *Merhûm* (II.) *Sultân Osman*'ı, *Yedikule*'ye (7 a.) getürüklerinde, bilece 'arabaya girüp *Yedikule*'ye getüren 'Osmân nâm şakîlerin, *Otak-i Hümâyûn* önünde, başları kesildi.

Ve bugün Ordu'da, bir sağanak şedîd rûzigâr peydâ oldu ki, az görülmüşdür. Ordu'da, niçe kimesnenin çadırların yere indürüp ve niçesinin dahi müşamması havâya uçup; insân âvâzesi ve tokmak-kazık (çakma) şamâtası, âfâka çıkışup, gûyâ ki Kiyâmet 'alâmetlerinden bir gün idi. Hele (ki) çokluk karâr eylemeyüp (çok sürmeyeip) def' oldu.

Zi'l-ka'de 14 Salı: Bugün, oturak oldu. Bugün, tertîb üzere *Otak-i Hümâyûn*'da *Dîvân* (Ayak-Dîvâni) olup, *Karaman Beğlerbegisi İbrâhîm Paşa*'ya ve birkaç *Beğler*'e mansib inâyet olmağın, el öpdüler. Ve eski zorbâldan, *Niğdeli Hasan* demekle ma'rûf nâm şakînin ve eşkiyâdan bir *Sipâhi*'nin, başları kesildi.

Zi'l-ka'de 15 Çarşamba: Bugün, oturak oldu. Yevmi mezbûrda, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz Hazretleri*, *Hazreti Mevlânâ*'nın (Türbesi) ziyâretine varup; (Postnişin) *Şeyhini*, kaaideleri üzere mukâbele etdürüp (karşılıklı zikir söyletip), *Semâ*' etdiler (Pervâne döndüler). Ve *Semâ*'dan sonra *Şeyhi*'ne bir kürk, fukarâsına iki kise (2â500=1000) akça ihsân edüp; andan sonra, *Hazreti Mevlânâ*'nın *Tekyesi*'ne, (Pâdişâh'ın yüzbin akçadan yukarı geliri olan) *Hâs*'dan yüzellibin akça ta'yîn (her yıl ödenecek gelir) ve ihsân buyurdular. Ve andan

(Konya'daki Otak-ı Hümâyûn'a) ‘avdet edüp, *Gediz-Kethudâyeri* (Kapıkulu Süvârisi Kethüda-Vekili)nin başını kesdiler.

(7 b.)Rûz-i Hızır. Zi'l-ka'de 16 Perşenbe: Oturak oldu. Bugün, ‘*Arabacıoğlu* demekle ma'rûf eski zorbâldan ‘Alî nâm şakînin, başı kesildi. Ve bir gün ta ahşama deðin, ‘azîm furtunalar olup, karlar ve yaðmurlar yaðdı. Ve ahşamdan sabâha deðin ‘azîm kar ve yaðmur (yaðmış) ve şedîd rûzgârlar esmişdir, kiRûz-i Hızır'da (3 Mayıs'ta), böyle kar yaðdığını ve böyle tûfân olduğunu, kimse görmemiþdir.

Zi'l-ka'de 17 Cum'a: Bugün, oturak oldu.

Zi'l-ka'de 18 Cum'aertesi: Bugün, oturak oldu. Bugün, *Zile Voyvodası* (A'şâr vergisini iltizama alan kişi) *Arnavut Kasım*'ın, (suçlu görülüp) Otak-ı Hümâyûn önünde, başı kesildi.

Zi'l-ka'de 19 Pazar: Bugün *Bîkâroðlu* nâm menzile altı sâ'atde gelindi. Ve bu menzilde, *Vezîria' zam* tarafından mektûblar gelüp, beþ ‘aded *Kızılbaþ* (Îranlı) *Dili* (câsusu) giriftâr olduğu, haberi geldi.

Zi'l-ka'de 20 Pazar: Bugün, *Karaöyük* nâm menzile, altı sâ'atde gelindi. Ve bugün Alay'da bir şakî Yeniçeri turnatelleri (ni başına) takup; ahzolunmaþa Fermân olundu; ve gece, katlolundu.

Zi'l-ka'de 21 Salı: Bugün, *Akçaşehir* nâm menzile, dokuz sâ'atde gelindi. Ve bu menzilin yolları, gayet düz ve çölistan yerlerdir; suyu dahi, az bulunur. Ve bu ovanın etrâfi, (8 a.) yüksek karlı daðlardır. Ceylan ve Yabankeçileri, gayet çokdur.

Hattâ, *Sa'âdetlü Pâdiþâhimiz*, geceden altı buþuk sâ'atde kalkup, menzil uzak olmaþla, arabaya girüp, sabâhul-hayr'e güneþ zâhir olduktan sonra, araba içinde iki tarafa nâzırlar iken, hikmeti Hudâ, yüksek daðlardan bir dâne Ceyran, ki çabük (-süvâr) *Hünkârimiz*'dan gayri kimesne göremeyüp; filhâl, arabadan çikup, süvâr olup, bir gönder (mîrzak) ile ardına düşüp, amân ve zaman vermeyüp; gönder ile urup saydeyediler. Alaylara karþı , bir güzel şikâr olmuşdur ki, (nezîri) görülmemiþdir.

Ve bu menzilde, *Sevindük Paşa*'dan mektûblar gelüp; sâbikan eski zorbâldan olan, *Adana Paþası Yeðen Hüseyin*'i bir tarîkle ahz-edüp, kulleye urduðu haberin yazmışlar. *Manisa Serdâri* olan şakî Yeniçeri'nin, *Manisa*'da başı kesilüp, *Huzûr-i Hümâyûnları*'na gelmişdir. Ve *Yeðen Hüseyin*'i kayd (ü) bend ile *Ordû-yi Hümâyûn*'a getürmek, emr-olmuþdur.

Zi'l-ka'de 22 Çarþanþa: Bugün *Gölbaşı* nâm menzile, yedi buþuk sâ'atde gelindi. Konaþa geldikden sonra, *Dülþend-Gulâmi Mehmed* kuluna, *Kapucibaþılık* ihsân edüp, taþra çikardılar. Ve bu menzilde bir *Segbân*, kaziþa uruldu.

Zi'l-ka'de (23) Perşenbe: Bugün *Ereglü* nâm mahalle, dört sâ'atde gelindi. Ve bu menzilde, *Şam* (8 b.) *Beþlerbegisi Küçük-Ahmed Paşa*'dan, (zorbâldan) *Şahâoðlu*'nun kellesin ve ma'an dörtþüz *Dürzî*'nin kellelerin, âdemleri getirüp; *Otak-ı Hümâyûn* önünde, *Huzûr-i Hudâvendigâr*'a ‘arzeyediler.

Ve bu menzilde vâki' *Ziyâretgâhi Hazreti Risâletpenâh*'in, mu'cizâati kesîretü'l-berekâtile, bir ulu kaya dibinden, billûr misâl cereyân eden sâf suyu ziyâret içün, bizzât *Sa'âdetlü Pâdiþâhimiz* mahall-i mezbûra varup; sâyebân kurulup ve envâ'i ni'met biþirilüp ve ol *Mübârek Makam*'da tana'um edüp ve suyundan şurb-edüp, safâlandıktan sonra; gerü (yne) cîrd oynayarak, *Otak-ı Hümâyûnları*'na ‘azîmet buyurdular.

Zi'l-ka'de 24 Cum'a: Bugün, *Nakkaarezen* nâm menzile, on buþuk sâ'atde gelindi. Ve bu menzilde *Rumeli Çavuþları*'ndan *Cevâhirzâde* (denilen) bir tütüncü Çavuþ girift olunup, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başı kesildi.

Ve yevm-i mezbûrda, *Vezîri A'zam*'dan Mektûblar geldi. Ve *Murtazâ Paşa* tevâbi'lerinden *Mîrzâ Beğ*, sancağı re'âyâsından, zulmen akça cem'edüp; reâyâ izhâr-i tazallum eylediklerinde, tefahhus olunup, reâyâdan ne mîkdâr akça almış ise, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, mezkûrdan tahsîl etdirüp; gerü re'âyâya akçayı reddetdürdüler. Eğer akça vermege 'inad ederse, başı kesilmek mukarrerdür deyü, emrolundu.

(9 a.) Zi'l-ka'de 25 Cum'aertesi: Bugün, *Niğde Sahrâsi*'na beş sâ'atde gelindi. Ve *Niğde-Hisârı*'ndan toplar atılıp ve (yollara) kumaşlar döşenüp, 'azîm şenlikler oldu.

Ve bugün *Vezîr-i a'zam*'dan ulaklar gelüp, Mektûblar getürdiler. Ve sâbikan eski zorbâldan olup, *Adana*'dan ma'zûl *Yeğen-Hüseyin Paşa*, 'askerile ahzolunup, *Ordû-yi Hümâyûn*'a götürdüklerinde, mezbûr *Yeğen*'in ve *Kethudâsi*'nın ahşam namazından evvelce *Otak-i Hümâyûn* önünde, kelleleri kesildi.

Zi'l-ka'de 26 Pazar: Bugün *Gölbaşı* nâm menzile, sekiz sâ'atde nüzûl olundu. Ve bu menzilde, üç sâ'at mîkdâri ra'd ü berk munkatı' olmayup, 'azîm yağmurlar ve dolular yağıdı.

Zi'l-ka'de 27 Pazarertesi: Bugün, *Karahisâr-i Develi* (Kayseri-Develi) nâm menzile, beş sâ'atde gelindi. Ve *Hisâr*'dan toplar atılıp, şenlikler oldu.

Ve *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, bu menzile gelince *Erciyes Dağı* ki, depesi (3916 m.) bulutlara çıkmışdır. O Dağ'ın altında olan sahrâda, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, *İç (Enderûn)-Halkı Kulları*'yla ve *Taşra*'da *Kapudan-Paşa* tevâbi'leri ile ve *Karaman Paşası* kendü âdemleriyle, ikisi bir cânbîden ta menzile gelince (ye kadar), oynayarak, bir mertebe Cîrid oynamışdır ki, görülmemişdir. *Sa'âdetlü (9 b.) Pâdişâhimiz*, bunlaraaslâ vücûd vermeyüp: Kimini atından ahdarup ve kimini mecrûh edüp, göz açdırmadılar. Cîrid ile safâlandıktan (sonra), menzile gelindi.

Ve bu menzile gelürken, *Şam Beglerbegisi Ahmed Paşa*'dan mektûb geldi. Ve *Türkman Boyları*'ndan *Danişmendlü*'yu ahz-etmek için, *Kapudan Hüseyin Paşa*'ya emr-olundu (ki,) gitmişdir.

Zi'l-ka'de 28 Salı: Bugün, *İncesu-Kenari* nâm mahalle, altı sâ'atde nüzûl olundu. Bugün, sağanak yeller ve ra'd ü berk ve 'azîm yağmurlar yağıdı.

Zi'l-ka'de 29 Çarşamba: Bugün *Kayseriyye* (Kayseri) *Sahrâsi*'na, yedi sâ'atde nüzûl olundu. Bu menzilde kumaşlar döşenüp ve *Kal'*adan toplar atılıp, şenlikler oldu.

Ve bugün, *Rodos Paşası Bekir Paşa*(dan), bir büyük kâfir kalyonu gark olduğu haberi geldi. Ve bu gece eşkiyâadan iki nefer *Yeniçeri*'nin, *Ordu*'da yol üzerinde başları kesildi.

Ve *Kayseriyye Kaadisi*, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'in *Emri-Şerifi*'ne muhalif (Tütün içme yasağına uymayıp) şurb-i duhân eylediğinden gayri, Sûrsat zahîresine dahi, min ba'd takayyûd etmeyüp; arpa'nın kilesi onbeş-onaltı akçaya iken, *Kaadî-i mezkûr*, arpanın kilesin ellişer akçaya bey' etdirüp, dahi buncılayın niçe kabâhati zuhûr etmekle; mezkûr ahz-olunup, *Otak-i Hümâyûn (10 a.)* önünde, başı kesildi. Ve *Kaadî* ile müttefik olanlardan ondört kimesne ahz-olunmağa, *Fermân* olundu.

Ve *Kayseriyye Ahâlisi*'nden yiğirmi bin guruş cerîme alınmağa, emr-olundu. Ve katlı olan *Kaadî*'nin yerin(e), *Engürü*'de (Ankara'da) sâkin 'Abdükerîm'e, üçüz (akça) ile *Kayseri Kaadılıği* ihsân olundu.

Zi'l-ka'de 30 Perşenbe: Bugün, *Gömeç Çayı* nâm mahalle nüzûl olundu. Ve bu menzile, beş sâ'atde gelindi. Ve yağmurlar yağıdı. Sâbikan *Kayseriyye* (Sancak) *Beğî*'ni katl edenlerden, *Şehir-Kethudâsi* ve *Kâfirler*'den *Yiğitbaşları*'nı(n), *Otak-i Hümâyûn* önünde başları kesildi.

Ve *Kapudan Hüseyin Paşa*'dan bugün haber gelüp: *Danişmendlü Türkmanları* ahzi

Fermân olunmuş idi. Bu konakda, ondört neferin ve yüzelli devesin ve kırkbeş kısrak ve bu kadar koyun, kabzai tasarrufa girdiğin, *Pâye-i serîr-i 'İzzet-Masir*'e ‘arz-olundu. Ta’cil *Sarioğlan Konağı*'na gelinmesi, emrolundu.

Zi'l-hicce 1 Cum'a Sene Bin Kırk Dört (18 Mayıs 1635): Bugün, *Sarioğlan* nâm menzile, beş buçuk sâ'atde nüzûl olundu.

Ve bu menzile gelürken, *Sa'âdetlü ve Şecâ'atlü Pâdişâhimiz, Zağanozkırı* nâm esbine süvâr olup: Sağ tarafda *Anadolu 'Askeri* ve Sol tarafda Rumeli 'Askeri, tertîb üzere selâma durup, selâmladıklarından sonra, *Heybetlü Pâdişâhimiz*, (10 b.) bu menzilde olan sahrâda, *Rumeli 'Askeri*'ni durgurup, *Anadolu 'Askeri*'ni dahi Baş tarafda tertîb üzere durgurup, *Karaman Beğlerbegisi Kör-İbrâhîm Paşa Kulları* dahi bir tarafda kendi *Eyâleti 'Askeriyle*, *Anadolu* kolunda bir cânibe bir küme olduktan sonra; bizzât *Sa'âdetlü ve Mehâbetlü Pâdişâhimiz, Hâs-Odalı Kulları*yla *Karaman 'Askeri* tarafına sa'âdetle varup, mübârek eline bir mızrak alup, savaş tarzında *Karaman 'Askeri*'ne *Başbuğ* olup, *Anadolu 'Askeri*'ne dahi savaş ve ceng sûretlerini bizzât kendileri ta'lîm eyledikden sonra, *Karaman 'Askeri*'ni iki(ye) bölüp; Bir bölgünü kafadâr edüp, bir bölgünü dahi bir küme edüp, bir uğurdan *Anadolu 'Askeri* üzerine hulayup; *Anadolu 'Askeri*'nin bir tarafını söküp, gerü yan verüp. *Anadolu 'Askeri* dahi hulayup *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'in dahi gerüde duran *Kafadârları* hulayup. Gerü *Anadolu 'Askeri*'ni tüskürüp; mızrak pâreleri ve cânibeyinden atılan tüfenklerin sadâsı, âfâkî dutup, bütün sahrâyı barut dütünü tutmuş idi.

Ve mâbeynde, birkaç gazînin atları, tüfenkden helâk olup; birkaç âdem dahi, aralıkda mecrûh oldu. Ba'dehu, ayrıldılar.

Sa'âdetlü Pâdişâhimiz, Rumeli 'Askeri kollarına dahi nazar buyurup; anların dahi *Beğleri*'ni, kollu kollu, başka başka ayırup; anlara dahi, murâd-ı şerîfleri üzere, bâlâda zikrolunan vecih üzere, ceng sûretlerini ta'rîf buyurduduktan sonra, bizzât *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* kendi *Tevâbi*'i ile *Rumeli 'Askeri*'nin bir kümesine hulayup ve alayların söküp, yan verüp; gerü *Hünkârimiz* kafadârları (11 a.) hulayup ve alayların söküp; *Rumeli 'Askeri*'ni tüskürüp, ceng sûretlerin gösterdiklerinden sonra, *Rumeli 'Askeri*'ni bu tarz üzerine, biribirine hulatdurup; sağlam ve sollu ceng etdirüp; ve *Gülbâng-i Muhammedî* getürülüp ve üç kerre *Allâh Allâh* çağrıup, kırılan kostanca şamatası ve mahmuz şakırdısı, âfâkî tutup; bir mertebe 'alî ceng olmuşdur ki, elli-altmış sefer görenler:

-*Böyle yahşı savaş görmek, nasîb olmadı* deyü nakleyediler.

Ve *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'in bu (genç) *sinn ü sâlinde*, bu kadar ceng ahvâlin bilmek, kerâmet mertebesinde olduğundan şüphe yokdur, dediler. Ve ol sahrâda olan cümle 'Asker Halkı, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'un böyle dilîr ve bahâdir olduğuna, hayrân kalup: -Cümlemiz, yoluna fedâ olalım, deyü, ellerin *Dergâhi Hakk*'a ref-edüp, hayır-du'alar etmişlerdir.

Ba'dehu, üçer kerre tüfenklerin boşaldup, şenlik ederek Ordu'ya teveccûh ve *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz, Otak-ı Hümâyûnlari*'na 'azîmet buyurdular.

Zi'l-hicce 2 Cum'aertesi: Bugün, *Gemerek* nâm mahalle, dört sâ'atde gelindi. Ve bu menzilde, eski şâkilârden bir Yeniçeri, katlolundu.

Ve *Kapudan Hüseyin Paşa, Fermâni Hudâvendigâr* ile, (eskîyâlik eden) *Danişmendli Türkmanları* üzerine varup, bir mahalde bunları basup; iki yüz mikdâr develerin ve kırkbeş kısrakların getürüp, ve on 'aded kuttâ'i-tarîk *Türkmanlar*'ı getürdi.

Zi'l-hicce 3 Pazar: Bugün, *Şarkışla* nâm mahalle, beş sâ'atde nüzûl olundu. Ve bâlâda (11 b.) zîr olan on 'aded *Türkman*'ın kelleleri, menzile gelindiği gibi, *Otak-ı Hümâyûn* (önünde) başları kesildi.

Ve bugün, *Kayseriyye* eşkıyâsından beş kimesnenin başları (da), kesildi.

Zi'l-hicce 4 Pazarertesi: Bugün, *Apardı Özü* (Çayı) nâm mahalle, sekiz sâ'atde nûzûl olundu. Gaayet mel'ûn balçıklı menzildir. Kırk-elli yerde köprüler ve iri bataklı balçıklar geçilüp, ‘azîm ‘usret çekildi.

Ve bu menzilde, *Sivas Beğlerbegisi Bosnalı ’Alî Paşa*, *Sa ’âdetlü Pâdişâhimiz’i* selâmlayup, (Eyâleti Askeriyle birlikte) *Ordû-yi Hümâyûn’*a dâhil oldu. Ve bu menzilde ra’d ü berk ve ‘azîm yağmurlar yağmışdır. Ve bir şakî, *Ordû-yi Hümâyûn’*da kazığa urulmuşdur.

Zi'l-hicce 5 Salı: Bugün, *Sahrâ-yi Sivas’*a sekiz sâ'atde nûzûl olundu. Ve bu menzilin yolları, gaayet bataklı ve balçıklı yollardır.

Ve *Sivas’*a gelince, ‘azîm zahmetler çekildi: Yük getüren hayvânâtdan, balçıkda kalanın hesâbı yokdur. Ve *Köprü’*den geçen insân ve hayvânât, birbirini itişerek, çok insân ve hayvânât *Köprü’*den, *Kızılırmak* dedikleri suya düşüp, garkolmuşdur.

Ve *Köprü’*den geçerken, iki ‘aded Rumeli âdemisi, (ambalaj işini gören) sepetleri yarup, esbâb oğurlarken dutulup, *Hünkârimiz Huzûru’*nda, *Köprübaşı’*nda, başları kesildi.

Ve andan sonra (Şehre yaklaşılinca) kumaşlar döşenüp ve *Hisâri’*ndan toplar atılıp, şenlikler oldu. Ve menzile gelindikten sonra, fukarâya zulm-eden ve teâdîsi olan *Çorum (12 a.)* (Sancak) *Beği Keskin- ’Alî Paşa’*nın, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başı kesildi.

Ve bugün, *Vezîr-i a ’zam’*dan Mektûblar (geldi) Ve *Kızılbaş* (İran)dan (câsusluk eden) beş dil dutulup, *Huzûr-i Hümâyûn’* a geldikde, söyledilüp, ba’dehu dördünün başları kesildi ve birisi (İran Hududuna girilince, kılavuz olur diye) hîfz-olundu.

Zi'l-hicce 6 Çarşamba: Bugün, *Silâhdâr Beğ Mustafâ Ağa’ya*, *Sa ’âdetlü ve Şevketlü Pâdişâhimiz, Şâm Eyâleti* (Beğlerbegiliği)ni, İlkinci-Vezâretle ‘inâyet buyurdıktan sonra; otuzbin guruş dahi, berâyi harçlık, mezîd ‘inâyetlerinden, ihsân buyurdular.

Ve *Erzurum Beğlerbegisi Halîl Paşa’*nın hakkından gelimmek için, bu gece *Kapucilar-Kethüdası Şâhin Ağa’ya* *Fermân* olunup, *Hatti-Şerîf* ile ırsâl olunmuşdur. Ve *Şâm Beğlerbegisi Küçük-Ahmed Paşa’ya*, Erzurum Eyâleti ‘inayet olundu.

Zi'l-hicce 7 Perşenbe: Oturak-şûd der-*Sahrâ-yi Sivas*. Bugün, ki Mübârek gündür, *Sa ’âdetlü Pâdişâhimiz, Silâhdâr Beğ Mustafâ Ağa’ya* İlkinci-Vezâretle *Şâm Eyâleti’*n ihsân buyurup; *Vüzerâ ve Mîftî* ve *Kaadî ’askerler* ve *Yeniçeri-Ağası* ve *Ocak-Ağaları* ve *Kapucîbaşlar* ve *Ehli-Dîvân’*dan (**12 b.**) *Çavuşlar* ve *Müteferikalar*, umûmen *Otak-ı Hümâyûn* önüne gelüp, *Silâhdâr Ağa’yi* envâ’i ta’zîmle alup, *Otağı’na* götürdüklerinde; (*Şâm Beğlerbegiliği’ne* ta’yin ile terfi’ eyleyen) *Silâhdâr Ağa* dahi, herbirine envâ’i ri’âyetler edüp, cümlesine kaftanlar giydirdiler.

Zi'l-hicce 8 Cum’â: Oturak-şûd der-*Sahrâ-yi Sivas*. Bugün bir (tiryaki) tüttüncü (yasaga uymadığından) *Anadolu Kulu’nda Köprübaşı’nda* ahz-olunup, *Otak-ı Hümâyûn* önüne getürülüp, *Sa ’âdetlü Pâdişâhimiz’i*n *Huzûr-i Şerîflerinde*, arkasından (sirtından derisi soyularak) kayışlar çıkarılıp, ‘ibret-i ‘âlem için, *Ordû-yi Hümâyûn’da* gezdirilüp; ba’dehu katl-olundu.

Ve bugün, *Mîrahuri-Kebîr Nasûh Paşazâde Hüseyin Kullarına* (Macaristan merkezi) *Budun Eyâleti*, ‘inâyet olundu.

Zi'l-hicce 9 Cum’âertesi: Oturak-şûd der-*Sahrâ-yi Sivas*.

Bugün *Sa ’âdetlü Pâdişâhimiz*, (Sivas Beğlerbegisi) *Bosnalı ’Alî Paşa’yi Huzûr-i Şerîfleri’ne* getürdüp; *Samsun’da* olan *Badaloşka Kal’â-kûb* topları ve *yuvalaklar’*in ve âlât-i cenc ve saîr mühimmât-i sefer ne ise, *Samsun İskelesi’nden* ‘âcilen kaldurup, (Turabozan

İskelesi'ne oradan kara yoluyla getirerek) *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz Erzurum'a* varmazdan mukaddem, *Erzurum'a* nakleyiliyeler deyü, *Bosnalı*'ya bi'l-müşâfehe sipâriş edüp, muhkem te'kîd buyurmuşlardır.

Şöyle ki, '*İzzetlü Hünkârimiz Erzurum'a* varmazdan mukaddem, zikr-olunan *Sefer Mühimmâti Erzurum'a* erişmiye, *Bosnalı*'nın başı gitmesi, mukarrerdir deyü, *Tenbîhi Hümâyûnları* olmuşdur.

Zi'l-hicce 10 Pazar: 'İydi-*Adhâ* (Kurban Bayramı): Oturak-şüd der-*Sahrâ-yi Sivas*. Bugün, 'İydi-*Serîf* olup, *Otak-ı Hümâyûn* önünde *Tahti-Şerîf* kurulup, (13 a.) *Saray* tarzı el öpüldü.

Ve akşam namazından sonra, *Rumeli 'Askeri* bir yere gelüp, ne denglü tüfenkleri var ise, cümle bir uğurdan atup, üç-dört sâ'at dek şenlikler edüp. Ve *Hisâr*'dan, toplar atılıp; ve cümle çadırlar sahibi, kudretlerine göre, herbirisi mum donanması edüp, 'azîm şenlikler olmuşdur ki, bir târihde olmamışdır.

Zi'l-hicce 11 Pazarertesi: Oturak-şüd der-*Sahrâ-yi Sivas*: Bugün, *Zile* ve *İçel* re'âyâsı gelüp, izhâr-i tazallum eylediklerinden; da'vâları dingnenüp: Da'vâlarının aslı olmayup, kâzib olmalarıyla, zikrolunan re'âyâya, yedişeryüz degenek urulmak, *Fermân* olundu.

Ve bu gece, 'İydi-*Serîf*'in *İkinci Gecesi*'dir, cümle çadırlarda, 'azîm mum-donanmaları olup; ve cümle *Yeniçeri* ve *Anadolu* ve *Rumeli 'Askeri*, beş-altı def'a tüfenklerin boşaldırup, üç sâ'at mikdârı şenlikler edüp; *Hisâr*'dan dahi, toplar atılıp, bir mertebe şenlikler olmuşdur ki, bir târihde olmuş değildir.

Ve bu gece, iki şakî *Yeniçeri*, katlolundu.

Zi'l-hicce 12 Salı: Oturak(-şüd) der *Sahrâ-yi Sivas*. Bugün, *Vezîr-i a'zam*'dan *Mektûbler* ve bir *Kızılbaş* (İranlı) dili gelüp, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başı kesildi.

Ve bugün şedîd rüzgârlar esüp ve 'azîm yağmurlar yağup, dört-beş sâ'at mikdârı ra'd ü berk vâki' olup, ziyâde yağmurlar yağmağa, (13 b.) yer yumuşayup ve kazık tutmayup; der'akab şedîd rüzgâr dahi esmekle, cümle *Hâs-Odalı* ve *Züliflî-Teberdârlar* ve *Mehterler*, *Otak-ı Hümâyûn*'un tınâblarına (kazık-iplerine) yapışup; iki-üç sâ'at mikdârı rüzgâr ve yağmur sâkin olunca (ya kadar) tınâbları dutup ve gerüp, lenger-verdiler (yerinden oynatmadılar). Gecesi dahi, beş sâ'at mikdârı böyle şedîd rüzgâr esüp, yağmurlar yağmışdır ki, ta'bîr olunur değildir.

Ve bugün *Ordu*'da, oniki hırsız katlolundu.

Zi'l-hicce 13 Çarşamba: Oturak-şüd der-*Sahrâ-yi Sivas*. Bugün *Vezîr-i a'zam*'a ve *Mısır Beglerbegisi*'ne Mektûbler gönderilmiştir. Ve akşamdan sonra bir şakî *Yeniçeri*, katlolundu.

Zi'l-hicce 14 Perşenbe: Oturak-şüd, der-*Sahrâ-yi Sivas*. Bugün dahi, bâlâda zikrolunduğu vecih üzere, şedîd rüzgârlar esdi.

Ve bugün *Ken'ân Paşa*, 'asker sürmeğe gönderildi. Ve bu gece, bir şakî *Yeniçeri* katlolundu.

Zi'l-hicce 15 Cum'a: Bugün oturak oldu, der-*Sahrâ-yi-Sivas*. Bugün iki (tiryaki) dütuncü *Sipâhî* ahzolunup, *Ordû-yi Hümâyûn*'da kaziğa urulması *Fermân* olundu.

Ve bu gece, şedîd rüzgârlar ile iri-dolu yağup, bir kütürdü kopmuşdur ki, ta'bîr olunur değildir.

Zi'l-hicce 16 Cum'aertesi: Oturak-şüd der-*Sahrâ-yi-Sivas*. Bugün bir şakî *Siyâhî* (Zenci) ve bir şakî *Oğlan* (Köle), Efendisi'nden firâr etmekle, ikisi dahi (14 a.) *Ordû-yi*

Hümâyûn'da kaziğa urulmak *Fermân* olundu. Ve bir yankesici *Sipâhî* dahi, ahzolunup, katlolundu. Ve gecesi dahi, bir şakî *Yeniçeri*, katlolundu.

Zi'l-hicce 17 Pazar: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi-Sivas. Öte-Yaka'da (İstanbul tarafında) *Bostâncı* nâmıyla bir harâmzâde peydâ olup, kenne (sanki) *Sa'âdetlü Pâdişâh* tarafından *Hâsbağçe*'den *Hamleci* ve *Koztekçi* nâmile gönderilmişdir deyü, telbis (sahte) *Emirler* ve *Mektûblar* peydâ edüp; *Anadolu*'da, tütün (içme yasağı) teftişciliğin edüp ve *Beğlerbegileri* hâklayup gezerken, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* vâkif olmağın, *Başbaltacı Diramalı*'yı mezbûrun ahzi için gönderüp. *Şami-Şerîf*'e karîb (bir yerde) mezbûr harâmzâde elegirüp, kayd ü bend ile getürdüklerinde: *Otak-ı Hümâyûn* önünde söyledüp, ikrâr etmekle; *Fermâni Hudâvendigâr* ile, *Huzûr-i Şerîfleri*'nde, arkasından kayışlar çıkarılıp ve elleri kırılıp, ba'dehu başı kesildi.

Ve bugün, bir şakî *Yeniçeri* dahi, katlolundu. Ve eski zorbâldan *Ebû-Cüneys* nâm şakî ahzolunup, *Otak-ı Hümâyûn* önünde, başı kesildi.

Zi'l-hicce 18 Pazarertesi: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi Sivas. *Biyikli-Mustafâ Paşa* bugün, (Anadolu/Kütahya Eyâleti'ne bağlı Sancak) *Kastamonu*'dan 'azl-olup, yeri *Eş-Mehmed Paşa*'ya ihsân olundu. Mezkûr *Mustafâ Paşa*, sefere giderken, *Hünkârimiz*'dan (**14 b**) bağça rica eylemeğin; *Hünkârimiz* dahi: -*Seferde, bağçe mahalli midir?* Deyü tehevviye geldi; mezbûru 'azl-eyledi.

Zi'l-hicce 19 Salı: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi Sivas.

Zi'l-hicce 20 Çarşanba: Berveci arpalık, *Silifke* (Sancak) *Beği* olan *Mustafâ Paşa*, eski zorbâldan yedi nefer *Sipâhî*'nin başlarını kesüp, Mektûbu ile bu menzilde gelüp, *Huzûr-i Hudâvendigâr*'a 'arzolundu.

Ve eski şakîlerden *Kukaoğlu*'nun ve *Rumeli* ('Askeri)nden iki sârik tütüncülerin, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başları kesildi.

Zi'l-hicce 21 Perşenbe: Bugün *Kızılırmak* (-Geçidi) nâm mahalle, beş sâ'atde gelindi.

Zi'l-hicce 22 Cum'a: Bugün, *Koçhisâr* (Hafik) nâm mahalle, üç buçuk sâ'atde nûzûl olundu. Bugün, *Yeniçeri Ocağı*'nda eski şakîlerden iki *Çorbacı*, ahz olunup, katlolundu.

Mâhi Zi'l-hiccenin onbeşinci günü ki, mübârek Cum'a günüdür. (Pâdişâh'ın) *Şâhin Ağa* kulları *Vezîr-i a'zam*'a varup (Erzurum yakınında) *Nehri Fırat*'ı geçerken mülâkaat olup; *Fermân* olunan hidmet için, Vezîr-i a'zam bizzat kendüleri (gemi ile Turabozan'a çıkip, oradan Bayburt yoluyla) üç-dörtüz salt atlu ile *Erzurum*'a (**15 a.**) ilgar edüp Mektûbu ile bildürüdüğü ahvâldir.

Ve *Kayseriyye Ahâlisi*'nden cerîmeleri için, kırk kise akça alındı. Ve *Haleb*'de bir bâzergân fevt olup; muhallefâtı kabz-olunmak için, âdem ta'yîn olundu.

Zi'l-hicce 23 Cum'aertesi: Bugün, *Oğuz Özü* (Deresi) nâm mahalle, beş buçuk sâ'atde gelindi.

Zi'l-hicce 24 Pazar: Bugün *Akbaşyayası* nâm mahalle, beş buçuk sâ'atde gelindi. Ve bu menzilin yolları çamlu ve taşlu yüksek dağlardır; iniş yokuşdur. *Kazıklı-Derbendi*'nin mâñendi, belki andan ziyâde bataklı sarp dağlardır. Ve bu dağda, çok hayvânât kalup, telef olmuşdur.

Hattâ, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'ın ikinci arabası ki, *Silâhdârı*'na hahsûsdur, ol araba devrilüp; *İç-Halkı* ve *Rumeli* 'Askeri anda hâzır bulunmağla, cümlesi üzüp, filhâl kaldırdılar. Arabaya ve içinde olan esbâba, zarar ve ziyan olmadı.

Ve bu menzilin dört tarafi, yüksek dağlar olup, ortası çayırluca ova olmağla, 'Asker anda kondu. Lâkin, cümlesi sığışmayup, bayırda, ağaçlık arasında çadırların kurup, kondular.

Ahşam oldukda, yağlı çira-ağaçların (15 b.) yer yer yakup, gece karanluğunda, güyâ ki çadırlarda mum donanması olmuşdur.

Zi'l-hicce 25 Pazarertesi: Bugün, *Şahnaçimeni* nâm mahalle, beş buçuk sâ'atde gelindi. Bu menzilin yolları, gaayet sarp, yüksek dağlardır.

Ve bugün, *Erzurum Beğlerbeğisi Halîl Paşa*'nın katli haberi ile, (Erzurum'daki) *Vezîr-i a'zam*'dan Mektûblar geldi.

Zi'l-hicce 26 Salı: Bugün, *Güzellerçayı* nâmî dîger *Akşar-Ovası* nâm mahalle, dört buçuk sâ'atde gelindi. Suyu çok, ekim-biçim yerleridir.

Ve bugün, iki harâmzâde Kâfir ahzolunup, Ordu'da katlolundu.

Zi'l-hicce 27 Çarşanba: Bugün, *Yargaazî* nâm menzile yedi buçuk sâ'atde gelindi. Yolları güzeldir, ekim-biçim yeridir.

Zi'l-hicce 28 Perşenbe: Bugün *Çimenyaylası* (Erzincan kuzeybatisındaki Çimen dağı) nâm menzile, sekiz sâ'atde gelindi. Bu konak uzacık ve yolları sarp olmağla, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, 'Alemeleri ve Solakları gerüde alıkoyup; *Hâs-Odah Kulları* ile üç sâ'atlık mîkdârı ilerüye ilgarlayup, bir yüksek müferrih çimenzârda, bir ulu-çam ağacı sâyesinde (16 a.) sa'âdetle oturup; filhâl, bir a'lâ kuzu kebâbı, bizzât kendü Huzûrunda bisürdüp ve envâ'ından birkaç dürlü ta'am dahi bisürdüp, sıhhat ile ekleyediler.

Tamâm safâlandıktan sonra, 'Alemeler ve Solaklar dahi gerüden yetişüp, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* dahi önlerinde, *Otak-i Hümâyûnları*'na 'azîmet buyurdular. Ve bu menzilin yolları, iniş-yokuş olmağla, yük çeken hayvânâtdan, bînihâye hayvân, telef olup, kalmışdır.

Zi'l-hicce 29 Cum'a: Bugün, *Küçükçimen* nâm menzile, beş sâ'atde gelindi. Gaayet yüksek, iniâ-yokuş, taşlu ve karlu dağlardır. Ta dîger menzile gelince, kar üzre gelinmişdir.

Şâhin Ağa, *Erzurum Beğlerbeğisi Halîl Paşa*'nın (Fermân'a göre kesilen) başını ve defteri ile muhallefâtını getürüp, *Huzûr-i Hudâvendigâr*'a 'arzeylemişdir. Ve *Helvâci Mehmed* demekle ma'rûf bir mücrim *Sipâhî* ahzolunup, *Şam Paşası* pek dilek eyledikde, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* suçunu 'afvedüp, itlak olunmuşdur.

Muharrem 1, Sene 1045 Cum'aertesi (16 Haziran 1635): Bugün, *Yassıçimen* nâm mahalle, iki sâ'atde gelindi. Bu menzilin yolları dahi gaayet yüksek olmağla, kar yatağı olup, ta menzile gelinceye degein kar üzerinde mûrûr olunup; kar ile balçıkdan, 'azîm meşakkat (16 b.) çekilmişdir. Ve hayvânâtdan niçesi, kar içine gömülp, kalmışdır. Yolları dar ve dağ eteği (yamaç) olmağla, arabalar devrilip, güçile geçmiştir.

Muharrem 2 Pazar: Bugün, *Balahor* (Kelkit köyü, yeni adı *Çimenli*) nâm menzile, dört sâ'atde gelindi. Ve bu menzilin yolları, iniş-yokuş, karlı dağlardır. Ve ol karlı dağlardan süzülüp inen sulardan, dere içinde hayli sular cem'olup, beş-on yerden geçilmekle, balçıklı sulardan Konağa gelince, hayli zahmetler çekildi.

Ve *Erzurum*'da bir mîkdâr kahtcılık olup; *Bayburd* nâm mahalde birkaç gün oturak, ihtiyyâr olundu. Ve bugün *Vezîr-i a'zam*'dan Mektûblar gelüp: *Turabuzon*'a karîb *Sûrmene* nâm kasabaya, nîsfü'l-leyde otuz dört pâre (Küçük-Rusya/Ukraynalı) *Kazak*(ların) Şaykası gelüp; kasaba-i mezbûreyi gaaret etmek istediklerinde, *Ahâlisi* gaafil bulunmayup, *Küffâr* cenk eylediklerinde, be'inâyetu 'llahi Te'âlâ, münhezim olup; melâini hâsirinden üç dil ve onbeş kelle alandığını yazup, bildürmüştür.

Ve *Turabuzon Muhâfazası*'nda *Yeniçeriler Ağası* olan *Çorbaci*, anda bir 'azîm fesâd etmekle; *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, *Yeniçeri Ağası(nı)* *Huzûru*'na getür(t)üp, bilmüşâfehe, tenbîh edüp, mezkûr *Çorbaci*'nın kellesi kesilüp getirilmesi içün, âdemler ta'yîn olunup, gönderilmiştir.

Muharrem 3 Pazarertesi: Bugün, (*Gümüşhane-Kelkit* ilçesindeki, tarihî kale ve su kemerli *Satala Kalesi* yerindeki) *Sadak* nâm mahalle, beş buçuk sâ'atde gelindi.

Ve bu menzilde *Vezîr-i a'zam* (17 a.) birkaç atlu ile gelüp, *Pâdişâhimiz*'a mülâkaat oldunda; üç *Kızılbaş* (İranlı câsus) dili ma'an getürüp, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başları kesildi. Ve *Yeniçeri Ocağı*'nda *Zağarcıbaşı Bektaş Subaşı*'yı ma'an getürüp, katli vâcib iken, *Vezîr-i a'zam* dilek eylemeğin, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, cûrmünü 'afv-eylediler.

Muharrem 4 Salı: Bugün, (Bayburt İli *Pulur/Demirözü* bucağında, yeni adı Çakıröz olan) *Cebre Önü* nâm mahalle, dört buçuk sâ'atde gelindi.

Muharrem 5 Çarşamba: Bugün, (ortasında, *Akkoyunlu/Bayindurlu* ataları *Tur-Alî Oğlu Hâci-Kutluğ Beg'in Câmi* ve *Türbe/Künbedî*'ni, H.955/1548 baskınında *Safavî I.Şah Tahmasb*'in tahrip ettiği *Kaleli* kasaba kalıntısı, yeni adı *Çayıryolu* olan Bayburt merkezine bağlı bulunan) *Sinor Ovası* nâm menzile, dört buçuk sâ'atde gelindi.

Ve bu menzilin yolları, gaayet vâsi' sahrâ olmağıla; 'azîm alaylar olup: *Sipâh-Kulları* ve *Rumeli Askeri ve Anadolu Askeri ve Vîzerâ Tevâbi*'i, zikr-olunan *Sahrâ*'da küme olup, selâladıkdan sonra; *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'in yemîn ve yesârında, âdetleri üzere, iki kanad olup; *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*; Cümle *Hâs-Odalı Kulları*'n ve sâir *Haremi-Muhteremi*'nde olan Kulları'n zırhlu ve eli mîrzaklı meydâna çıkarup ve bizzât *Kendüleri Baş* ve *Bug* olup, birbirleri ile koşup; bir fasıl Mîrzak-Oyunu oynayup ve cemî' hünerlerini âşikâre edüp, bir mertebe şehbâzlık ve merdânelik gösterdiler ki, cemî' 'Asker Halkı hayrân kalup:

-Böyle *Pâdişâh*'a mâlik olduk, deyü ellerin *Dergâh-i Hakk*'a ref' edüp, hayır du'âlar eylemişlerdir.

Ba'dehu, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, cümle 'askeri gerüce durgurup ve *Kendileri İç-Halkı Kulları*'yla ve *Silâhdâr Paşa*'nın Âdemleri'le ve *İbşir Beg* ve *Müsîr Beg* (17 b.) ma'an bir tarafa durup; ve *Kapudan Hüseyin Paşa* kendü Âdemleri'le ve sâir *Vüzerâ*'nın âdemlerile ve *Sipâhi*'den (Cırıld) oynamaya kaadir olanlar ile bir tarafa durup; Cenk varica (varmış gibi) bir mertebe *Cırıld oynadılar* ki, görülmüş değildir! Hattâ *Kapudan Hüseyin Paşa* (denizci olduğundan) ol hînde, atı ile tekerlenüp, kolu mecrûh oldu.

Ve ol gün *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, çok kimesneyi atından akdarup, bîhûş ve mecrûh eylemişdir. Ba'dehu *Konağa* yakın, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* mübârek eline mîrzâk alup, *Yeniçeri Tâifesi* -tahmînen onbeş bin mîkdâri- selâma dururken, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* mîrzâk ile üzerlerine at salup huladıkda, mezkûrlar iki şak-olup: -*Bizi kırmâga geliyor!* Deyü havflerinden niçesi bîhûş olup, biribirî üzerine düşenin nihâyeti yok idi.

Andan sonra, selâmlıyarak *Otak-ı Hümâyûn*'a geldiler.

Muharrem 6 Perşen: Oturak-şüd der-*Sahrâ-yi Sinor Ovası*. Bugün, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, zikrolunan *Sahrâ*'da *Vezîr-i a'zam*'ı bilece alup, *Haremi Muhteremleri*'nden *Cırıld-Oynayan Kulları* ile Cırıld oynayarak, bir mesire, bir de çimenzâr ve akar su kenârında sa'âdetle oturup; ve *Huzûru*'nda bir kuzu bisürüp ve envâ'ından ta'âmlar ihmâr etdirüp, sa'âdetle tenâvül buyurduklarından sonra; gerü sa'âdetle atına süvâr olup, Cırıld oynadarak, *Otak-ı Hümâyûnları*'na 'azîmet buyurdular.

Ve bugün, (tiryâkî) iki tütünçü ahz-olunup, 'ibreti â(le)m için, siyâset ile katlolundu.

Muharrem 7 Cum'a: Oturak-şüd der *Sahrâ-yi Sinor Ovası*. Bugün, *Sa'âdetlü ve Şevketlü Pâdişâhimiz*, *Yeniçeri Ağası*'n ve *Ocak-Ağaları*'n, *Huzûr-i Hümâyûnları*'na getirdüp; ve bunlara gereği gibi pend ü nasihat eyledükden sonra: Yiğirmibin *Yeniçeri*'ye, biner akçadan *Sefer-Bahşişi* -ki, dörtyüz kise akça eder- ihmâr olunup, (18 a.) akçayı (her Ocağın) neferleri yüklenüp götürmek âdet iken, nefere yükletmeyüp Zâbitlerine yükletüp, çadırlarına

götürmüşlerdir.

Bugün umûmen, *Yeniçeri Kulları*'na *Sefer-Bahşışi* ihsân olunup, tevzî' olundu. Ve bu gece, bir şakî *Yeniçeri-Odabaşı*ı ahz-olunup, katlolundu.

Muharrem 8 Cum'aertesi: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi Sinor Ovası.

Turabuzon Muhâfazası'nda *Yeniçeriler Ağası* olan *Deveci-Mehmed Ağa*'nın cürmi zuhûr etmekle, katli için Çavuş gönderilmiş idi. Katl-olunup, bugün katli haberi geldi.

Ve bugün, (İstanbul'daki Sadâret'e bakan) *Kaim-makam Bayram Paşa*'dan Mektûblar gelüp, (Macaristan merkezi) *Budun Paşası Ca'fer Paşa*'nın, İstanbul'da ve sair yerde olan esbâbaların ve emlâkin, Mîrif'ye kabz-edüp, defteri geldi; ve (Ukraynalı korsan) Kazak'dan üç şayka alındığın ve (Eflak'ta âsi olan) *Kantemür* üzerine, 'asker tedâruk edüp gönderdiğin yazup, *Rikâb-i Hümâyûn*'a bildirdi.

Muharrem 9 Pazar: Oturak-şüd der Sahrâ-yi Sinor Ovası. Bugün (Ukraynalı korsan) *Kazak Keferesi*'nden oniki kelle ve üç dil gelüp, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başları kesildi.

Muharrem 10 Pazarertesi: Bugün *Sahrâ-yi Sinor*'dan kalkılıp, (Bayburt merkezine bağlı *Pulur/Demirözü* bucağında, yeni adı *Kalecik* olan) *Hayık* nâm menzile, altı sâ'atde gelindi; yolları iniş-yokuş ve otlak yerlerdir.

Muharrem 11 Salı: Bugün, *Tolaslar* nâm menzile, dört sâ'atde gelindi. Yolları iniş-yokuş ve otlak yerlerdir. (18 b.)

Muharrem 12 Çarşamba: Bugün, *Tercân* nâm menzile, üç buçuk sâ'atde gelindi. Ve bugün *Vezîr-i a'zam*'dan Mektûblar gelüp ve ma'an iki *Kızılbaş* (İranlı) dili gönderüp, *Otak-ı Hümâyûn* önünde, başları kesildi.

Muharrem 13 Perşenbe: Bugün, Mamahatun nâm menzile, altı sâ'atde gelindi. Ve bugün, eski şakîlerden bir *Yeniçeri Çavuşu*, katlolundu.

Muharrem 14 Cum'a: Bugün, (Erzurum Aşkale ilçesi merkezine bağlı, yeni adı *Çatalbayır* olan) *Penek* nâm menzile, beş sâ'atde gelindi. Yolları iniş-yokuş, taşlu ve otlak yerlerdir.

Avgâh yer olmağla, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* yolda gelürken, bir sengistân dağ üzerine çıkışup, ondan ziyâda keklik sıkâr eylediler.

Ve bugün *Vezîr-i a'zam*'dan Mektûblar ve iki 'aded *Kızılbaş* dili (İran casusu) gelüp, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başları kesildi.

Muharrem 15 Cum'aertesi: Bugün, (Erzurum-Kandilli bucağına bağlı, yeni adı *Ortabahçe* olan) *Cinis* nâm menzile, dört buçuk sâ'atde gelindi.

Muharrem 16 Pazar: Bugün, (Erzurum şehrine 17 Km. mesafedeki kaplıcalı) *Ilica* nâm menzile, üç buçuk sâ'atde gelindi. Ta *Cinis* menzilinden *Ilica*'ya varınca Sahrâ'nın tûlü ve 'arzi 'Asker ile mâmâmâl olup. *Vüzerâ* ve cümle *Mîrimîrân* ve *Sipâh* ve *Yeniçeri* saf-saf durup, ta diger menzile gelince 'askerin ucu kesilmeyüp; küme duran 'askerlerden gayrı ikişer-üçer kat ta *Konağa* (kadar), selâma durdular.

Ve bu menzilde, yolda gelürken (yeni Erzurum Eyâleti beglerbeğisi) *Küçük-Ahmed Paşa*, bin âdemîyle *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'u selâmlayup; (19 a.) Ordû-yi Hümâyûn'a dâhil oldular.

Ve *Ilica* menziline gelindikten sonra, *Sadr-i a'zam Hazretleri* dahi, tahminen ikibin âdemî ile *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'in nazari şerîflerinde, *Otak-ı Hümâyûn* önünden geçüp; *Vezîr-i a'zam* kendüsü (Son Misir 'Abbâsî Halifesi'nden, *Mukaddes Emânetler* ile birlikte

alınıp, İstanbul'a getirilen, Hazreti Peygamberimiz'den kalma ve saygı ile Seferlere götürülen) *Sancağı-Şerîf'i* eline alup, getirüp bizzât *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz'in* mübârek eline teslîm edüp; *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* dahi, *Vezîr-i a'zam'a* biribirî üzerine iki Kaftan giydirüp. Ba'dehu, selâmlayup ve atına süvâr olup, âdemleri ile *Otak-ı Hümâyûn* önünden geçüp, gitdiler.

Ba'dehu, mevcûd olan *Yeniçeri* ve *Sipâh Kulları*, umûmen sancak ve bayraklarıyla 'azîm alay olup, *Şevketlü Pâdişâhimiz'in* nazari şerîflerinden *Otak-ı Hümâyûn* önünden geçüp alay gösterdiler.

'Askerin kesreti, bir mertebe olmuşdur ki, yüz yanında olan pîr ve ihtiyârlar: -*Yüz yıldan berü 'askerin bu kadar çokluğunu görmek, nasîb olmadı ve işitmedük*, dediler.

Ve *Sadr-i a'zam Hazretleri*, bilesince üç Kızılbaş dili getirüp, başları kesildi. *Allâhu Te'âlâ, Sa'âdetlü Pâdişâhimiz'in* vücûdi şerîflerin, hatâlardan hifzede!

Muharrem 17 Pazartesi: Bugün, *Ilîca* nâm mahalden kalkup *Erzurum'a* gelince, ki bir 'azîm sahrâdır, eni ve uzunu görünmez, väsi' sahrâdır. Cümle *Vüzerâ* 'askerleriyle ve *Rumeli* ve *Anadolu* 'Askeri ve saîr *Mîrimîrân* cümlesi 'Askerleri'yle. Ve umûmen *Sipâh* ve *Yeniçeri Kulları*yla -yalnız ikisi kırkbin mikdârı tahmîn olunmuşdur- Bu zîr (olan) 'Askerler sahrâda bôluk-bôluk, fevc-fevc alaylar gösterüp; bayraklarının ziynetî sahrâda, güyâ ki bir lâlezârdır.

Hemân yalnız *Sipâh* ve *Yeniçeri* 'Askeri, ta *Ilîca*'dan *Erzurum'a* (**19 b.**) varınca, üçerdörder kat selâma durup, gerü (yne) sahrâya siğmayup, *Erzurum Kal'ası* etrâfi dop-dolu, küme-küme durup. Bunların kesretinden, güç (lük) ile *Erzurum'a* gelinüp, 'azîm sıklet çekilmişdir.

Ve bu 'askeri tahmîn ile, "bu kadar bin 'askerdir" diyenler, kizb-i sarîh eder. Çokluğundan, tahmîne gelür 'asker değildir. *Bu 'Asker'in 'adadını, Allâhu Te'âlâ'dan gayri kimse bilmez* deyü, takrîr eylediler.

Sa'âdetlü Pâdişâhimiz bu 'Askeri (31 Martta Üsküdar'dan çıktıktan sonra) üç ayda cem' edüp, *Erzurum'a* getirmek müyesser oldu. Ecdâd-i 'izâmlarından (hic)birisi, bu mikdâr 'askeri, üç ayda cem'-etmek değil, ömürlerinde bu kadar 'asker, görmüş degillerdir!

Şevketlü Pâdişâhimiz, bu kadar ağır 'askeri, ancak kerâmet ile cem' eylemişdir, derler. Yoksa sa'yile, makdûr-i beşer değildir.

Sa'âdetlü Hünkârimiz Ilîca menzilinden sa'âdetle kalkdıklarında, umûmen *Îç-Halkı Kulları*'nı, altın üsküflü zîrh-pûs ve gümüş pullu yancıklar ve eli mîzrâklı üç-dört yüz nefer Kulları ile, 'Askerin ortasından selâmlıyarak geçüp, menzilin nîsfina geldiklerinde, *Hünkârimiz Hazretleri* mübârek eline mîzrak alup, cümle Kulları bilesince mîzraklarıyla hazır olup, bir tarafda *Vezîr-i a'zam'in Âdemleri*'le, *Karaman Beğlerbegisi Kör-Hazînedâr Paşa Âdemleri*'le saf durup. *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, cenk varınca bunların üzerine hulayup, yanverüp, anlar dahi bu cânibe hulayup. Gerü (yne) *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, anlar tarafına hulayup, mîzrakını silküp, üzerine saldıkkâ, niçesi bîhûş olup, merdânelîğine hayrân kalmışlardır. Ve ellerin, *Dergâhi Hakk'a* ref'edüp: -*Böyle bir cer'i* (çok yiğit) *Pâdişâh'a mâlik o(ld)uk* (**20 a.**) yâ *Rabbi, sen bunu tûli ömürle mu'ammer eyle*, deyü tazarru' ve niyâz eylemişlerdir.

Sonra, selâmlıyarak, *Erzurum Kal'ası* önünden geçüp; *Kal'*adan toplar atılıp, şenlikler oldukça sonra, 'izzet ve şevket birle *Otak-ı Hümâyûnları*'na 'azîmet buyurdular.

Ve *Van Beğlerbegisi Dilâver Paşa*, *Van* etrafında olan Kızılbaş nâhiyelerinden beş on Kızılbaş dili alup ve onaltı kelle gönderüp; gelen âdemlerine, kaftan ve ihsânlar olunup; *Otak-ı Hümâyûn* önünde, dillerin başları kesildi.

Muharrem 18 Salı: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi Erzurum. Bugün, *Van Beğlerbeğisi Dilâver Paşa*'dan, oniki Kızılbaş kelleleri ve altı dil gelüp, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başları kesildi.

Ve bugün, *Vezîr-i a'zam* pişkeşin, *Sa'âdetlü Pâdişâhımız*'a teslîm eyledi: Kırk re's at ve elli kîse akça ve bir otak çergesile ve döşemesile, boğça kumaş ve çuka ve ba'zı tefâruk kısmı, pişkeş çekmişdir.

Ve bugün, *Aşık Yahyâ* demekle ma'rûf bir *Sipâhî* ahzolunup, katlolundu. Ve bu(gün) *Küçük-Ahmed Paşa*'dan, seksen kîse akça ve dört re's at hedâyâsı gelüp, teslîm olundu.

Muharrem 19 Çarşamba: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi Erzurum. Bugün, *Mısır Beğlerbeğisi Ahmed Paşa*'dan, otuz kîse ceb-harçlığı cil-akça ve dokuz re's at ve dört direklü iri çerge mükemmel döşemesile gelüp, *Sa'âdetlü Pâdişâhımız*'a teslîm olundu. Ve bu gece, bir *Yeniçeri* katlolundu.

Muharrem 20 Perşenbe: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi Erzurum. **(20 b.)** *Sivas Beğlerbeğisi Bosnalı 'Alî Paşa*, fukarâya zulüm ve teâdîsi hadden ziyâde olmağla, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başı kesildi. *Eyâleti, Sivas, Kör İbrâhim Paşa*'ya ihsân olundu. Ve *Karaman* *Eyâleti, Yeniçeri Ağalığı*'ndan ma'zûl *Mehmed Ağa*'ya ihsân olundu.

Muharrem 21 Cum'a: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi Erzurum. Bugün, *Kars Paşası*'ndan ve *Hakkâri Hâkimi Mîr 'Îmâd*'dan, otuzbeş Kızılbaş kellesi ve yedi dil gelüp, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başları kesildi.

Ve bugece, iki *Yeniçeri* katlolundu.

Muharrem 22 Cum'aertesi: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi Erzurum. Bugün, dört nefer *Yeniçeri* katlolundu.

Muharrem 23 Pazar: Bugün, *Erzurum*'dan kalkılıp, (Deveboynu'nda) *Han Menzili* nâm mahalle, iki büyük sâ'atde gelindi. Ve bu gece, iki *Yeniçeri* katlolundu.

Muharrem 24 Pazarertesi: Bugün, *Hasankal'ası* nâm mahalle, üç büyük sâ'atde nüzûl olundu. *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, menzile geldikden sonra, bir mîkdâr istirâhat edüp; ba'de不过 birkaç *Hâs-Odalı Kulları*'yla, zikrolunan *Kal'aya* varup, en yukarusunda bir mesire yerde, sa'âdetle **(21 a.)** oturup, envâ'ından ta'âmlar gelüp, tenâvül buyurduklarından sonra, *Hisâr*'da olan topları atdırıp, şenlikler eylediler.

Muharrem 25 Salı: Bugün, (Aras üzerindeki) *Çobanköprüsü*'ne konulmayup, berâyi maslahat, dahi ilerüce *Karaçuka* nâm mahalle, altı sâ'atde gelindi.

Muharrem 26 Çarşamba: Bugün, (*Erzurum-Horasan* ilçesinin merkezine bağlı ve yeni adı *Hacıahmet/Kuşburnu* olan köy) *Sanamer* nâm mahalle, beş büyük sâ'atde gelindi. Gaayet otlu yerlerdir.

Ve *Sipâh Tâifesi*'nin en güzide Cırıd Oynarları'nı, Ağaları intihâb edüp, iki yüz-üçyüz mîkdârı eyüce cirid oynamaya kaadir *Sipâhîler*, yolda gelürken, cirid oynamağ-içün meydâna gelüp. *Sa'âdetlü Pâdişâhımız* dahi bunları görüp, *Haremi Muhteremleri*'nde eyüce cirid oynarlardan, seksen-doksan mîkdârı *Nefer Kulları*'nı yanına alup, bir tarafa durup. Zikrolunan *Sipâhîler* dahi bir tarafa durup, içlerinde meşhûr olan *Urfalu Gürz* ve anın mânedî birkaç *Sipâhîler* dahi, kendilerini oyuncu kıyâs edüp, meydâna çıktıkları gibi; *Sa'âdetlü Pâdişâhımız* bunlara hulayup, beş-altı kimesneyi cirid (değneği) darbî ile, atlarından bîhûş ve lâ'ya'kıl yere düşürüp ve mîkdârların bildürüp; *İç-Halkı Kulları* bunlara bir kötek çalmışdır ki, niçesi cirid oynamaya istigfâr eylemişlerdir! **(21 b.)**

Muharrem 27 Perşenbe: Bugün, *Tumadami* (nâm) mahalle, dört büyük sâ'atde gelindi. Ve bu gece *Silâhdârlar(lar)*dan *Köse-Behrâm* nâmında bir *Sipâhî* katlolundu. Ve bir *Yeniçeri*,

dar yollarda tüfenk kundağı ile bir *Mehter*'i urup, *Mehter* dahi fevt olmağla, mezkûr *Yeniçeri*'yi katleyediler. Ve katlolan *Yeniçeri*'yi *Odabaşı* zabtetmediği için, ol dahi katlolundu.

Ve bugün, (1623-1640'ta Kıpçaklı-Atabekler sülâlesinden Çıldır/Ahiska Eyâleti Beğlerbegisi II.Baka) *Sefer Paşa*'dan, iki *Kızılbaş* dili gelüp; bir bayır başında *Sa'âdetlü Hünkârimiz Huzûru*'nda, başları kesildi.

Muharrem 28 Cum'a: Bugün, (Sarıkamış'taki) *Soğanlubeli* nâm mahalle, dört buçuk sâ'atde gelindi. Çimenzâr ve havâdâr menzildir; ve çam ağaçlu dağlardır. Ve dağ ortasında, (Sarıkamış-Karaurgan bucağında, yeni adı *Süngütâşı* olan) *Zivin* nâm bir *Hisâr* vardır. Önünden geçerken, (Hisârından) toplar at(ılup), şenlikler eyledi(ler).

Muharrem 29 Cum'aertesi: (*Soğanlı Dağları*'nın doğu eteğinde, bugün *Kars*'ın Selim ilçesi merkezine bağlı, yeni adı *Gürbüzler* olan) *Verişan* nâm menzile, dört sâ'atde gelindi. Bu menzilin yolları, iniş ve yokuş ve gaayet otlak yerlerdir ve serâpâ dağları, serv misâl bülend ve mevzûn çamlardır. Ve cârî ırmakları (akar suları) dahi olmağla, (iyi bir Şâir olan) *Sa'âdetlü Gaazî Hünkâr*, tabl ü 'alemle, ferr ü şevketle bu dağlardan geçerken, bedîhce (birdenbire, irticâlle) at üzerinde bu iki beyti, söylediler:

Muntazîrmiş satvat-i hengâmîma bu dağlar,
Hâl-diliyle ellerin açmış du'âya çamlar
Gerçi bir vâdî-i dilkeş, cânfêzâ ammâ ki bu,
Ne şerâb-i nâb var, ne cûybâr ırmaqlar!
*(Bu dağlar benim seferimi gözlermiş
Çamlar da kendi dillerince dua edermiş
Gerçi burası gönle ferahlık veren bir vadî ama
Ne halis şarabı var ne de akarsuları)*

(22 a.) Ba'dehu, 'Askeri selâmlıyarak, *Otak-ı Hümayûnlari* 'na 'azîmet buyurdular. Ve Konağa gelindikde, 'Asker içinde bir güft ü gû oldu ki: *Kızılbaş* 'ayyâr(kurnaz)larından birkaç atlu gece gelüp, ilerü *giden Ordu Halkı*'ndan birkaç âdemî dağ içinde basup alup götürürken, *Bölük Sipâhîleri*'nden birkaç âdem, *Kızılbaşlar*'a erişüp; ve alındıkları âdemleri halâs eylediklerinden gayrı, *Kızılbaşlar*'dan birkaç dil alındı, deyü sôylendi. Ba'dehu tefahhus olunup, aslı çıkmadı.

Muharrem 30 Pazar: Bugün, (*Taht-Düzü* de denilen ve batıda *Soğanlı*'dan doğuda iki *Yahni Dağları*'na kadarki *Kars Ovası*'nın ortası kuzeyinde, sarp bir kale gibi duran kayalık eteğindeki) *Döşkaya* nâm mahalle, üç buçuk sâ'atde gelindi. Gaayet otla(k) ve düz sahrâdır.

Sa'âdetlü Hünkârimiz, üçyüzden ziyâde *İç-Halkı Kulları*yla bir tarafda; ve bir tarafda dahi *Bölük Sipâhîleri*'nin güzide(si) durup, cirid oynasarak (bu) menzile gelindi.

Sa'âdetlü Hünkârimiz, Sipâhîlerin birkaç nâmâtaların, cirid ile atlarından akdarup, helâk mertebesine iletmişdir. Ve bugün *İç-Halkı Kulları*, cirid ile *Sipâhîler*'e bir mertebe galebe eylemişdir ki, ta'bîr olunur değildir!

Ve mukaddemâ 'Acem'den gelen (eski *Tiflis* hâkimi iken *Îran* işgalinden kaçan *Gürcü*) *Dâvud Han*'ı, bugün *Otak-ı Hümayûn*'a getirdüp; binbeşyüz altın ve altı kîse guruş ihsân eylediler.

Safer 1 Pazarertesi (16 Temmuz 1635): Bugün, *Sahrâ-yi Kars*'a beş sâ'atde nûzûl

olundu. Bu menzilin yolları, düz ve gaayet otlak yerlerdir.

Ve bu sahrâda ‘Askeri İslâm, kol-kol yemîn ü yesâr ‘azîm alaylar olup, beş sâ’atlık yolda, alayların ucu dükenmeyüp, Sa ’âdetlü (22 b.) Pâdişâhimiz selâmliyarak, *Otak-ı Hümâyûnları*’na ‘azîmet buyurdular.

Ve bu menzile (*Kars Kalesi* güneyindeki düzlige) gelindikden sonra, *Haremi Muhteremleri*’nde, üçüz mîkdârı müsellâh kullarıyla ve üç-dörtüz mîkdârı tûfenkendâz *Silâhdâr Paşa*’nın âdemleriyle, sa ’âdetle atlanup, *Kars Kal’ası*’n seyretmek için, tevecüh buyurdular.

Kal’anın (*Kaleiçi* mahallesini çeviren ve üç kapılı surlardan oluşan *Diş-Kale*’den ibaret) *Varoşu*’nu ve yüksek olan (*Nârin-Kal’ası* da denilen, şimdiki kaleden ibaret) *İç-Hisâri*’ni tamâm gezüp, seyreyledikden sonra, gerü ‘avdet buyurup, cırıld oynasarak, *Otak-ı Hümâyûnları*’na geldiler.

Safer 2 salı: Oturak-şüd der-Sâhrâ-yi *Kars*. Bugün ‘azîm furtuna ve ra’d ü berk ve bir mertebe dolu yağmışdır ki, sahrâyi sâfice beyâz eylemiş idi. Hattâ, dolunun çokluğundan, ba’zıları kar-topu şeklinde edüp, (şakalaşarak) birbirlerine atmışlardır.

Safer 3 Çarşamba: Oturak-şüd der-Sâhrâ-yi *Kars*.

Safer 4 Perşenbe: Bugün *Kars*’dan kalkılıp, yedi sâ’atde (*Mezre’â* köyünden aşağı ve *Kars Çayı* sağında *Küçük-Za’îm* köyünden ibaret) *Bulanık* nâmî dîger Za’îm köyü.

Safer 5 Cum’â: Bugün (şimdî *Kars Çayı* boyunda *Şahnalar* denilen) *Şahne Geçidi* nâm mahalle, yedi sâ’atde gelindi. Uzak konakdır ve gaayet otlak yerlerdir, suyu dahi, bînihâyedir. Ve (bu) menzile gelindikden sonra, iki *Kızılbaş Câsûsu* dutulup, katlolundu. (23 a.)

Safer 6 Cum’âertesi: Bugün, (*Arpaçayı* sağında, *Baş-Şüregel* denilen *Kalecikli* köy yerindeki) *Şüreger* nâm mahalle, beş sâ’atde gelindi. Birkaç yerde sular geçilüp, yolları bataklı ve sazlu, otlak yerlerdir.

Ve bu menzilde, (*Batum-Acara* kuzeyindeki, *Osmanlı’ya tâbi Gürcü Beği*) *Gürel Meliki(ni)n*, çizye harâcî ve ba’zı hedâyâsı geldi.

Safer 7 Pazar: Bugün, *Beğköyü* nâm menzile, üç buçuk sâ’atde gelindi. Bu menzilin yollarında, eski künbedler ve vîrâne Kal’â ve köyler vardır ki, otuz-kırk yıldan berü vîrâne kalmışdır. Ve gaayet sulu ve otlak yerlerdir.

Ve akşam yatsudan sonra, bir mertebe yağmur ve ra’d ü berk vâkı olmuşdur ki, ta’bîr olunur değildir.

Safer 8 Pazarertesi: Bugün, *Şarâbhâne* nâm menzile, dört sâ’atde gelindi. Gaayet, otlak yerlerdir.

Ve bu menzilde, *Kızılbaş*’dan iki dil ve iki (kesik) baş gelüp; diller, *Otak-ı-Hümâyûn* önünde kalolundu.

Safer 9 Salı: Bugün, (4093 m. yüksek *Arakas/Elezgez* dağı kuzeyinden gelip, sağdan *Zengî Çayı*’na karışan suya adını veren) *Abaran* nâm menzile, dört sâ’atde gelindi.

Yolda gelürken, *Küçük-Ahmed Paşa*’nın âdemleri bir siyâh (zencî) *Kızılbaş* dili getirüp, yol üzerinde başı kesildi.

Safer 10 Çarşamba: Bugün, *Abdallar* nâm menzile, dört buçuk sâ’atde gelindi. Ve yolda gelürken, iki *Kızılbaş*(ın) kellesi geldi.

(23 b.) Safer 11 Perşenbe: Bugün (*Çukur-Sa’ad* da denen) *Sâhrâ-yi Revân*’a, beş

sâ'atde gelindi. Ve yolda gelürken, *Küçük-Ahmed Paşa*'nın *Âdemleri*, iki *Kızılbaş* kellesi getirdiler.

Ve *Sa'âdetlü Hünkârimiz, Revân Kal'ası* önünde (batisında) cârî olan *Zengî-Çayı*'nı geçmek için, *Revân Kal'ası* önünden geçerken, '*Asker*'in kesretinden toz kalkmağla ve *Kal'a*, '*Asker*'e yakın olduğu görünmemekle, alay ile önünden geçerken; hemâن alaylar göründüğü gibi, *Kızılbaşı bedma'âş, Hisâr'*dan alarga topu atup; hikmeti Hudâ, ibtidâ atılan demür yuvalak (top güllesi) ki, tahmînen iki vakıyye (*okka 400+400=800 dirhem*) çekerdi, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'n mübârek başı üstünden, ancak bir-iki zirâ' (*arşın, endaze*) yüksek geçüp, beşaltı zirâ' mîkdârı uzacık önüne düşüp; hikmeten, kimesneye râst gelmeyüp, boş yere düşdi.

Sa'âdetlü Pâdişâhimiz'a atılan bu alarga'yı (yaylim'ı) gördükde,aslâ uğurundan dönmeyüp; gerü (yne) nehr-i mezbûru geçüp; cümle '*Asker* ile ma'an nehri yaldırup (aşup), öte cânibe (çayın soluna) geçüp, sâybân kurdurup; bir mîkdâr anda istirâhat edüp; ba'dehu, *Otak-ı Hümâyûnlari(nı)*, bir münâsib mahelle nakleyediler.

Anda, bir *Kızılbaş* dili dahi gelüp, başı kesildi.

Safer 12 Cum'a: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi *Revân*. *Sa'âdetlü ve Şevketlü Gaazi Pâdişâhimiz*'in *Otak-ı Hümâyûnları*, *Kal'adan* uzak ve nâmahal yerde olmağla, *Kal'aya* karîb bir münâsib yerde *Otak-ı Hümâyûnlar*'ın nakl (24 a.) eylediler.

Ve bugün *Pâdişâhimiz, Revân Kal'ası*'na nâzir bir yüksek yere çıkup; *Vüzerâyı* ve *Yeniçeri Ağası*'nı ve birkaç *İhtiyârlar*'ı, *Huzûrları*'na getürdüp; *Kal'a Muhâsarası*'n, tedbîr ve müşâvere eylediler. Gerü (yne), *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'in re'y ve tedbîri, ihtiyâr olundu.

Ve bugün *Kal'adan*, *Vezîr'in Otağı*'na doğru, hayli yuvalaklar atılıp, lâkin kimesneye, zarar ve ziyân eylemedi.

Safer 13 Cum'aertesi: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi *Revân*.

Bugün *Revân Kal'ası*'na nâzir bir havâle yere, iki aded Balyemez (Balimoz denilen ağır top) ve birkaç hurda toplar(1) *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* çıkartd(ur)up, üzerine Baş ve Buğ olan *Kapudan Hüseyin Paşa*'yı ve birkaç *Beglerbegiler*'i ta'yîn eyleyüp; bütün gün ta ahşama degin, ol *Havâle*'den (ki, sonradan, yerlilerce *Hünkâr-Tepesi* denilecek olan tepeden) *Kal'ayı* doğup; ve birkaç Burçları'n yıkup, yere düşürdü.

Ve bugün *Kal'adan* düşmân tarafından, *Ordû-yi Hümâyûn*'a ve *Vezîr-i a'zam*'ın *Otağı*'na ve *Sa'âdetlü Hünkârimiz*'in *Otak-ı Hümâyûnları* önüne, şol mertebe yuvalaklar yağırmışdır ki, ta'bîr olunur değildir. Lâkin, *Allâh*'ın *Hükmi* ile, atduğu yuvalaklar, ekser boş yere düşmüştür. Ancak, hayvânât kısmından iki at, telef oldu.

Ve bu gece, *Rumeli Beglerbegisi* (çerisiyle) meterise girüp, *Hisâr*'a atmağa başladı. (24 b.)

Safer 14 Pazar: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi *Revân*.

Bugün ve bu gece *Rumeli Beglerbegisi Canboladzâde, Miller* (adlı semtin) yanından *Balyemez Toplar ile Hisâr*'ı doğup; çok yer ve kulesin ve bedenin (sûr'un) ve (Nârin-Kal'a denen) *Îç-Hisâr*'ın dahi birkaç bedenin yıkıldı. Ve su (şehrinbatisından akan Zengî Çayı) tarafından havâleden, *Kapudan Deli-Hüseyin Paşa ve Halep Beglerbegisi Sarıkçı Ahmed Paşa*, üç Balyemez ve üç 'aded Şâhî (Zarbazan da denen, en büyük top) Zarbzon ile, bütün gün (ve) bütün gece *Kal'ayı* doğup; ve ol tarafa nâzir olan *Hisâr*'ın birkaç bedenin yere indirdiklerinden gayri; *Hisâr*'ın içerisinde olan evlerin niçesin yıkup; içerde Hisâr'da olan *Minâre*'nin dahi, tepesin yıkıldılar.

Ve bugün, bir (kesik) kelle ve iki *Kızılbaş* dili gelüp, başları kesildi.

Safer 15 Pazarertesi: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bu gece *Yeniçeri Ağası* (Yeniçeriler ile) meterise girüp, meteris kazarken, *Kızılbaşlar* ile tüfenk cengi edüp; iki yüz mikdârı *Yeniçeri* mecrûh olup, ancak beş-altı *Yeniçeri* şehîd oldu.

Ve mecrûh olan *Yeniçeriler* cümlesi, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz'in Nazar-i Şerîfleri*'ne gelüp; *Bizzât Kendileri* yaraların(a) bakup: Kimisine otuz altın ve kimisine yiğirmibeşer, ekserine yiğirmișer altın ihsân edüp; *Beğlik Cerrâhyar'a*, (yaraları) tımar etmek için gönderdiler.

Ve bugün *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz, Hisâr'*ın karşısunda olan (25 a.) Havâle ki, *Kızılbaş*'in topu Hisâr'dan ana da yetişüp; bu kadar top-tüfenk arasında (*Pâdişâhimiz*) *Bizzât Kendüleri* varup ol *Havâlede, Kapudan Hasan Paşa*'ya ve *Halep Beğlerbeğisi Ahmed Paşa*'ya sipâruş olunan altı pâre topu doldurup ve *Bizzât Kendisi* nişâne alup, beş-altı kerre *Revân Kal'ası* üzerine ates edüp; *Büyük-Kal*'anın bir tarafını yıkup, yere indirüp ve birkaç bedenin yıkdı.

Anda olan cümle ‘Asker: -Hünkârimiz bu mertebe dilir ve bahadir olup, dîn gayreti çeküp, çalışdığını, üç kerre Allâh Allâh! deyü çağrışup *Gülbâng-e Muhammedî* getürdiler.

Ve bu gece, *Küçük-Ahmed Paşa, Şah-Bağçesi* tarafından meterise girüp, *Kızılbaşlar* ile sabâha deñin tüfenkleşüp, ‘azîm cengeyediler. Ve bugün bir *Kızılbaş* kellesin getirdiler.

Safer 16 Salı: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Ve bugün ve bu gece *Rumeli Beğlerbeğisi* ve *Anadolu Beğlerbeğisi* ve *Erzurum Beğlerbeğisi Küçük-Ahmed Paşa* ve *Kal'a Karşusu*'nın *Havâle*'den *Kapudan Hüseyin Paşa* ve *Halep Beğlerbeğisi Ahmed Paşa*, herbiris kollu kollu(nca) meterislerinden, *Kızılbaşlar* ile ‘azîm cenk eylediler. Ve bütün gün ve bütün gece *Balyemez Topları* ile ve *Şâhî Zarbuzan* ve tüfenk ile cenkler edüp, *Hisâr*'ın ba'zı bedenlerin ve kulelerin yıkıldılar.

Ve bu gece *Yeniçeri*'den ve *Rumeli Askerleri*'nden ve saîir *Garib-Yiğitler*(Sipâhîler)den, yüzellî kimesne mecrûh olup; *Sa'âdetlü Hünkârimiz Hazretleri, Bizzât* cümlesi *Huzûr-i Şerîfleri*'ne getirdüp ve yaraların görüp, yarasına (25 b.) göre, herbirisine ihsân edüp. Ba'dehu, *Beğlik Cerrâhlar*'a gönderüp, yaraların sardırdı.

Safer 17 Çarşamba: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bugün, *Rumeli* ve *Anadolu* ve *Yeniçeri*'nin meterisleri, ahşamdan sonra handak'a karîb çitler kazılıp ve *Balyemez Toplar* kurulup, sabâha deñin *Kızılbaşlar* ile ‘azîm cenkler olup. Bu gece bu zikrolunan meterislerden, üç yüzden ziyâde âdem mecrûh olup ve birkaç dahi şehîd olup. Bu zikrolunan mecrûhlara dahi (*Pâdişâhimiz*) *Bizzat*, yiğirmișer guruş ve kimisine onbeşer ve onar guruş ihsân eylediler.

Ve *Kızılbaş-i Bedma'âş*'ın ikibinden ziyâde *Serdengeçdiler*'i ve *Fedâyîleri*, bugün öyleden sonraya ca(k), ortalık hâlidir deyü, ansızdan *Hisâr*'dan taşra hücum edüp. *Rumeli Beğlerbeğisi*'nin meterisine topları çivilemek (hareketsiz kılmak) için, hayulayup; *Hikmet-i Hudâ, Rumeli Meterisi* dahi gaafil bulunmayup: *Gaazîler, Revâfîz* (Râfîzîler) üzerine hücum edüp; *Hisâr-Alti*'nda ‘azîm cenge başladıkları gibi; *Sa'âdetlü Hünkârimiz* dahi, filhâl haberdâr olup, sa'âdetle atına süvâr oldu. *İç-Halkı Kulları*'yla top erişür yerden *Hisâr*'ın karşısuna bir bayira çıkışup ve *Kulları*'na istimâlet verüp. Filhâl, *Hisâr*'ın altında bizimg 'Asker' den hayli 'Asker cem' olup; *Düşmen-i Bîdîn* bu kadar 'Askeri göricek, gerü *Hisâr*'a fîrâr eyledi.

Ve *Kızılbaş*'dan beş-altı kelle kesilüp, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*'in *Nazar-i Şerîfleri*'ne getirdiler. Ve *İslâm* 'Askeri'nden, bir ferd kesilmeyüp, ancak birkaç âdem mecrûh oldular.

Ve bugün *Rumeli* kolundan ve *Yeniçeri* kolundan, *Balyemez Toplar* ile *Hisâr*, muhkem doğölüp, üç ‘aded *Kulesi*’nin, nisfindan ziyâdesi (26 a.) yıkılıp ‘azîm gedikler açıldı.

Safer 18 Perşenbe: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bu gece dahi *Melâ ’in* ile, meterislerden top ve tüfenk ile ‘azîm cenkler olup; yüzden ziyâde *Yeniçeri* ve *Rumeli* ‘Askeri’ mecrûh olup; Meçrûhlara, herbirine ihsânlar olup ve *Cerrâhlar*’a gönderilüp, yaraların sardılar.

Ve *Kal’*adan muhâsara olan *Melâ ’in*’in *Bellübaşlıları*’ndan bir *Sorguçlu Kızılbaş*, bedenlerden (bizim) meterise bakarken, *Küçük-Ahmed Paşa*’nın meterisinden tüfenk ile urulup, *Cehennem*’e gitmişdir.

Safer 19 Cum’â: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bu gece sabâha degin ve ahşama dek, ‘ale’t-tevâlî meterislerden top ve tüfenk ile cenk olup; *Melâ ’in-i Hâsırın* havflerinden, neftâğı’ndan meş’aleler peydâ edüp; ve câ-be-câ *Hisâr*’in bedenlerinden aşağı sarkıldup, *Hisâr Handaka*’na yakın olan meterisleri gözedüp ve top atmağı ferâgat edüp, ancak şakloz (büyük top) ve tüfenk ile cenk eder(di).

Bu gece dahi, iki yüz mikdârı *Yeniçeri*’den ve sâïrden mecrûh olup; *Sa’âdetlü Hünkârimiz*’in *Nazar-i Şerîfleri*’ne geldiklerinde, ihsânlar edüp; timarları için *Cerrâhlar* ta’yîn eylediler.

Ve bugün, umûmen ‘Asker Halkı’na *Fermân* olunup, meterislere toprak taşımağa ibtidâ olundu.

Safer 20 Cum’aertesi: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bu gece sabâha dek, *Kal’*a top ve (meterisler’den) tüfenk atılıp, *Melâ ’in* ile ‘azîm (26 b.) cenk olmuşdur. *Yeniçeri* ve sâïreden yüz ‘aded kimesneden ziyâde olup, *Huzûr-i Hudâvendigâr*’a geldikde, ihsânlar olup, timarları için *Cerrâhlar* ta’yîn eylediler.

Ve bugün ikindi vaktinde, *Hisâr*’a atılan yuvalaklarından bir yuvalak *Melâ ’in*’in *Baruthânesi*’ne râst gelüp; barutu yanup ve *Baruthânesi*’n havâya atup; ve baru(t) yanında olan *Kızılbaşlar*’ı dahi havâya uçurup haylî *Kızılbaş* yanup. Ve içерüde, niçe evleri tutuşup; âteşi teskîn etmeye cem’iyyet eden *Kızılbaşlar*’ı, *Kapudan Hüseyin Paşa*, *Havâle*’den top ile urup, niçesin helâk eyledi.

Ve bugün *Melâ ’in*’in bayraklarından, bir *Cebeci* bir bayrak *Hisâr-Bedeni*’nden *kapup Huzûr-i Hudâvendigâr*’a getürdükdé, (kendisine) otuz guruş ile *Sipâhîlik* ihsân olundu.

Safer 21 Pazar: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bu gece sabâha dek ve bugün *Büyük Toplar* ile ve *Şâhî Zarbuzanlar* ile ‘ale’t-tevâlî, *Kal’*anın *Burc* ve *Bârûsu* ve *Kulleleri* doğölüp; üç meterisden, ‘azîm gedikler açılıp. Ve *Kal’*anın içinde olan evler, top darbindan vîrâne (ye dönüp) ve içinde olan *Melâ ’in*’in ekseri helâk olmağla; bi’zzarûrî *Kal’*adan amân çağrısup; *Başhanları* olan *Emîrgûne Oğlu Tahmâsbkulu Han*, mâbeynlerinde *Bellübaşlıları*’ndan *Hızır Beğ* demekle meşhûr bir nâmdâr âdemlerin, öyleden mukaddemce ansızdan *Kal’*adan çıkarup, amân dilemek için (Baş)Vezîr’in *Çadırı*’na, iki hidmetkârile gelüp, altı gün mühlet dileyüp. Lâkin, *Sa’âdetlü Gaazî Hünkârimiz*, râzi olmayup: “-Bir günden gayri amânnın yokdur; ve Emîrgûne Oğlu ki, *Revân Hâkimi (Vâlisi)*dir, kendisi çıkışup, hâkipâye gelüp amân dilemeyince, amânim yokdur” dedükde; içерüden çıkan *Hızır Beğ* dahi bir âdemisini, *Vezîr-i A’zam’ın* (27 a.) *Mektûbu* ile *Emîrgûne Han Oğlu Tahmaskulu Han*’a gönderüp.

Lâkin, *Melâ ’in Hanı*’nın hîlesi olmağla; içерüden sahîh Haber ile *Başhanları* çıkışup

gelince, Sa'âdetlü Hünkârimız tarafından: “-*Kal’aya minba’d, top ve tüfenk atılmaya!*” deyü, emr-olundu.

Safer 22 Pazarertesi: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Ahşamdan kuşluk vaktine deigin *Kal'a* muhkem döğülüp ve sulu istedikleri(ne) bakılmayup; toprak sürülmek *Fermân* olunup; *Düşmen-i Dîn, Gaazîler*'in hucümün ve *Balyemez Toplar*'ın darbini görüp; üç tarafdan (kuzey, batı, güney) ‘azîm gedikler açılıp, *Kal’anın Dîvârları* bir mertebe yıkıldı ki, içerisinde olan evler görünürdü.

Gaazîler, düşmenin top ve tûfengine bakmayup, fırsat buldukça içeriye hucüm edüp; *Kızılbaşlar*'ın ellerinden tüfenklerin ve başlarından mendillerin (sarıklarını) kapmağa başladilar. Bu takdîrde *Düşmen-i Dîn, Kal’anın feth-olunacağını* bilüp, nâümîd olmalarıyla; öyleye karîb içерüden feryâd ü figaan ve “*Amân-Amân*” deyü, çâgrışmağa başladilar.

Der’akab (ansızın) *Muhammed Emîn* nâmında bir *Bellibaşlu Kızılbaş*'ı, *Revân Hâkimi Kal’adan, Amân Dilemek* için, *Vezîr-i A’zam’ın Çadırı*’na gönderüp. *Muhammed Emîn*’in dahi, cevâbi dinlenmeyüp: “-*Ta Başhanınız gelmeyince, size amân verilmez!*” deyü cevâb verilüp. Bir sâ’atden sonra *Revân Hâkimi, Kal’adan* kendi *Kethudâsi* ki, *Murâd Ağa* demekle meşhûr ve mâbeynlerinde umûr-dîde edüğü meşhûr-i âfâk olmuşdur ve *Revân Kal’ası*’nda olan *Kızılbaşlar*'ın cümle umûru ve tedbîrleri, anın elindedir.

‘Akabince ol *Murâd Ağa, Kal’adan (27 b.)* çıkışup geldi. (Dedi ki:) “- *Evvelden dahi Sünî idim, Sa'âdetlü Hünkârimız'a itâ'at eyledüm. Ve inşâ'Allah, yarınki gün ki Salı günüdür, Revân Hâkimini dahi Kal’adan çıkarup, Sa'âdetlü Hünkârimız'a itâ'at etdireyim ve Kal’ayı dahi, Sa'âdetlü Pâdişâhimiz'a teslim etdireyim!*” deyü va’d etmekle, *Hünkârimız Hazretleri* dahi, amânların kabûl edüp:

“-*Hisâr'a top ve tüfenk atımasun!*” deyü haber gönderüp.

Ba’dehu, *Sa'âdetlü Hünkârimız*, erkân üzere *İslâmbol* (İstanbul)da *Dîvân* eder şeklinde, cümle *Ehl-i Dîvân’ı Otak-ı Hümâyûnlari* önüne getirdüp; ve *Bizzât Kendileri*, *Sa'âdet* ve ‘Azamet ve Heybet ile *Taht-i Şerîf*’e oturup; ve cümle *İç-Halkı Kulları*’n giydürüp, *Üsküfleri* (Yeniçeri sîrmalı keçe-börkleri)yle *Otak-ı Hümâyûnlari*’nda tertîb üzere durgurup (durdurup); ba’dehu, *Revân Hâkimi Tahmaskulu Han’ın Kethudâsi Murâd Ağa*’yı, *Sa'âdetlü Hünkârimız*’ın *Huzûr-i Şerîfleri*’ne getirdiklerinde, *Hünkârimız*’ın heybetinden dembeste olup, haylî zamân söylemeyece mecâli olmayup, bir zamândan sonra, söyleyeceği ne ise, söyleyüp; söylelikçe, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* mezkûru ilzâm edüp, suçlarına mu’terif oldukları(n) sonra, “-*Ertesi gün ki Salı günüdür, Revân Hanı’ni dahi Kal’adan çıkarayım ve Hünkârim'a itâ'at etdüreyim. Ve Kal’ada olanlar, dileyen Hünkârim'a mutâba'at edüp, İslâm'a gelsün (Sünî olsun); istemiyen, gerü ‘Acem-Diyârı’na gitsün*” deyü, *Hünkârimız*’ın mübârek ayağını öpüp, ricâ eyledikde.

Hünkârimız dahi, ricâsin kabûl edüp; ve bir *Serâser-Kaftan* giydürüp, gerü *Vezîr-i A’zam’ın Otağı*’na ırsâl eylediler.

Ba’dehu ahşama karîb, *Revân Hâkimi Tahmaskulu Han’*a ve yanında mevcûd olan *Seltânları*’na (Sancakbeğleri’ne) ve sâir *Kızılbaşlar*’a, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz Amân-Nâme* yazup, “-*Bu Cânibi (Osmanlı tarafını) dileyen mutâba'at eleyüp, Ordû-yi Hümâyûnum'a gelsün; herbirine, hâllu hâlince ri’âyetler olunur. Dilemeyen, gitsünğ Amânim, Amândır*” deyü, bir *Amân-Nâme* yazup, *Recep Paşa’nın Kethudâsi Rîdvân Kethudâ* ile bu gece *Revân Hâkimi Tahmaskulu Han’*a ve sâir *Seltanlar*’a ve *Kızılbaşlar*’dan olan *Cem’iyyetleri*’ne ırsâl eylediler. (28 a.)

Bugün, Revân Kal’ası feth oldu.

Safer 23 Salı: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bugün kuşluk vaktinde, *Revân Hâkimi* olan *Tahmaskulu Han* ve *Bellübaşlu Seltânlar*'dan *Nevrûz Seltân* ve *Bozcalu Seltân* ve *Revân Hâkimi*'nin *Kethudâsı Murâd Ağa* ve *Hızır Beg* ve *Emîn Muhammed* ve *Han*'ın ne mikdâr *Tevâbi*'i var ise, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'a itâ'at edüp; *Kal'a-Kapusu*'ndan taşra çıkış; *Bölük-Sipâhîleri*, *Kal'a-Kapusu*'ndan *Otak-ı Hümâyûn*'a gelince, tertîb üzere, iki sâf durup; *Tahmaskulu Han*, *Tevâbi*'i ile *Sipâhîler*'in ortalarından geçüp, *Otak-ı Hümâyûn* önüne geldiklerinde. *Sa'âdetlü Hünkârimiz* dahi, samur-kaplu beyaz *Serâser Kabaniçe* (Pâdişâh-Kürkü) giyüp ve murassa' sorguçlar ile müzeyyen olup, heybet ve ‘azamet ile *Otak-ı Hümâyûnları*’nda *Taht-i Şerîf*'e oturup; *Vüzerâ* ve *Müftî* ve *Kaadî* 'askerler, *Hünkârimiz*'in yanında durup.

Ve *Otak-ı Hümâyûn*'un taşrasında, *Çorbacilar* ve *Solaklar* ve umûmen tavâif-i *Ehl-i Dîvân*, hâzır olup durdular.

Ba'dehu, *Otak-ı Hümâyûn* açılıp, *Emîrgûne Oğlu Tahmaskulu Han*, zikrolunan *Seltânlar* ile, *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz*'in *Huzûr-i Şerîfleri*'ne gelüp. *Hünkârimiz Hazretleri*, *Han*'a buyurdular ki:

“-*Revân Hâkimi Tahmaskulu Han*, sen misin? (o da:) “-*Beeli Pâdişâhim, benem*” (dedi).

(Pâdişâhimiz buyurdu:) “-*Ya, sen bilesin ki, Âl-i 'Osmân Pâdişâhi*'nın, kuvvet ve kudreti çokdur ve kilici, uzundur. Niçün karşı koyup, bu kadar gün *Hisâr*'a kapanup, ceng eyledin ve *Kal'*ayı vîrâne etdirdin? Geldiğim gibi, teslîm eylesen olmaz mı idi?”

Han dahi, bir zamân dembeste olup, cevâba iktidârı olmayup; bir zamândan (sonra) cevâb eyledi ki: “-*Âl-i 'Osmân Pâdişâhi Ve Mekke ve Medîne Şâhi*'sun, kilicin uzundur ve amânın, amândır. Amâninga geldim. Her niçe bilürsenğiz, emîr sizindir”, deyü cevâb eyledi.

Hünkârimiz dahi, *Han*'a, bir murassa' (elmas) toplu sorguç ve bir a'lâ murassa' hançer ve bir a'lâ murassa' altın-kılıç ve birbiri üzerine iki ağır serâser kaftan -biri samur-kaplu- (28 b.) Ve *Seltânları*'na dahi, birer serâser kaftan ihsân olunup. *Han* dahi, *Hünkârimiz*'in mübârek ayakları tûrâbına yüzler sürüp; ba'dehu, *Vezîr-i A'zam*'ın *Otağı*'na gönderdiler.

Safer 24 Çarşamba: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Safer 25 Perşenbe: Oturak-şüd der-Sahrâ-yi Revân

Bugün, *Sa'âdetlü ve Şevketlü Pâdişâhimiz*, *Tahmaskulu Han*'ı *Otak-ı Hümâyûnları*'na getirdüp; iki sâ'at mikdâri kend(si) ile söyleşüp, ba'dehu mezîd ‘inâyeterinden, beşbin altın harçlık ‘inâyet buyurdular.

Ve bu gece, ahşam namâzında *Beşîr Ağa* ve *Kapucilar-Kethudâsı*, *Kal'a* (Revân) alındığı haberi ile, *İslâmbol*'a gönderildi.

Safer 26 Cum'a: Bugün ki, Cum'a günüdür, Sa'âdetlü ve Şevketlü Pâdişâhimiz Gaazî Sultân Murâd Han Hazretleri, Otak-ı Hümâyûnları'nda *Taht-i Şerîf* kurup; ve sa'âdet ve heybet ile *Taht*'a oturup, *Ecdâd-i İzâmları*'ndan *Selâtîn-i İzâm*, *Sefer-i Zafer-Rehberleri*'nde *Fetih* edüp el-öpmeğe mu'tâdları olunmağın, ‘*İyd-i Şerîf*'de ne minvâl üzere el-öpülürse, cümle *Vüzerâ* ve *Müftî* ve *Kaadî*'askerler ve *Mîrimîrân* ve *Yeniçeri Ağası* ve *Ocak-Ağaları* ve sâir *Ehl-i Dîvân* cümlesi, el öpüp. *Vüzerâ*'ya ve *Müftî Efendi*'ye, *Kaadî*'askerler'e ve *Yeniçeri Ağası*'na ve *Ocak-Ağaları*'na, kaftanlar giydirilüp; ba'dehu *Otak-ı Hümâyûn* önünden *Hisâr-Kapusu*'na varınca *Sipâh Kulları* alay olup, iki sâf durup; *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz*, beyâz turnateller ve balıkçıl tellü murassa' (29 a.) sorguçlar takınup ve samur-kaplu serâser-kabaniçe giyüp, sa'âdet ile atına süvâr olup, Alaylar arasında selâmlıyarak, ‘izzet ü şevket ile *Kal'ada* olan *Câmi-i Şerîf*'e varup, *Minber*'ün sağ tarafında taht-şeklinde bir mahal tertîb

olunup, sa'âdet ile üzerine oturup; *Mü'ezzinler*'e, *Kur'an-ı Azîm* ve *Na't-ı Şerîf* okutdurup.

Ba'dehu, sâlih mütedeyyin bir kimesne hitâbet edüp, kılıç ile *Minber*'e çıkışup, *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz'in Nâm-i Şerîfleri'ne Hutbe* okunup. Ve *Cum'a Namâzi* kılınup, du'â ve senâ olunup.

Ba'dehu, 'izzet ü şevket birle atına süvâr olup, *Alay* ile *Otak-ı Hümâyûnlari*'na geldiler. *Hak Subhânehu Te'âlâ, Sa'âdetlü ve Şevketlü Gaazî Hünkârimiz'a*, çok yıllar ömürler verüp, niçe fütûhât-i cemîle müyesser ve mukadder eyleye. Âmîn bi-Hurmet-i *Seyyidi'l-Mürselîn*.

Safer 27 Cum'aertesi: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bugün, *Revân Kal'ası* ta'mîr olunmağa ibtidâ olundu.

Safer 28 Pazar: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bugün, *Kapucibaşı Ahmed Ağa*, (Macaristan merkezi) *Budun* tarafından gelüp; *Ca'fer Paşa*, (Havâss-i Hümâyûn) tâhsîllinden yiğirmi yük (iki milyon) akça ve *Âsitâne*'den (İstanbul'dan), *Kul Mevâcibi* için, iki yüz yük akça getirdi. Ve (Sadâret-Vekili) *Kaim-makam Bayram Paşa*'dan ba'zı hedâyâ getirdi.

Bugün, *Bostancıbaşı'nın Âdemisi İstanbul*'dan gelüp, *Sa'âdetlü Hünkârimiz'a*, ba'zı hedâyâ getirdi. Ve bugün *Vezîr Halîl Paşa*, *Rumeli*'nden gelüp, (Eyâleti çerisiyle) *Ordû-yi Hümâyûn*'a dâhil oldu. Ve bu gece, câsus 'Ali nâm *Sipâhi* katl-olundu. (29 b.)

Safer 29 Pazarertesi: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Mukaddemâ, (Enderûn'da Pâdişâh erzakına bakan Oda) *Kilar*'dan ve (Beğlik Süvârî) *Cündîler*'den firâr eden (Yeniçeri-adayı) *Oğlanlar*, *Bayburd* nâ(m) mahalde ahzolunup, (bu) iki nefer *Îç-Oğlan* bugün, *Otak-ı Hümâyûn* önünde, *Bizzât* (Pâdişâh'ın) *Kendi Huzûru*'nda, birinin elin ve ayakların cellâda kırdırdılar, birinin dahi basın kesdirdiler.

Safer 30 Salı: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Rebîü'l-evvel 1 (15 Ağustos 1635) Çarşamba: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Rebîü'l-evvel 2 Perşenbe: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bugün, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, *Emîrgûne Han Oğlu*'nu, *Otak-ı Hümâyûnlari*'na getirdüp; kendisi ile musâhebet edüp, envâ'i lütûflar eyledikden sonra, mezîd 'inâyetlerinden *Haleb* Eyâleti'n (Beğlerbegiliği'ni) ihsân buyurup, yol harçlığı dahi kırk kîse akça sadaka ve 'inâyet buyurdular.

Ertesi gün *Silâhdâr Paşa* dahi, ayrıla ruhsatı ile (giderken), yançağı ile bir a'lâ kır at verdiler.

Ve *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, *Silâhdâr Paşa'nın Sarayı*'ni ve Karadeniz yalısında vâkı' *Ferîdûn-Bağçesi*'ni, 'inâyet ve ihsân buyurdular. Ve müşârûn *ileyh Emîrgûne Han Oğlunu* *Kethudâsi Murâd Ağa*'ya, *Şâm-Turabulus* Eyâlet'in ihsân buyurdular.

Rebîü'l-evvel 3 Cum'a: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bugün, *Van* Beğlerbegisi, *Van* 'Askeri'yle ve *Ekrâd* Beğleri'yle gelüp, *Ordû-yi Hümâyûn*'a dâhil oldular. Ve haylî *Kızılbaş* kellesi ve dil getirüp, *Otak-ı Hümâyûn* önünde, başları kesildi. (30 a.)

Rebîü'l-evvel 4 Cum'aertesi: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Revân.

Bugün *Murtazâ Paşa*'yı, *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz Sâyebânları*'na getirdüp, *Revân* Eyâleti'nden (Beğlerbegiliği'nden) gayri, *Erzurum* Eyâleti'n dahi sadaka buyurup; ve *Revân*

Kal’ası Muhâfazası husûsunda, kendüye bîhad pend ü nasîhat buyurdukdan sonra; *Revân Muhâfazası*’nda (kalacak) olan *Kul* (Yeniçeri) *Mevâcibi* için, iki yüz yük akça ‘inâyet buyurup; *Kal’ada* kalan ikibin Yeniçeri Çorbacıları ile ve *Murtazâ Paşa* ma’an gelüp, *Diş-Hazîne*’den ihsân olunan iki yüz yük akçayı kaldırıp, *Revân Kal’ası*’na götürdüler.

Ve bugün, (*Enderûn Odaları*’ndan ilki ve en gözdesi olan) *Hâs-Oda*’da olan (*Kıpçaklı Atabekler*’den) *Tahmuras Han Oğlu Mehmed*’e, (*Erzurum*’un Çoruk boyundaki) *Tortum Sancağı* ‘inâyet olunup, bermurâd eylediler.

Ve bugün *Sa’âdetlü Pâdişâhimiz*, *Erdebil* üzerine revâne olmak tasmîm etmekle, *Emri-i Hümâyûnlari*’yla *Otak-i Hümâyûnlari*’n, ol semte tevcîh eylediler.

Rebiü'l-evvel 5 Pazar: Oturak-şûd, der-Sâhrâ-yi *Revân*.

Sa’âdetlü Gaazî Hünkârimiz Hazretleri, *Emîrgûne Han Oğlu Yusuf Paşa*’yi ve *Kethudâsi Murâd Paşa*’yı *Otak-i Hümâyûnlari*’na getirdüp; bunlara envâ’i iltifâ(t)lar ve ba’zi nasîhat-âmîz kelimâtlar eyledikden sonra; *Yusuf Paşa*’ya, bir a’lâ samur-kaplu serâser kaftan ve *Kethudâsi Murâd Paşa*’ya, bir sâde serâser kaftan giydirüp; ve bunların mühimmâtın kaldırıp (Eyâletleri’ne) götürmek için, *İzn-i Hümâyûnlari* oldu. Ve Ehl (ü) ‘Îyâlleri (Çoluk-Çocuğu), *Âsitâne-i Sa’âdet*’e (İstanbul’a) götürülmeğe âdemler nasb-olunup, İslâmbol’a ırsâl olundu.

Ve müşârûnileyh *Yusuf Paşa*’nın Âdemleri’nden ki, Kal’adan bile çıkışmışlardı, ekseri *Rafâzî* olup, dînleri alaca olmağla, (30 b.) iki yüz mikdârı *Kızılbaş*’a izin verilüp, ‘*Acem-Diyâri*’na gitdiler.

Ve Sefer’de mevcûd olan ‘*Acem(i)-Oğlanları*’ndan bir mikdârı *Kapu*’ya çıkışup (yaya-Kapıkulu Ocağı’na alınıp), bir mikdârı dahi, *Kapu*’ya çıkacak mahalde te’hîr olunmağla, kırk-elli ‘*Acem(i)-Oğlanı*’ birlik olup; (âmirleri olan) Çorbacılar’ın ve Zâbitler’in dinglemeyüp: “-Elbetde biz Hünkâr Otağı’na varırız, *Kapu*’ya çıkışup, Yeniçeri oluruz” deyü, *Otak-i Hümâyûn*’a geldikleri gibi, bir hengâme kopardılar.

Yeniçeri Ağası ve Çorbacıları, ardlarında gelüp; lâkin *Yeniçeri Ağası* ve Çorbacılar’ı erişmeden; *Hünkârimiz Hazretleri*, bunların hengâmesin görüp, filhâl tehevviüre gelüp: kilicin kuşanup ve mübârek eline yay-ok alup, *Otak-i Hümâyûn*’dan taşra çıkışup; bizzât on nefer kimesneyi Hünkârimiz ikdâm edüp, yanında bulunanlara ahz-etdirüp. Filhâl ol şâkîlerden dokuz kimesnenin kellesi, *Otak-i Hümâyûn* önünde kesildi. Birisinin cûrmü az olmağla, bin değnek urdurup, ba’dehu âzâd eylediler.

Ve bu kabâhatde bulunan Çorbacılar’dan bir Çorbacı ile bir nefer, ol gece katlolundu.

Rebiü'l-evvel 6 Pazarertesi: *Sa’âdetlü Gaazî Hünkârimiz*, *Kal’â-i Revân*’ı merâmet etdirdikden sonra, *Tebriz* ve *Erdebil* ve ‘*Acem Diyârlar*’ın gaaret etmek için, niyyet-i ‘azm edüp, sa’âdet ile *Revân Sahrâsi*’ndan kalkup, (soldan *Aras*’a karışan, doğudaki) *Gerni Çayı* nâm mahalle, üç sâ’atde gelüp. Ve yolda gelürken, *Sa’âdetlü Hünkârimiz* bir depede durup; *Murtazâ Paşa* ile *Kal’â-i Revân*’da kalacak ‘Askeri, ikişer-ikişer öňünden geçüp, *Manzûr-i Şerîfleri* olduktan sonra *Murtazâ Paşa*’yı *Huzûru*’na getirdüp: Kal’â Muhâfazası’na müte’allik birkaç kelimât söyleşdükden sonra, *Revân Muhâfazası*’nda kalacak ‘Asker’i gerü, sahrâda uzadiya bir saf dizüp, *Hünkârimiz Hazretleri*, bunlara selâm vererek geçüp. Ba’dehu, *Revân*’da kalacaklar, *Kal’aya* girüp; *Hünkârimiz* menzile vardıkları gibi, *Revân Ulusları*’ndan (konar-göçerleri’nden) (31 a.) *Dünbülli*’den ikibin mikdârı re’âyâ ki, mukaddemâ firâr etmişler iken, itâ’at edüp. Ve bunların *Bellübaşlıuları*’ndan *Şa'bân Beğ* nâmında bir *Bellübaşlu* kimesne, dört ‘aded oğlu ile *Otak-i Hümâyûn*’a gelüp; mezbûr *Şa'bân Beğ* kendü gelüp, itâ’at eylediği için, *Hünkârimiz Hazretleri* (ona) bir serâser kaftan giydirüp, gerü (yne) eski (yaylak, kışlak) mekânların, bunlara mukarrer edüp, gönderdiler.

Rebîü'l-evvel 7 Salı: Bugün, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, cırıld oynayarak *Seyfeddin* nâm menzile üç büyük sâ'atde gelüp, *Araz'in Kenârında* bir mesire yerde *Otak-ı Hümâyûnları'n* kurdurup, su kenârında ol gün, 'azîm safâlar eylediler.

Ve bu menzilde (Aras'ın solunda) dahi, etrafında olan *Uluslar*'dan, bir *Bellübaşlu* gelüp, haylî re'âyâ ile itâ'at eylediler. Ve bu yolda *Seyfeddin* (menzilin)e gelince vâki' olan tarlalarda, pirinç ve penbe (pamuk) hâsıl olur.

Rebîü'l-evvel 8 Çarşamba: Bugün, *Avşarlı* nâm menzile dört sâ'atde gelindi. Bu menzilin yolları, kumsal ve gaayet tozlu yerlerdir. Tozdan, haylî elem çekildi.

Ve bu gece, 'azîm furtına olup, kumsal yer olmağla, (çadır için çakılan) kazıklı dutmayup, furtınadan niçe çadırlar yere indi.

Rebîü'l-evvel 9 Perşenbe: Bugün, *Kafacölim* nâm menzile, dört büyük sâ'atde gelinüp. Ve bu menzilin yolları, bir mertebe tozlu idi ki, ol sahrâda, kimse kimseyi görmez idi. 'Asker'in kesretinden toz, gökyüzüne kalkup, bir mertebe duman ve karanguluk oldu ki, yüzbin düşmen 'askeri gelmiş olaydı,aslâ birisi görünmez idi. Ne hâl ise, *Nehr-i (31 b.) Araz*'ın kenârına gelinüp, yassılıgı (eni) ok atılsa ancak geçer idi.

Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz, Alaylar ile su Kenâri'na gelüp, ve suyun derinliği, atın egerine çıktı. İbtidâ *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, yaldırup, ba'dehu cümle 'Asker, bir gün ve bir gece *Nehr-i* mezbûru geçemeyüp, ertesi gün öyle vaktine degein, güç ile geçdiler.

Sonra geçenler, kumsal yer olmağla, 'Asker'in kesretinden derin olup, hayvânâti yüzdürerek geçirdiler. Bir-iki gün mukaddem, ol mahalde bir *Köprü* ta'mîr olunmak *Fermân* olunmuş idi. Lâkin, su yassi olmağla, *Sa'âdetlü Hünkârimiz, su Kenâri'na* gelince, itmâm olmayup ancak Suyun nisfina degein yapılmış idi. *Köprü* itmâm olunca (ya degein) te'hîr olunsa, bu menzilde üç-dört gün oturak lâzım gelürdü.

*Köprü'*den ferâgat olunup, cümle 'Asker, Su'yu yaldırup geçince, ancak bir gün oturak oldu. Ve *Sa'âdetlü Hünkârimiz, Nehr-i* mezbûru yaldırup geçerken, yanında yürüyen *Solaklar*'dan biri, suyun şiddetle akup gitmesinden Su'ya düşüp garkolacak mahalde, *Sa'âdetlü Hünkârimiz* mübârek eliyle *Solağ'a* yapışup, bir ok atmı yeri su içinde götürüp, taşra çıkarup halâs eyledi.

Ba'dehu *Hünkârimiz Hazretleri, Otak-ı Hümâyûnları'na* gelüp. *Otak-ı Hümâyûn*, su kenârında vâki' olmağla, *Otak* önünde sudan mûrûr eyleyen yolcuların ekseri, ol mahal derin ve uçurum olmağla, davarları (yük hayvanları) suya düşüp, esbâbları ıslanup bîmecâl olanları, *Bizzât Hünkârimiz* üzerlerine olup: *Hâs-Odalı* ve *Hazîneli* ve *Kilarlı* ve sâir *İç-Halkı Kulları'n*, suya düşen davarları ve esbâbları, sudan çıkarmak için Emr-edüp, filhâl cümlesin taşra çıkardılar.

Ve ol hînde *Diş-Halkı*'ndan suyu yaldırup geçenler, *Otak-ı Hümâyûn'a* yakın yol bulmalarıyla; uçurumdan yukarı 'Asker hücum edüp, ziyâde edebsizlik etmeleriyle (32 a.), *Hünkârimiz* tehevvüre gelüp: "Niçün Otağ'a yakın, böyle bir ağır 'Asker salveresiz?" deyü, *Hünkârimiz, Kapuağası'nın* ve *Kilarcibaşı'nın*, degenek ile başına ve yüzüne girüşüp ve birkaç *Hâs-Odalı*'ya dahi, degenek çaldırdılar.

Ve sudan, *Diş-Halkı*'nın esbâbların ve davarların çikaran *İç-Oğlan Kulları*'na, *Oda*'dan *Oda*'ya ikişer kîse akça ihsân eylediler.

Rebîü'l-evvel 10 Cum'a: Oturak-şûd, der-Sahrâ-yi *Kafacölim*.

Dünki gün, ahşama dek 'Asker, *Araz Suyu(nu)* geçmeyüp, *Köprü* olmamağın yaldırup (geçen) niçe kimsenin esbâbları ıslanmağla, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, "Bugün, oturak olsun" deyü Emr-eylediler. Ancak bugün ahşama dek, cümle 'Asker suyu gecebildiler.

Rebîü'l-evvel 11 Cum'aertesi: Bugün, *Tutölümü* nâm mahalle dört buçuk sâ'atde gelindi. Ve bugün, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*'in beli, ziyâde ağırla, ata binmege mütehammil edemeyüp, arabaya binüp menzile geldiler.

Bu menzilde, (İstanbul'daki Sadârete Vekâlet eden) *Kaim-makam*'dan ve *Bostancıbaşı*'dan *Mektûblar* geldi.

Rebîü'l-evvel 12 Pazar: Bugün, (sağdan Aras'a karışan) *Makû Suyu* nâm mahalle sekiz sâ'atde gelinüp ve yolları sengistân olmağla (bu) menzile varınca 'usret çekildi.

Ve bugün *Kulağuz*, yol yanılıp *Otak-ı Hümâyûn'u Araz Suyu'nun* (sağ) kenârına kurdurmuş iken, hilâf-i semt olmağla; Otak andan kaldırılıp, uğura doğru bir münâsib yerde kuruldu. *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, *Otak-ı Hümâyûn'a* inüp, bir sâ'at sonra beyne's-salavâteynde İslâmbol'dan, *Kaim-makam Bayram Paşa*'dan ve *Bostancıbaşı*'dan müjde haberlerile âdemler gelüp: *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz'in, Hâseki-Sultân*'dan

(32 b.) bir *Şehzâde-i Civânbahî*, Mâh-i Safer'in yiğirmi altıncı Hamis (Çarşamba) gecesi, altıncı sâ'atde vücûda gelüp; ve ism-i şerîfi, 'Alâeddîn konulduğu haber-i meserret-eserlerin getirdiklerinde; *Sa'âdetlü Hünkârimiz* şâd ve handân olup, der-sâ'at: "-Kös ve Tablhâne çalınsun!" deyü *Fermân* olunup. *Vüzerâ* ve *Beglerbegiler*, umûmen *Tablhâneleri*'n çaldırıp; iki-üç yatsuya dek *Tablhâneleri* çalınıp ve tüfenk şenlikleri olup.

Ertesi gün, *Vüzerâ* ve *Müftî* ve *Kaadî* 'askerler ve *Beglerbegiler* ve saîr *Üzengi-Ağaları*, yol üzerinde selâma durup; cümlesi atlarından inüp: "-Mübârek bâd!" deyü, *Huzûr*'unda yer-öpüp, *tûl-i ömr-ile mu'ammer olmaları içün*, du'â ve senâ olundu.

Rebîü'l-evvel 13 Pazarertesi: Bugün, *Karaçoh* nâm menzile, sekiz sâ'atde gelindi. (*Hünkârimiz*) 'İzzet ve Şevket birle, cirid oynayarak *Otak-ı Hümâyûnları*'na geldiler. Ve bu menzilin suyu, kitça olmağla, su husûsunda bir müddet 'usret çekildi.

Rebîü'l-evvel 14 Salı: Bugün *Çoris* nâm menzile, dört buçuk sâ'atde gelindi. Bu menzile geldiğimiz gibi, *Kızılbaş* palankalarından (küçük müstahkem yerlerinde) bir dağ eteğinde *Çoris* nâm *Palanka*'nın *Beği Eyyûb Seltân* demekle ma'rûf *Kızılbaş Beği*, palanka içinde olan atlu *Kızılbaşlar* ile, *Palanka*'dan çıkış, dağlara firâr edüp, bir dağda muhtefî olduklarında. Hikmet-i Hudâ, (Ordumuzdaki) *At-Oğlanları*, zâhire için *Kızılbaş* köylerine dağılup; *Kapudan Hüseyin Paşa'nın Âdemleri*'nden dahi, *Piravadinli 'Alî Ağa*, hidmetkârile zâhireye gidüp, zikrolunan *Kızılbaşlar*'a râst-gelüp; iktidârı olduğu kadar *Kızılbaşlar* ile cenk edüp. Bir *Bellübaşlu Kızılbaş*, '*Alî Ağa*'nın üzerine gelüp, savunup; '*Alî Ağa*' dahi ol *Kızılbaş*'ın beline bir kılıç urup, atından devirüp; *Kızılbaşlar* filhâl, ol devrilen *Kızılbaş*'ı kakup götürdüklерinde; tekrâr ziyâde *Kızılbaş* hulayup, '*Alî Ağa*'nın üzerine hücum edüp, anda şehîd eylediler. '*Alî Ağa*'yı şehîd eyleyen *Kızılbaş*, '*Alî Ağa*'nın (33 a.) bir hidmetkârını tutup atı ardına (terkisine) alup, bir eline '*Alî Ağa*'nın kellesini alup götürürken; *Bölük-Sipâhîleri*'nden birkaç *Sipâhî* ardalarından erişüp, *Kızılbaşlar*'ı kovarken, mezkûr '*Alî Ağa*'nın (hidmetkâr) oğlunu, (terki'de olduğundan, kolayca) ardından kucaklayıp *Kızılbaş*'ı atından yere urup ve başını kesüp, *Otak-ı Hümâyûn'a* getirdi. Ardalarından kovan *Bölük Sipâhîleri* dahi bir *Kızılbaş*'ı kesüp, kellesin getirdiler.

Ve zikrolunan *Çoris* nâm palanka, *Kızılbaş Memleketleri*'nde olmağla, yıkılması münâsib görülmegin (görüldüğünden), mevcûd olan *İç-Oğlan Kulları*'yla üç-dört yüz mikdâri atlanup. *Bizzât* (*Hünkârimiz*) *Kendileri Palanka*'ya varup. Hadd-i zâtında yüksek yerde bir *Palanka* imiş. *Begleri*'nin, (*Palanka*) içinde olan musanna' 'bağdadî tavanlı, müşabak pencerelü, bînâzîr *Saraylar*'ın yıkmak içün, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, mübârek eline bir balta alup, her cânibini yıkup; ba'dehu, mübârek eline iri ağaç nobut (lobut)ları alup, her uruşda kapularının birer kanadını düşürdü. Cümle kapuların ve musanna' pencerelerin, *Bizzât* kendisi yıkup, uçurumdan aşağı bırakıldılar. Bir uğurdan yıkmağa mümkün olmayanlarını,

Yeniçeri-Ağası'na sipâriş edüp, yerle berâber eylediler.

Ba'dehu *Sa'âdetlü Hünkârimiz, Otak-ı Hümâyûn'a* gelüp, ahşam namazından sonraca, vücûd-i şerîflerine bir mikdâr harâretcik 'âriz olup, tab'-i şerîfleri bulandı. Sofradan bulunmayla, *Bizzât Kendileri*, mu'tedil 'ilâclar etmek(l)e, 'Avn-i Hakk-ile, eyüce oldular.

Rebîü'l-evvel 15 Çarşamba: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Çoris.

Bugün Çoris, tamâm temelinden yıkılıp, etrafında olan köyleri dahi ihrâkı binnâr eylediler.

Ve *Revân Kal'ası*'ndan amân ile çıkış, *Ordû-yi Hümâyûn'a* gelen *Türkman Hızır Beğ'e* icâzet verilüp, *Şâh'a* (Safavî II. 'Abbas'a) gitmiş idi. *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*, bu kadar tantana ile 'Acem Memleketleri'ne yürüyüp, gaaret etmelerin, *Şâh ve (Iran Başveziri) Rüstem Han* işitmekle, *Memleketleri*'nden nâümîd olup; *Şâh ve Rüstem Han*, sâlh sevdâsına düşüp: "-*Murâdınız nedir? Bildiresiz (33 b.)*; *her ne dilerseniz, kaailiz. Tek, hemân Vilâyetimüze giriüp çiğnemiyiesziz!*" deyü, (adıgeçen) *Hızır Beğ'i*, *Şâh* tarafından gönderüp, *Sâlh* taleb eylemeğin.

Sa'âdetlü Pâdişâhimiz dahi: "-*Hızır Beğ, Küçük-Elçi olmağa, sözüne çokluk i'timâd ve i'tibâr eylemeyüp*". *Hünkârimiz* tarafından, *Şâh'a Nâme* yazıldı. Ancak *Vezîr-i A'zam* tarafından, *Rüstem Han'a* bir *Mektûb* yazılıp: "(Şevketlü Pâdişâhimiz'in) *Ecdâd-i İzâmları* (Kanunî Süleymân ve III. Murâd) zamânında *feth-olunup*, (Adlarına) *Hutbe okunan memleketler'in verüp, miftâhların getirmeyince ve andan mâ'ada bir Kal'a dahi vermeyince, Sâlh etmek ihtimâli yokdur.*" deyü bir *Mufassal Mektûb* yazılıp, *Hızır Beğ* ile *Rüstem Han'a* gönderildi.

Rebîü'l-evvel 16 Perşenbe: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Çoris.

Bugün, *Sa'âdetlü Hünkârimiz Hazretleri*, bir mikdâr nâhoşca olup, bi'inâyetullâhu Te'âlâ, ikindi vaktine degein iyüce oldu.

Rebîü'l-evvel 17 Cum'a: Bugün, üç buçuk sâ'atde *Bihistân* nâm mahalle nüzûl olundu. Ve *Hünkârimiz Hazretleri* nâhoşca olmağa, arabaya binüp nîsif menzilde gerü arabadan inüp, (at) ile menzile geldi. *Hak Te'âlâ*, Vücûd-i Şerîfler'in, hatâlardan saklaya.

Rebîü'l-evvel 18 Cum'aertesi: Bugün, *Hoy* nâm menzile dokuz buçuk sâ'atde gelindi. Ve bu menzil, uzak ve tozlu olup, *Hünkârimiz Hazretleri* dahi nâhoşca olmağa, taht-ı revâna binüp ve birkaç *Hâs-Odalı Kulları'n*, yayan taht-ı revâna yanında yürütüp, enişde ve yokuşda ve ba'zı (34 a.) muhâlif batak yerlerde ma'an bulunmak için, bilece yürütüdüler. *Hünkârimiz Hazretleri*, Sâybân'a gelince taht-ı revâne ile gelüp, Sâybân'da bir mikdâr istirâhat eyledikden sonra; sa'âdet ile atına süvâr olup, mizâc-i şerîfleri nâhoşca iken gerü (yne) gayret edüp, at-oynadarak *Otak-ı Hümâyûn'a* geldiler.

Ve bugün, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, bir mikdâr sihhat bulup, atını oynadarak *Otak-ı Hümâyûnları*'na gelmeğin, cümle 'Asker Halkı nev-hayât bulup, safâlarından, ağlamadık kimse kalmadı! Ve tûl-i ömr ile mu'ammer olmaları için, du'â ve senâ olunmuşdur. *Hak Te'âlâ*, *Vücûd-i Şerîfler'i*ni hatâlardan saklaya, Amân bi-Hurmet-i Seyyidü'l-Mûrselin.

Rebîü'l-evvel 19 Pazar: Bugün, *Diyârbekir Beglerbegisi Vezîr Mehmed Paşa'dan Mektûblar* gelüp: "Sa'âdetlü Pâdişâhimiz, bîhesâb 'Asker ve bu kadar tantana ile 'Acem Diyârı'na yürüyüp, gaaret etmekte; umûmen *Kızılbaş Memleketleri*'nde olan *Cenkcileri* ve *Kal'a Bekcileri*, perîşân ve serâsime olup; bu takdîrce müşârûnileyîh *Diyârbekir Beglerbegisi Mehmed Paşa*, fursati ganîmet bilüp; *Musul Muhâfazası*'nda iken: "Şöyle mu'attal durmakdan ise, bârî bu semtlerde *Kızılbaş tasarrufunda* olan *Hisârlar*'dan birini muhâsara edeyim", deyü yanında olan kendi (Eyâlet) 'Askeri ile Mütevekkilen 'Ale-llâh deyüp, *Kerkük Kal'ası*'nı muhâsara edüp; otuz gün 'ale't-tevâlî (bu) *Hisâr'*ı döğüp. *Hisâr*'da, *Revâfîz*'in

imdâdları dahi gelmemeğin, bi'zzarûrî amân çağrısup: İçinde olan *Revâfızlar*'ı boşaldup, *Kal'ayı* kabz-edüp. İçinde yarar *Cenkciler* koyup, bilkülliye kabza-i tasarrufa getirdiğin ve kendisi ol câniblerde muhâfaza olduğun, *Huzûr-i Hudâvendigâr'a* (doğrusu, Sadâret'e), Telhîs eylediler.

Rebîü'l-evvel 20 Pazarertesi: Oturak-şûd, der-Sahrâ-yi Hoy.

Bugün *Hoy Kal'ası* ve etrafında olan karyeleri ve bağ ü bağçelerin, ihrâk-1 binnâr olunmağa *Fermân* olunup; 'Asker-i İslâm, cümlesin hâk ile yeksân eylediler.

Ve bugün, *Haleb*'den ma'zûl (34 b.) *Sarkçı-Ahmed Paşa*'ya, *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz*, mezîd 'inâyetlerinden, bin altın ile iki (?) guruş, ihsân eylediler. Ve bugün, *Bostancıbaşı*'nın *Hasekisi Bostancı* ile, *Harem-i Muhterem*'e *Mektûblar* gönderildi.

Rebîü'l-evvel 21 Salı: Oturak-şûd, der-Sahrâ-yi Hoy.

(İran Başvezîri) *Rüstem Han*, yanında olan *Kızılbaş* 'Askeri ile *Tebriz Kal'ası*'nda olan umûmen (ahâli) *Kızılbaşlar*'ı, *Kal'adan* boşaldu, bir ferd alicomayup, *Îcerü-Memleketler*'e firâr eyledükleri haberi, bugün geldi.

Rebîü'l-evvel 22 Çarşamba: Bugün, Menzil-i *Vaşla Çayı* nâm mahalle, iki sâ'atde nüzûl olundu. Ve bugünkü menzil egerçi kısa menzildir, lâkin yolları tozlu olmağla, bir mikdâr 'usret çekildi.

Rebîü'l-evvel 23 Perşenbe: Bugün, *Kerdemîs* nâm menzile, uzak olmağla, sekiz sâ'atde nüzûl olundu. Ve bu menzilin yolları sazlık ve bataklık ve ekseri yerleri, selden handaklar ve yarıklar olup ve ba'zı yerleri dahi, gaayet tozlu olmağla, 'usret çekildi.

Ve bugün, *Sa'âdetlü hünkârumuz Hazretleri*'nin mübârek beden-i şerîfleri sihhât üzere olup; gâh eşkin ata ve gâh yorga'ya binüp, ilgar (dörtlâla) ile Konağa 'azîmet buyurdular.

Ve bu menzil 'azîm ma'mûr, bağ ve bağçelü köyler olmağın; buğday ve arpa ve sâir meyeden, 'Asker-i İslâm bir mertebe ganîmete erişmişlerdi ki, ta'bîr olunur değildir.

Rebîü'l-evvel 24 Cum'a: Oturak-şûd, der-Sahrâ-yi *Kerdemîs*.

Bugün, üç *Kızılbaş* tutulup, *Otak-ı Hümâyûn* önünde kelleleri kesildi.

Rebîü'l-evvel 25 Cum'aertesi: (35 a.) Bugün, *Marand* nâm mahalle, yedi sâ'atde gelindi. Bağ ve bağçelü ve gaayet kaynak-sulu yerlerdir. 'Acem memleketlerinin güzide ve gaayet ma'mûr yerleridir.

Ve bu menzilde, *Rumeli Beglerbegisi*'nin *Ademleri*, beş *Kızılbaş* getirüp, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başları kesildi. Ve mukaddemâ *Kızılbaş*'dan gelen (Gürcü) *Dâvûd Han*'ın bugün bir kölesi, *Kızılbaş*'dan firâr edüp, *Rumeli* 'Askeri'ne düşüp; *Rumeli Beglerbegisi Mustafâ Paşa*, mezkûr *Kôle*'yi, *Huzûr-i Hudâvendigâr'a* getirüp, *Kızılbaş*'dan ba'zı haberler söyledikden sonra, gerü *Rumeli Beglerbegisi*'ne, hifz-olunmağa verildi.

Rebîü'l-evvel 26 Pazar: Bugün, Menzil-i *Sofiyân* nâm mahalle, altı buçuk sâ'atde gelindi. Ve bu menzil, gaayet ma'mûr, bağ ve bağçelü yerlerdir. Ve *Kızılbaş*'ın bu menzilde, birkaç *Gôrları* (Kabirleri) bulunup; ziyâret içün gelürlermiş (bu yüzden buraya, *Sofîler* anlamında, *Sofiyân* denilmiştir).

Ve bu menzilde *Kızılbaş*'ın *Ordusu*, birkaç gün oturup, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz*'in geldiğini işidicek, karâra mecâli olmayup, dağlara firâr edüp, nâm ü şâni, belürmedi. Ve yolda gelürken, birkaç *Kızılbaş* kellesi geldi.

Ve bugün, bir *Kızılbaş* *Câsûsu*'nu *Anadolu Beglerbegisi Mehmed Paşa* ahzedüp, *Sâyebân'a* *Huzûr-i Hudâvendigâr'a* getirüp; söyletilirüp, gaayet harâmzâde ve tülüngâ

(külhanbeği)lerden olmağla, Sâyebân önünde başı kesildi.

Rebiü'l-evvel 27 Pazarertesi: Bugün, *Hâciharâmî* nâm mahalle iki sâ'atde gelindi. Ve bu menzilde *Rüstem Han*'ın *Kalkancı Korcibaşısı*, *Şamgazanî* (Şemb-i Gazan) yanında, dağlarda ceng arasında dutulup; *Huzûr-i Hudâvendigâar*'a getirdiklerinde, söyledüp, ba'dehu hifzolunmağa *Fermân* olundu.

Mezkûr, bellü-başlu ve başında sorgucu ve belinde murassa' hançeri bulunmağla, ihtiyâten hifzolunmuşdur. Ertesi gün, *Otak-i Hümâyûn* önüne getürülüp, başı kesildi.

Rebiü'l-evvel 28 Salı: (35 b.) Bugün, nefs-i *Tebriz*'e dört buçuk sâ'atde gelindi. Ve bugün, umûmen *Sipâh* ve *Yeniçeri* ve *Mîrimîrân* ve sâir 'Asker Halkı Kulları'na *Fermân* olunup: Mürettep ve müsellâh Alaylar kurulup, *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* selâmlıyarak, 'Aynî 'alî nâm Dağın önünde sahrâya konuldu.

Ve bu yolda gelürken, iki *Kızılbaş* getürdüklerinde, yol üzerinde başları kesildi. Ve bugün *Rüstem Han* dağlar başından, dört-beş yüz atlu ile, *Ordû-yi Hümâyûn*'u seyir ve temâşâ etmeğe geldükde: *Tamâm Alayları* ve 'umûmen çadırları seyreyledükden sonra, yanında olan 'Askerine demiş ki: "Âl-i 'Osmân Pâdişâhi, 'aceb kuvvet ve kudret sâhibi Pâdişâhdur. 'Askeri, deryâ misâl. Biz anların (yanında) katre dahi olamazız; anlar ile ceng etmeğe iktidârimuz yokdur" deyüp; Ordusunu, *Tebriz* yanında olan dağlardan kaldırıp, uzak yere göçürüp konuklarını, haber verdiler.

Ve mukaddemâ *Halil Paşa*, (*Bağdad* güneybatısında, sancak merkezi) *Hulle Muhâfazası*'nda iken: *Kızılbaş* üzerine müstevlî olup, *Hulle*'yi birağup gitdikde. Ol cengde *Yeniçeri* zümresinden bir *Kuloğlu Arnavud* yiğidi, *Kızılbaş*'a giriftâr olmağın; ol yiğit, bu âna deñin halâsa çâre bulamayup. *Kızılbaşlar* dahi, bu yiğide i'timâd edüp, mâbeynlerinde bunu *Yüzbaşı* edüp. *Rüstem Han*, mezkûru 'Aynî 'alî Dağı'ndan birkaç yüz atlu ile, *Ordu*(muz)dan âdem aparmak için gönderdükde; fursat bulup, *Ordû-yi Hümâyûn*'a geldükde, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*'a geturdiler. *Kızılbaş* ahvâlinden her ne ki su'âl buyurdular ise, sıhhât üzere cevâb vermekle, *Sa'âdetlü Hünkârimiz* hifz-edüp, mezkûra rî'âyet olunsun deyü, *Fermân* buyurdular.

Ve bugün, beş *Kızılbaş* dutulup, *Otak-i Hümâyûn* önünde başları kesildi.

Rebiü'l-evvel 29 Çarşamba: Oturak-şüd der *Sahrâ-yi Tebriz*.

Bugün, *Sa'âdetlü* ve *Şevketlü* *Gaazî Hünkârimiz Hazretleri*, *Tebriz Şehri*'ni yakup yıkmak için, cümle *İç-Halkı Kulları*'n zırhlu ve mızraklarıyla dört-beş yüz mikdârı atlandırıp. Ve 'umûmen *Sipâh* ve *Yeniçeri* Kullar'ın ma'an getürüp, sa'âdetle *Tebriz Şehri*'ne varup. *Kızılbaş*'dan, ferd-i vâhid kimse bulunmayup. İbtidâ, nefs-i *Tebriz*'de (Akkoyunlu) *Uzun-Hasan Câmi'i*'ni seyr ve temâşâ eyleyüp. Ba'dehu, *Tebriz*'e gelen *Şâhlar*'ın 'imaret ve kâşılı(çinili), (36 a.) kubbelü *Sebbâbhâneleri*'n (yani, Hz. Ebûbekr, Ömer ve Osmân'a çok küfrettikleri *Şî'î Câmi'*lerini) seyredüp.

Mezkûr *Uzun-Hasan*'ın *Câmi'i*'nin içerası ve taşrası, yeşil doğrama çiniden ta'mîr olunmuş; içerasının etrafı ve taşrasının kapı üzeri, *Üstâd Sülüs-Hatlari* ile tahrîr olunmuş; içerası ve taşrası, çinî üzerine Nakkaş resmile *Kitâbeler* ve *Rûmîler* müzeyyen olmuş. Ve içerasında, *Mihrâb*'ın iki tarafında, iki büyük sarı-mermer vaz'olumuşdur, ki taşradan (sanki) güneş aydını nümâyân olur. *Câmi'-i* mezbûr, bir mertebe güzel Câmi'dir ki, misli görünmemiştir. Böyle iken *Revâfîz* (*Şî'iler*) i'tibâr etmeyüp, (yaptıran Uzun-Hasan Sünnî olduğundan) ihâneten (içine) davar (yük-taşıyan hayvanlar) koyup, harâbât etmişlerdir.

Sa'âdetlü Hünkârimiz, bittamâm seyreledikden sonra, 'izzetle atına süvâr olup, hâlâ *Kızılbaş*'ın *Şâhları* olan (I.) *Şâh Safî* (1628-1642), *Tebriz Şehri*'nde kendisine mesken ve *Tebriz*'i (yeniden) *Tahtgâh* edinmek için, bir 'Ali Saray düzdürüp, henüz dülger içinden

çıkmış yeni yapılmış Saray'ı, havuzu ile bağcesi ile musanna' *Dîvânhâneleri*'le ve nâzıkâne düzülmüş altın-levhalu münakkaş *Odalari*'na, *Bizzât Sa'âdetlü ve Şevketlü Pâdişâhimiz* varup, *İç-Halkı Kulları*'na emredüp; cümlesinin elinde birer balta olmağla, filhâl, yer ile berâber eylediler. Ba'dehu, kerestesine âteş urulup, bir sâ'atde kül eylediler!

Ba'dehu, *Sa'âdetlü Hünkârimiz Hazretleri*, sa'âdetle atına süvar olup, *Yeniçeri, Sipâh* ve *sayir 'Asker Halkı Kulları*'na emredüp: *Tebriz*'de ve etrâfda olan *Saraylar*'da ve *Köyler*'de, ne kadar eşcâr var ise, cümlesini kırup, âteşe uralar, deyü. Filhâl, *Emr-i Hümâyûnları*yla, âteşe urup, bir mertebe yandi ki, dütünden âsumân görünmez oldu.

Ba'dehu, *Sa'âdetlü Hünkârimiz, İç-Halkı Kulları* 'yla süvâr olup; *Yeniçeri Kulları*'n önüne katup ve *Sipâh Kulları*'n iki kat dizüp, 'izzet ve şevket birle *Otak-ı Hümâyûnları*'na 'avdet buyurduklarında: *Uzun (Hasan) Câmi*'nın önünde olan *Meydân* ki, *Kızılbaşlar*'ın Çevgân oynayacak ve (uzun direk tepesindeki iri bir) *Kabağ*'a (atı koşarken, nişan alıp) *Ok* atacak (*Kabak-*) *Meydânları*'dır.

(Pâdişâhimiz Hazretleri) Sa'âdetle ol *Meydân*'a geldikleri gibi, mübârek eline bir *Cırıd* (değneği) alup, *Meydân*'da cevelân ederek, sağ ve sola at sürüp, *Mîrahur-i Kebîr Şâhin Ağa*'ya, bir cırıd urdular ki, bî-hûş ve lâya'kıl olup, der-sâ'at atından düşüp, ağızdan kan gelmişdir. Ol *Meydân*'da, *Kapudan Hasan Paşa*'ya kezâlik bir cırıd urdular ki, zarbından serâsime olup, atından düşmüşlerdir. Ba'dehu, âheste ('Askerlerin hepsini) selâmlıyarak, *Otak-ı Hümâyûnları*'na 'azîmet buyurdular. Ve bugece, bir *Yeniçeri Çorbacısı* katlolundu. (36 b.)

Rebiü'l-evvel 30 Perşenbe: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Tebriz.

Bugün, *Vezîr-i A'zam*'ın Ademleri ve *Hazînedâr İbrâhîm Paşa*'nın ve *Sevîndîk Paşa*'nın Ademleri, on mikdâri kelle ve otuz mikdâri *tülingî Kızılbaşlar* tutup, *Huzûr-i Hudâvendigâr*'a getürdüklerinde, *Otak-ı Hümâyûn* önünde, başları kesildi. Ve getürenlere bîhad ihsânlar olundu.

Bugün dahi, *Tebriz Şehri* ihrâk olundu.

Rebiü'l-âhir Gurresi/ 1 (14 Eylül 1635) Cum'a: Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Tebriz.

Ve bugün dahi, *Tebriz* ve etrâfi ihrâk olunmak, *Fermân* olundu. Ve *Sadr-i a'zam* tarafından, *Rüstem Han*'a gönderilen (Elçi) 'Osmân Ağa'sı bugün gelüp, *Ordû-yi Hümâyûn*'a dâhil oldu.

Rebiü'l-âhir 2 Cum'aertesi: Dört gün nefsi *Tebriz*'de meks olunup; şehri ve bâğ ve bağçeleri ve etrâfında olan köyleri, *Fermân-i Hudâvendigâr*'la, bittamâm ihrâk-1 binnâr olundukdan sonra, *Sa'âdetlü Gaazi Hünkârimiz* 'avdet buyurup; bugün ki, *Cum'aertesi*'dir, *Tebriz*'den kalkup, *Hâciharâmî* nâm menzile, üç sâ'atde gelindi.

Ve bugün, *Vardar Alî Paşa*, iki kelle ile sekiz *tülingî Kızılbaş* getirip; *Nogayoğlu* dahi, iki *tülingî* getirip, *Otak(-i Hümâyûn)* önünde, başları kesildi.

Rebiü'l-âhir 3 Pazar: Bugün, *Kibleçimeni* nâm menzile, yedi buçuk sâ'atde gelindi. Ve bu menzilde, birkaç *Kızılbaş* kellesi ve oniki *tülingî* tutulup, *Otak-ı Hümâyûn* önünde kelleleri kesildi. Ve getiren Ademlere ihsânlar olundu.

Rebiü'l-âhir 4 Pazarertesi: *Menzil-i Kumele*. Bugün menzil-i mezbûra, altı sâ'atde gelindi. Ve bugün *Konağa* (bu menzile) gelürken, dağlar başından (37 a.) yedyüz mikdâri *Kızılbaş* gezüp, yüz mikdâri ayrılp, şikâr kasidle düzeye inüp. Anları dahi, *Silâhdâr Paşa*'nın ademleri rast gelmekle, kılıçdan geçürdüler.

Ve bunlardan ma'da bugün, yüz mikdâri kelle ve otuz 'aded *Kızılbaş* gelüp, *Otak-ı Hümâyûn* önünde başları kesildi. Ve bu menzilde, dağ eteklerinde, ba'zi tırkaflar (yeraltı,

mağaralar)da ve bend başlarında, *Kızılbaş-ı bedma*'ş mutahassın olup; zahîreye giden *At-Oğlanları*'na ulaşmayla; *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, geceden *Yeniçeri Kulları'nı Ağaları* ile gönderüp; bâğ ve bağçelerin ve palanka ve cümle evlerin yakup, ihrâk-ı binnâr eylediler.

Rebîü'l-âhir 5 Salı: *Menzil-i Tesevî*. Menzil-i mezbûra, üç buçuk sâ'atde gelindi. Ve bu menzilde, kırk mîkdârı kelle ve altmış 'aded *tülüngî Kızılbaş* ahzolunup, *Otak-ı Hümâyûn* önünde, başları kesildi.

Rebîü'l-âhir 6 Çarşanba: *Oturak-şüd, der-Sahrâ-yi Tesevî*.

Bugün, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, *Harem-i Muhterem*'de olan *Kulları*'n intihâb edüp, yetmiş-seksen mîkdârı *Kulları* ile atlanup; *Ordu*'dan taşra bir-iki sâ'atlik yol yürüyüp; karşuda dağ eteğinde bir küme 'Asker' gözüküp. *Sa'âdetlü Hünkârimiz* ol 'Asker'i, *İslâm* (Osmânlı) 'Askeri'nin *Karavulu* kiyâs edüp; üzerlerine varmak niyyet edüp. Hattâ, hayli menzil üzerine yürümüşken ve 'Asker' teşhîs olunacak mahalle karîb varıyorken; *Küçük-Ahmed Paşa*, sağ tarafda bir bağçalık içinde, ikibinden ziyâde âdem ile karavul beklerken, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, düşmene karşı vardığın gördüğü gibi, der-sâ'at at salup, atından inüp; *Hünkârimiz*'in *Mübârek Rikâbına* (üzengisine) sarışup: -*Karşı dağda* duran küme, *Kızılbaş Alayı*'dır, gitme(yiniz) dedikde; hele ne hâl ise, *Hünkârimiz*(1) ol tarafa gitmekden men'edüp. *Hünkârimiz* dahi, bir tepede atdan inüp, *Düşmen Alayı*'nı uzakdan seyr edüp. Hattâ, *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz*, birkaç âdem ile *Bizzât Kendileri*, *Düşmen* üzerine varmak ve *Alayları*'nı dağıtmak Murâd-i Şerîfleri olup; *Küçük-Ahmed Paşa*, gerü (yne) men' edüp:-*Muhtemeldir ki, düşmenin birkaç yerde pususu ola*, deyû *Hünkârimizi*, Düşmen karşısuna gitmekden, ferâgat etdürdüler.

Ba'dehu, (*Hünkârimiz*) atına süvâr olup, cırıld oynayarak, (37 b.) *Otak-ı Hümâyûnları*'na 'azîmet buyurdular.

Ve bugün, kırk-elli kelle ile yüzden ziyâde *Kızılbaş*, *Vezîr-i A'zam*'ın *Ademleri* ve saîr *Beglerbegiler* getirüp, *Otak-ı Hümâyûn* önünde, başları kesildi ve getirenlere, ihsân olundu.

Rebîü'l-âhir 7 Perşenbe: *Menzil-i Almasaray*. Bugün, menzil-i mezbûra dört sâ'atde gelindi. Ve tozdan bir mîkdâr 'usret çekilüp. Yolda gelürken, iki *Kızılbaş* getirdiklerinde, yol üzerinde başları kesildi. Getirenlere, ihsân olundu. Bundan ma'adâ, birkaç kelle ve birkaç *Kızılbaş* getirdiler, *Otak-ı Hümâyûn* önünde, kelleleri kesildi.

Rebîü'l-âhir 8 Cum'a: *Menzil-i Sahrâ-yi Salmas Önü*. Bugün ikindi vaktinde, (İstanbul'dan) *Harem-i Muhterem*'dan ve (Sadârete bakan) *Kaim-makam Bayram Paşa*'dan *Mektûblar* gelüp: Mâh-i Rebîü'l-evvel'in onikinci gecesi, *Hünkârimiz*'in *Emr-i Şerîfleri* yerine gelüp, (ileride Tahta geçmeye kalkışabilecek) *Şehzâdeler*'den *Sultân Süleymân* ve *Sultân Bâyezîd*'in, katlolundukları haberi geldi.

Ve bu menzile, beş buçuk sâ'atde gelindi. Uzak ve (yolları) tozlu olmakla, bir mîkdâr 'usret çekildi. Ve bu gece, eski *Zorbalar*'dan, *Arslan Efendi* nâm *Sipâhî*, katlolundu.

Rebîü'l-âhir 9 Cum'aertesi: *Menzil-i Salmas*. Bugün, menzil-i mezbûra dört buçuk sâ'atde gelindi. Etrâfda olan köylerinden gayri *Salmas*, bir büyük kasabadır. Ortasında, düz yerde bir Palankası olduğundan gayri, üst yanında dağ eteğinde, *Karniyarık* nâm bir küçürek *Kal'ası* dahi olup, *Sa'b* (38 a.) ve metîn olmayla, içinde onbeş nefer *Kızılbaş* olup, şitâ (kish) gelmek ile, *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* tenezzül eylemeyüp, (kendi ülkesinden olan) *Van* semtine 'azîmet buyurdular. Ve mezkûr (Karniyarık adlı) *Kal'*aya iltifât buyurmayup, muhâsara eylemediklerine bâ'is, ekseriyâ *Havâs* ve 'Avâm olan 'Asker-i *İslâm*'a himâyeten ve sıyâneten, kable's-şitâ, selâmet ile selâmete çıkarmağ aksây-i murâdları oldukları eceldendir.

Ve bu menzilde, on 'aded *Kızılbaş* tutulup, *Otak(-ı Hümâyûn)* önünde başları kesildi.

Rebîü'l-âhir 10 Pazar: Menzil-i Hanasor. Bu menzile, yedi sâ'atde gelindi. Yolları iniş-yokuş ve gayet tozlu ve sengistân olmağla, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, gâh Taht-ı revâna ve gâh sa'âdet ile ata süvâr olup, şevket birle, *Otak-ı Hümâyûn* ve *Sa'âdet-Makrûn'a* ‘azîmet buyurdular.

Ve bu menzil ziyâde uzak olmağla, ‘*Asker Halkı*’nın haylî davarları (yük hayvanları), yolda dökülüp, kaldı. Ve *Vezîr-i A'zam*, birkaç *Beğlerbegiler* ile gerüde kalup, topları ve kalan zebûn ‘Askeri, ertesi gün öğleye karîb, güç(lük) ile sürüp, *Ordû-yi Hümâyûn'a* getürdi. Ve yolda gelürken, iki *Kızılbaş* tutulup, yol üzerinde, başları kesildi.

Rebîü'l-âhir 11 Pazarertesi: Menzil-i Ser-Albak (Van'daki Başkale) kurbine. Menzil-i mezbûra, dört büyük sâ'atde gelindi. Bu menzilin yolları gayet sengistân ve iniş ve yokuş idi ve yaylak yerler idi. Yolda gelürken bir *Kızılbaş* tutulup, yol üzerinde başı kesildi.

Ve bu menzilde ahşamdan sonra, ‘azim ra'd ü berk vâkı’ olup, bütün gece yağmur yağdı.

Rebîü'l-âhir 12 Salı: Bâlâda zikrolunan *Kal'adan*, bir uğurdan *Kotur Kal'ası*'na varılmak (konuşulduysa da) yolları sa'b (**38 b.**) ve uzak olmağla, *Kotur'a* varılmayup; gerü, *Albak Kal'ası Sahrâsi*'na nûzûl olunup, bir yaylak yerde konuldu. Bu menzile, iki büyük sâ'atde gelindi. Ve bu menzilde yağmur yağup ve Ra'd ü berk vâkı’ olup, gecesi dahi bir mertebe ra'd ü berk ve yağmur ve dolu yağdı ki, yer yüzü doludan görünmeyüp, ‘alessabâh göç oldukda, çadırlar donmuş bulundu! Ve bu gece vâkı’ olan rûzgâr ve yağmur ve dolu ve ra'd ü berk, *Sefer'e* çıkalıdan berü, vâkı’ olmamışdır.

Rebîü'l-âhir 13 Çarşamba: Menzil-i *Kotur Kal'ası*. Zikrolunan menzile, dört sâ'atde gelindi. Yolları iniş ve yokuş ve yaylak yerler olmağla, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, ziyâde yayanca yürüyüp, cümle ‘*Asker Halkı*’ dahi, atlarından inüp, inişin intihâsına varınca, ma'an yayan yürüdüler.

Ve bugün de, *Otak-ı Hümâyûn*, bir akar ırmak (*Kotur Çayı*) kenârında, bir otlu yerde, *Kotur Kal'ası* mukabelesiinde kurulup; zikrolunan *Kal'a*, *Van* yolunda, dağ etegînde bir tepe üzerinde vâkı’ olup, çâr köşe bir küçürek *Hisâr*'dır.

Mefînce olmağla, içinde olan üçyüz mîkdârı *Kızılbaş-i bedmaâş*, *Kal'ayı* bırakmayup. ‘*Asker-i İslâm*, zikrolunan sahrâya konduğu gibi, top ve tüfenk (atışı) başladı. Ahşama deðin tüfenk boşaldup, lâkin ‘*Asker Halkı*’ndan bir ferde dokunmayup, kimesneye zarar ve ziyân eylemedi. Ba'dehu, *Sa'âdetlü Hünkârimiz*, ikindi vaktinde sa'âdetle süvâr olup, *Kal'aya* karîb bir depeye varup, *Kal'ayı*, *Bizzât Kendüleri* görüp. Muhâsara olunup, alınması hakkında, müzâkere edüp, *Balyemez Top'a* ihtiyâc olmaðın, te'hîre konuldu (ve 1639 Kasrışirin Anlaşması ile alındı, *Van'a* bağlandı).

Ve bugün, *Van* *Eyâleti*'ne tâbi' *Ekrâd Beğleri*, *Sa'âdetlü Hünkârimizi*'n *Huzûr-i Şerîfleri*'ne, *Otak-ı Hümâyûn-i Sa'âdet-Makrûn'a* gelüp, cümle(si) el-öpüp, herbirine, a'lâ Serâser Kaftanlar giydirdiler. (**39 a.**)

Rebîü'l-âhir 14 Perşenbe: Menzil-i Ronahor. Menzil-i mezbûra dört büyük sâ'atde gelindi. Yolları, iniş ve yokuş derbendleridir. Bir dere (boyu) ile mûrûr olundu. *Konağa* gelince ve giderken, yağmur yağmak ile, balçıkdan hayli hayvânât, dökülüp kaldı. Ve menzile varıldıkda, bir mertebe dolu, yağmur ve ra'd ü berk vâkı’ olmuşdur ki, ta'bîr olunur değildir. Gecesi dahi, sabâha deðin, ‘azîm yağmur ve rûzgâr olmuşdur.

Rebîü'l-âhir 15 Cum'a: Menzil-i Monlâhasan. Bugün menzil-i mezbûra, altı sâ'atde gelindi. Uzak olmað-ile, yollarda haylî hayvân dökülüp, ve bu menzilde ra'd ü berk vâkı’ olup; kar ve dolu yağup; ertesi gün çadırlar, donmuş bulundu.

Bugün, *Sa'âdetlü ve Şevketlü Gaazî Hünkârimiz*, menzile gelince, gâh tahtirevana ve gâh ata süvâr olup, *Sa'âdetle Otak-ı Hümâyûnlari*'na ‘azîmet buyurdular. Ve bu gece, bir Yeniçi katlolundu.

Rebiü'l-âhir 16 Cum'aertesi: Menzil-i *Erçek Gölü*. Bugün, menzil-i mezbûra beş sâ'atde gelindi. Ta Konağa gelince kar yağup, karlı ve sulu balçık ile gelinüp, yollarda ‘azîm ‘usret çekildi. Ve yollarda hayli hayvânât dökülüp, kaldı. Bu menzilde dahi, ‘azîm ra'd ü berk vâkı’ olup, sabâha degein kar yağdı.

Rebiü'l-âhir 17 Pazar: *Kal'a-i Nefs-i Van*. Bugün bu menzile, beş buçuk sâ'atde gelindi. Ve yollarda, karlı balçıklardan ve iniş-yokuşdan (**39 b.**) ve ba'zı yamaç yerlerden ki, andan gayri geçid yer olmayup; ‘Asker Halkı’nın ekseri, atlarından inüp ve yaya olup, mezkûr yerden mürûr edince, hayli mihnet çekilüp, ziyâdesile yolda hayvânât kalıpdır. Ve balçığın kesretinden, *Atlu* olan ‘Asker Halkı’ dahi, menzile varınca atları dökülüp, hayli meşakkat(le) geçdiler. Ve *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz*, Taht-ı revâna binmiş iken, mezkûr yerlerde geçmeye imkân olmayup; sa'âdet ile ata süvâr olup, sa'b yerlerden geçdiler.

Ve *Nefs-i Van*'a karîb varıçak, *Alaylar* düzülüp ve *Kal'a* kurbüne varıldıka, anda olan (Yeniçi) *Kul Tâifesi*, *Hisâr Burcları*'na çıkış, *Gaazî Pâdişâhimiz'in Kadem-i Meymûnlarına* (uçurlu gelişine), üç def'a toplar ve tüfenkler boşaldup, şenlikler eylediler. Ve yollarda, bîkiyâs kurbânlar (kesen zenginler) olmuşdur.

Ve *Van Paşası Dilâver Paşa*, *Rikâb-i Hümâyûnlari*'na mukabil (yaya) yürüyüp; sa'âdetle *Kal'aya* nazar buyurup ve ba'zı su'aller edüp; ba'de'l-cevâb, beşyüz *Sikke-i Hasene* (Altın) in'âm ve ihsân buyurdular. Ve *Otak-ı Hümâyûn*'a nûzûl buyurdukdan sonra: -Şehir içinde bir eyüce Saray bulup, ‘azîmet edince anda olalım, deyü *Fermân-i Şerîfleri* olup.

Ve *Van Defterdâri* olan *Arslan Efendi*'nin Evi'n ihzâr edüp, üç gün (orada) eğlenüp, ba'dehu *Otak-ı Hümâyûn*'a ‘azîmet etdükde, *Kal'a-i Van* seyrine teveccûh buyurup; ve *Hâs-Odalı Kulları*'ndan birkaç güzide *Kulları*'n ma'an uydurup, mezbûr *Kal'aya* varıldıka, (*Kal'adaki*) *Van Kulları* (Yeniçerileri) dahi, top-tüfenk atup: -*Kudûm-i Şerîfinüz mübârek olsun*, deyü ‘azîm şenlikler eylediler. Hakk Sübânehu ve Ta'âlâ vucûd-i şerîflerin mu'ammer eyleye.

Rebiü'l-âhir 19 Pazarertesi: Oturak-şûd, der-*Kal'a-i Van*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz'a* ‘alessabâh cevânih-i erba'adan, envâ'i dürlü ni'metler ve yemişler, pişkeş çekilüp. Ve *Van Paşası* olan *Dilâver Paşa*, bir (cins) at verüp, *Makbul-i Hümâyûnlari* olup; (**40 a.**) (*Van*) *Eyaletin* gerü (yne, ona) mukarrer edüp. Ve *Ev Sâhibi* olan *Defterdâr Arslan Efendi*'ye, *Defterdarlığı*'n dahi mukarrer edüp; Ve mezkûrlara: -*Van Kal'ası husûsu için ve Van Kulu* (Yeniçeriler) ile, nizâm ve intizâm edüp, Dîn ve Devlete lâyik hidemât-i mebrûreye mukayyed olasız! Deyü, vâfir *Tenbîh-i Şerîfleri* olmuşdur.

Ve (Dilâver) *Paşa*'ya, su'âl buyurdular: -*Şimdi* (*Van*'daki) *Kul Tâifesi*, ne mikdârdır? (O da) -*Bin yüz neferdir* (deyince). Sa'âdet ile buyurdular: -*Böyle intihâ-i Serhad'de, Kul dahi* (daha) vaz'etmek gerek; ta kim, böyle *Hisn-i Hasîn* ve ve *Kal'a-i Metîn(i)*, hifz u hirâset edeler!

(Ve bu karâra göre) *Mezbûr Kal'aya*, bin dâne nefer dahi vaz'edüp; ve *Diyârbekir Hazînesi*'nden ‘ulûfelerin ta'yîn buyurdular.

(Bu haberi duyan) *Cemi*' ‘Asker-i İslâm, (Pâdişâhin) *Zamîr-i Münîr-i Hurşîd-i Bînâzîrleri*'nden kopan tedbîr ve tedâruk içün, bir mertebe du'â ve senâ eylediler ki, ta'bîr, kaabil degildir! Hakk Ta'âlâ, kemâl-i kereminden *Vücûd-i Şerîfleri*'n, hatâlardan hifz u hirâset edüp; murâd-ı mâfil-Fu'âdların, müyesser ve mukarrer eyleye, *İnşâ-Allâhu Ta'âlâ*.

Rebiü'l-âhir 20 Salı: Oturak-şûd, der-*Kal'a-i Van*. Bugün, ‘Âlî *Himmetlü Gaazî*

Hünkârimiz, Rumeli Beğlerbeğisi olan Canpoladzâde Mustafâ Paşa'yi ‘azledüp; ve Vezîr-i A'zam Mehmed Paşa'ya Hâs ta'yîn edüp, ihsân buyurdular. Ve Şâm-i Cennet Meşâm'ı Paşası olan Beğhazretleri Mustafâ Paşa'dan ahzedüp, gerü sâbik Paşa olan Küçük-Ahmed Paşa'ya ihsân edüp, ibkaa eylediler. Ve Beg Hazretleri'ne, Şâm-i Şerîf'e mu'âdil: Mağnisa (Manisa)yı ve Tire'yi ve Kîbrîs'ı ve Nîgebolu'yu Hâs ta'yîn edüp, in'âm eylediler.

Hakk Sübâhînehu ve Ta'âlâ, (Pâdişâhimizun) fazlından ve kimyây-i sa'âdet-misâl olan in'âm ü ihsânların dâim ve kaa'im edüp, mu'ammer-i ömr eyleye, biminnehi ve keremihi Înşâ-Allâhu Ta'âlâ.

(40 b.) Rebîü'l-âhir 21 Çarşamba: Oturak-şûd, der-Kal'a-i Van.

Bugün, *Şevketlü Gaazî Pâdişâhimiz*, ‘alessabâh ba'det-ta'âm, *Silâhdâr* olan *Kâtibü's-sîr Mühürdâr Mustafâ Ağa*'yı çıkarup ve üç günden sonra, pâye ile *Nîşâncılık* ihsân eylediler.

Ba'dehu, *Hâs-Odalı Kulları* ile *Van Kal'ası*'nın seyrine revânbâş olan *Van Kal'ası*'na ve sebâ reftâr olan atına süvâr olup, *Van*'a revân oldular. (Kal'adaki Yeniçi) *Van Kulları*, istikbâl edüp ve kurbânlar eyleyüp: -*Kudûmünüz mübârek ve meymûn (uğurlu)* ve *huceste ve Hümâyûn olsun. El-Hamdü-Lillâh summe El-Hamdü-Lillâh, ziyâretiniz (bize) müyesser olup, tâli'imiz küşâde olmağa işâret ve beşâretdir* (diyerek) top ve tüfenk atup, şenlikler eyleyüp, du'â-i hayr eylediler.

Ve *Ev Sâhibi* olan *Defterdâr Arslan Efendi*'ye, bin dâne sikke-i hasene ihsân eylediler. *Efendi* dahi, *Üsküdârî Kâtib Hasan Çelebi*'nin hattile (yazılı) bir *Kelâm-i Şerîf* (Kur'ân-i Kerîm), pişkes verdiler.

Ve *Kal'a*(yı) seyreyledikden sonra, *Otak-i Hümâyûn*'a müteveccih olup, nûzûl eylediler. *Hakk Sübâhînehu* ve *Ta'âlâ*, Vücûd-i pûr-cûdların, hatâlardan hifzedüp, sihhat-i beden ve nusrat u fursat ile muğtenim eyleye. Bilûtfîhi ve keremihi Înşâ-Allâhu Ta'âlâ.

Rebîü'l-âhir 22 Perşenbe: Menzil-i *Kasimoğlu Çayı*. Bugün, *Sa'âdetlü ve Satvetlü Gaazî Hünkârimiz*, *Kal'a-i Van*'dan, mezbûr menzile üç buçuk sâ'atde gelüp, ve *Van*'dan ‘azîmet etmezden mukaddem *Sadr-i a'zam Mehmed Paşa*'ya tenbîh edüp: *Kanûn üzere Alaylar düzесин*. Mezbûr dahi, *Fermân-i Şerîfleri* üzere, *Alaylar* düzüp, ertesi (gün) bir mertebe şevket ü satvet ile çıkmışlardır. Cemî' *Asker-i İslâm* tahsîn-i belîg edüp, hamd ü senâ edüp, hayır du'â etmişlerdir. Ve *Sadr-i a'zamı cemî' Beğlerbegiler* (41 a.) ile Rûmeli ve Anadolu Kulları ile *Van*'da kalub ve silâhdâr ve sipâhîden mâ'da cümle aşağı bölük halkı kalub, muhâfazaya alikonulmuşdu. Ve silâhdâr ile sipâhî taifesini *Sa'âdetlü Hünkârimiz* ma'an getürmüşlerdi. Ve bu konak gayet düz olub günün i'tidâliyle gelinmiştir. Ve bir yerde *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* at depredüb ve yemîn ü yesâra oynadub ve cevelân eyleyüb. Cümle ‘*Asker Halkı* dua ve senâ edüp vedâlaşdır. Ve *Konağa* nûzûl edüp. Zülüflü ağalarla kollarından ayrıldığima hayli güç gelüp zamîr-i münârime firâk âriz oldu deyü buyurmuşlardır. Hak Ta'âlâ *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* kendü kullarına muhabbet ve müveddetin dahi ziyâde eyleyüp vücûd-i şerîflerin hatalardan hifz eyleye.

Rebîü'l-âhir 23 Cum'a: Menzil-i *Canikler Suyu*. Bu menzile *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* beş sâ'atde gelüp ve ‘ale's-sahrâ azimet olundukda bir mikdar nisan misâl bârân yağup gerü hava açılıp ve tekrar yağmur yağup gerü hava i'tidâl bulup. Nîsf-i menzile varıldıkda *Sadr-i a'zam Hazretleri*'ne bir murassa şîmşir ve bir top serâser kaftan ihsân olunub ve el öpüp gerüye avdet eylediler. Ve *Musa Paşa*'yı İslâmbol'a varinca Kaaim-makaam nasb eylediler. Ve bu menzil düz ve müreffeh yerler idi. *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* ekser taht-1 revâna bindiler ve *Konağa* karîb bir köye uğrayıp ve bir mikdar ni'met tenâvül eylediler. Ve cânib-i erbaasin kulları sâf bağlayup durdular. Ba'dehu Düldül-misâl olan Ester'e süvâr olup *Konağa* teveccûh eylediler. Hakk Ta'âlâ vücûd-i şerîflerin hatalardan hifz ede.

Rebiü'l-âhir 24 Cum'aertesi: Menzil-i *Bendimâhi*. Bu menzil-i meymûna *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* altı sâ'atde nûzûl edüp. Ve bu *Konağa* gelince kûh ve sa'b iniş ve yokuş yerler idi. Amma ekser düz idi. Ve hem gün gayet i'tidâlde (**41 b.**) idi. Ve *Gaazî Hünkârimiz* ekser taht-ı revâna binerlerdi. Ve Van Deryâsı yalısına karîb geldikde sa'âdet ile geçüp cemî' 'Asker Halkı medh ü senâ edüp ve niceyi dahi göz yaşaların dolup: Yarabbi'l-âlemîn, sen muammer ömr ile muammer eyle; ne Pâdişâha mâlikiz. Eyere varınca bir derin suyu hunsîr-i bilâpervâ geçüp yaldurdular. Selefden gelen padişahların birisi böyle merdâne ve Haydârane meydana ne gelmişdi ve ne gelür deyü birbiri ile söyleşürler. Ve bu *Konak*'da ba'de'l-asr sa'âdet ile yemek yerken Revân muhafazasından olan *Vezîr Murtaza Paşa*'dan mektûb ile telhîs gelüp. *Emîrgûne Oğlu Yusuf Paşa Murâd Ağa*'yı katl eylediği i'lâm eylemişlerdir. Âli himmetlü ve gayretlü *Gaazî Hünkârimiz* 'ale'l-fevr silâhdârlıktan çıkışma *Destarı Ahmed Paşa*'yı çağırıp ve *Emîrgûne Oğlu Yusuf Paşa*'yı *Halep Eyâleti*'nden azledüp ve gerü sâbık Paşa olan mezkûr *Ahmed Paşa*'ya ihsân olunup ve sûretâ vifâk, sîreti nifâk *Emîrgûne Oğlu* bed ahlâki ve mâmlekin ve maktûl olan *Murâd Ağa* metrûkatın ahz edüp *Dersa'âdetime* gönderesin deyü *Fermân-ı Şerîfleri* olmuşdur.

Rebiü'l-âhir 25 Pazar: Nefs-i *Erciç*. Bugün menzil-i mezbûra *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* altı buçuk sâ'atde gelüp. Mezbûr *Erciç Kal'ası* mukabelesinde konup; bir mertebe *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* sürûr ve safâ-yı hatırlarıyle gelmiştir ki, ta'bır olunmaz. Ve kudûm-i meymûnlara toplar atılıp şenlikler eylemişlerdir. Ve safâ-yı kalb ile nûzûl olundukda 'azîm peşkeşler çekilmişdir ki olur değildir. Ve Kal'a-i mezbûr deryâ içinde olup kurudan bir yolu vardır. Sâir cânibi deryâ içindedir. Gûya bir tabak lâciverd (**42 a.**) içinde bir beyaz yumurta koyulmuşdu. Ve *Bendimâhi Konağı*'ndan çıkışup bir mikdârca yer yürüüp mezbûr nefsi *Erciç* görünür. Şol mertebe düz yolları vardır ki, vasfolunmaz. Ve bir cânibi Van deryâsı, gûya Üsküdar'a varmış olduk. Ve bu menzilde *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* cüz'i taht-ı revâna binüp ba'dehu rahş-ı revân-bahş olan ata süvâr olup ve *Konağa* karîb bir büyük ırmak vardır. Eyer kaşına varır. Sa'âdet ile bilâ-tevakkuf yaldurdular. Ve *Konağa* nûzûl eylediler. Hakk Ta'âlâ âfât-ı semâviyyeden hîfz ede.

Rebiü'l-âhir 26 Pazartesi: *Kenzek*. Bugün dahi *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* üç buçuk sâ'atde gelüp. Ve gün dahi i'tidâl üzere olup ekseriya sa'âdet ile taht-ı revâna binüp asla ata süvâr olmadılar. Zira bir mikdar mübârek vücûd-i şerîflerinde ağrîcik vâkı' olmak ile ata binmeye mukayyed olmadılar. Ve bu günün gecesinde bir mertebe ra'd ü berk ve şimşek ve yağmur ve rûzgâr vâkı' oldu, ta'bır olur değildir. Ve bu yerin begi *Erciç Beğidir*. Peşkeşin verdikden sonra mezkûr beğe kaftan giydirdiler. Ve bu menzilde *Misir*'dan gelen kul tâifesi *Sefer-i Hümayûn'a* sebkat etmediklerinden ötürü başların kesmeye *Fermân-ı Şerîfleri* olup. *Innallahe afuvvun yuhibbu'l-afv* muktezâsına gerü afv edüp 'ale't-tevâlî degenekden geçirildiler. Ve bu menzilde *Konya Kadısı*'ndan ve nâyibinden sıkâyetnâmeler gelüp, mahzarlar gelmişdir. Ve *Kapucibaşı* kullarından birin ta'yin edüp mezkûrları salb eylesmesine *Fermân-ı Şerîfleri* olmuşdur. Ve yevm-i mezbûrda *Kapucular Kethüdâsi Sâlih Ağa* ile *Beşîr Ağa* *İstanbul*'dan gelüp *Şehzadelerin* maktûl oldukları haberin verüp mektublar getirmișlerdir.

(**42 b.**)Hakk Ta'âlâ Pâdişâhimiz'in a'dâ-yı bedhâh olanları ser-nigûn eyleye, in-şâ'-Allahu Ta'âlâ.

Rebiü'l-âhir 27 Salı: *Adilcevaz*. Bu ferâh-fâl olan günde *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* dokuz sâ'atde gelindi. Ve yolları câ-be-câ iniş ve yokuşdur. Ve taşlu yerlerdir. Amma ekser yeri düz olup bir cânibi leb-i deryâdır ki, *Van* deryasıdır. Ve *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* mezbûr konakda şehrê karşı *Otok-i Hümayûn* kurub sa'âdet ile nûzûl buyurmuşlardır. Ve şehr-i mezbûr bir latîf şehirdir. Vasfi mümkün değildir. Bağ ve bağçesi çok ve içinde ve etrafında latîf ırmaklar olup ve şehrî ve Kal'ası leb-i deryâda vâkı' olmuşdur. Ve iki bayır mâmeynde olup bir metin Kal'adir ki ta'bır olunmaz. Ve mezbûr Kal'a halkı sağır ve kebîr

istikbâle çıkışup dua ve senâlar eyleyüp kurbanlar eylemişlerdir. Hakk Ta'âlâ Pâdişâhimizi tûl-i ömr ile muammer eyleye.

Rebîü'l-âhir 28 Çarşanba: Menzil-i Sûr. Bu mezbûr menzile *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* dört sâ'atde gelüp *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl buyurmuşlardır. Ve merkûm menzil sa'b menzildir. Görülmeye muhtaçdır. İniş yokuşdur. Ve balçıkdan bir mertebe usret ile geçilmiştir. Olur değildir. Ve atlar dahi ziyâdesiyle kalmışdır. Ve bu gece ahşam vaktinde gök yüzünde bulutlar zâhir olup ra'd ü berk ve şimşek ve yağmur yağup; mezkûr Konağa nüzûl edince munkati' olmuşdur. Ve bu menzilin halkı sağır ve kebîri *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* istikbâle çıkışup ve kurbanlar edüp dua ve senâlar eylemişlerdir.

Rebîü'l-âhir 29 Perşenbe: Menzil-i Karmuc (Şimdiki adı *Yeniköprü*). Bugün *Saadetlü Pâdişâhimiz* bu menzile üç büyük sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* sa'âdet ile nüzûl edüp ve yevm-i mezbûrda (43 a.) bâlâda zikrolunan Sor menzilinde nice ki zahmet ve meşakkat oldu ise bu menzilde dahi öyle vâkı' olmuşdur. Âli Hımmetlü *Gaazî Hünkârimiz'in* gayret ve hamiyetine ve cefâkesligine cemî' *Asker-i İslâm* hayran ve sergerdân olmuşlardır. Böyle yağmurlu ve tufanlı günde sabâh vaktinden berü rahş'ına süvâr olup *Konağa* nüzûl edince tahammül eyledüğüne taaccüb ederlerdi. Ve niçesi eşg-i çesmin döküp dua ve senâ ederlerdi. Ve bu Kal'a *Ahlat Kal'ası* demek ile meşhurdur ki, leb-i deryâda vâkı' olmuşdur. Ve *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz'a* mezbûr Kal'a kulu sancakları ile istikbâl edüp ve kudûm-i meymûnlara kurbanlar eyleyüp ve Kal'adan top şenliklerin edüp dua ve senâ eylediler. Ve bu Kal'a içinde ve etrafında olan kârgir binalar ve zîr-i zeminler ve mermerden kemerler vardır; vasfi kaabil değildir. Ve içinde künbedler vardır. İçinde hâlâ *Ecdâd-ı Âl-i Osman* olup ve evlâd ü ensâbî ile bile tabutlar içinde kadîd olmuşlar. Halk-ı âlem gelüp ziyaret ederler. Ve *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* dahi *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl etmeden rahş-ı cân-bahşının 'inanın çevürüp mezkûrları ziyaret edüp, dua-i hayr eylediler. Ve mezkûrların isimleri bunlardır: *Sittâyî Han, Buğay Han, Hasan Pâdişâh, Akköyunlu Bayındır Han, Lavrahî Sultan Ergun, Şeyh Ammar, Şeybanî Ansarî ve Evliyaullahdan* dahi on dokuz kimesne medfûndur, ziyaret olunurlar(*)).

Bu bir şehirdir ki ve bunlar bir sultanlardır ki, tevârihlerde mezkûrdurlar. Ve bu Kal'a begi olan *Abdal Beğ Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz'a* peşkeşin verüp ayn-ı inâyetlerinden bir top hil'at-i fâhire giydürdiler. Hakk vücûd-i şerîflerin hatalardan hifz eyleye.

(43 b.)Rebîü'l-âhir 30 Cum'a: Menzil-i Tatvan. Bugün *Sa'âdetlü ve Salâbetlü Gaazî Hünkârimiz* mezkûr Konağa dört sâ'atde gelüp *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl edüp. Ve bu menzil latîf menzildir ki, leb-i deryâda havanın i'tidâli berkemâlte idi, ta'bîr olunmaz. Ve sahrâda gelürken *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* Düldül misâl olan atın sürüp ve oynadıp mübârek ellerinde bir alma bulunub kullarından birine cirid yerine atup ve İç-Oğlan kullarına alma ile cirid oynadıp zevk u safâ ile *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylediler.

Ve Beği olan *Hızan Beğî* demekle meşhurdur. *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz'a* iki bin kile ile arpa ve beş yüz kile un ile bal mumlar ve bunlardan mâ'da zâd ü zevâd peşkeş verüb. Mukabelesinden kemâl-i keremlerinden *Gaazî Pâdişâhimiz* kaftan giydürdiler. Hakk Ta'âlâ vücûd-i şerîflerin hatalardan hifz edüp taht-ı sa'âdet-baht üzere müebbed eyleye.

Cemâziye'l-evvel 1 Cum'aertesi: Menzil-i Bitlis. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* bu menzile dört sâ'atde nüzûl edüp. Bu menzil sa'b u düşvâr olup görülmeğe muhtaçdır. Yoksa ta'rîf olunmaz. Ve nîsf-ı menzile varıldıkda Fermân-ı Şerîfleri ile *Silâhdâr Paşa* birkaç *Hâs-Odâlı* ile ilgar edüp *Bitlis* hâkimî olan *Abdal Han* sarayına gelinüp. Der'akap *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* gelüp mezkûrun sarayını seyredüp ve ni'metlerin ekledüp, gerü sa'âdet ile *Otak-ı Hümâyûn'un'a* geldiler. Ve sarayında ve *Otak-ı Hümâyûn'da* sa'âdetlü *Gaazî Hünkârimiz*'in kudûm-i meymûnlara gûnagûn kumaşlar döshedüp ta'zîm ve tekrîm eylediler. Ve bî-kıyas kurbanlar eyleyüp dua-i hayr eylediler. Ve *Gaazî Hünkârimiz* dahi mezbûr beğe kaftan

giydürüp üç bin sikke-i hasene ihsân eylediler. Ve mezbûr menzilde Hüsrev Paşa Hanı demekle bir müstahkem han vardır.

(44 a.) Ve Bitlis köprüleri üç dane muazzam köprüler geçilüp ziyâdesiyle zahmet vâkı' olmuşdur. Ve Bitlis hâkiminin sarayında *Otak-ı Hümâyûna* gelürken gayri yol olmamak ile bir ‘azîm inişlü dağdan at ile indiler. Cem’î ‘Asker Halkı hayran kaldılar ve hayır dualar kııldılar. Ve *Kaim-makam Musa Paşa* ve *Kapudan Hüseyin Paşa* ve *Silâhdâr Mustafâ Paşa* ve *Mîrâhûr Kebîr Şâhin Ağa* ve sâir erkân ağaları, rikâb-ı hümâyûnları ile piyâde ma'an gidüp ve atlarına binmeğe liyakatları olmadı. Ne bin belâ ile yayan indiler. Sol mertebe düşvâr yerlerdir. Ve handakları var, insan bakmağa havf eder. Ve bu şehir iki dağ arasında vâkı' olup; ve evleri hûb ve zibâ. Amma sokakları dar ve etrafi sengistan olmak ile nâ-mahbûbdur. Ve bu yerde asla ekin olmaz. Etraf-ı eknândan gelür. Nihayet mertebe tuhaf metâ'lari olmak ile ticâret ederler.

Cemâziye'l-evvel 2 Pazar: Menzil-i *Kifindır*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* bu menzile dört sâ'atde gelüp. *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl edüp. Ve geceden dahi ağırlık gitmesün deyü emirleri olup. Ertesi yola azîmet olunup, bir mertebe iniş ve yokuşlar ve handaklar ve sengistân ile bayırlar ve meşelikler ve eğri dereler ve sa'b u düşvâr yollardır. Câ-be-câ ikişer atlu ve ekser birer atlu geçerdi. Ve nice yerde piyâde olup yürürlərdi. Ve iki dağ arasında yek-pâre taşdan ötesin delüp; halk-ı âlem mûrûr u ubûr etsünler deyü bir hatun kişi hayrât edüp. *Delükkü Kaya* demek ile meşhurdur. Andan geçilüp hayli usret vâkı' olmuşdur. Bir vechile ta'rifi mümkün değildir. Meğer anda hazır ola cehennem vâdilerinden nişân verür. Ve bu Kal'a köhne kadîm Kal'adır. *Bitlis* hâkiminin elindedir. Ve iki cânibinden birer çeşmesi vardır. Ve mezbûr Kal'a dört dağ arasında bir kaya üzerinde vâkı' olmuşdur. Ve *Otak-ı Hümâyûn* altında kurulup ve *Gaazî Hünkârimiz Otak-ı Hümâyûn* meydanında seyr ü sülük ederken Kal'a kapusunun içerişine gidecek yolda (44 b.) bir kimesneyi İç-Oğlan'na benzedüp at götürün, ‘ale'l-fevr Kal'aya varup aşasdurup bulunmadı. Âhir, *Has-oda* başını odalara gönderüp defter ile yokladup, kim eksikdir görsünler. Âhir Doğancılarda *Anbarci Mustafâ* bulunmayıp ve Kal'a kapusuna gözcü koyup, ol demde dutulup *Otak-ı Hümâyûn'un* iç perdesinde zülüflerin traş edüp ve *Otak-ı Hümâyûn* önünde *Fermân-ı Şerîfleri* ile basın kesdiler.

Cemâziye'l-evvel 3 Pazarertesi: Menzil-i *Eşek Meydani*. Bugün bu menzile *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* dört sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl buyurdular. Ve mezbûr menzilde ziyâdesiyle mihnet ü meşakkat çekildi, takrîr ve tahrîri mümkün değildir. Ve hayvânât dahi çok kalmışdır. Ve mezbûr menzile nüzûl edince *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* atdan inmediler. Sâir halk-ı âlem atlarından indiler. Ve piyade olup yürüdüler. Amma, ilm-i fûrûsiyyet kendülerinde kemâlde olduğu için vücûda getürüp isbat eylediler. Ve cemî' âlem tahsîn-i belîg eylediler. Ve bu menzilin iki cânibi dağlardır ki, sâfi kaya taşlardan biri birinden yüksek ve orta yerinde bir büyük çay olup aşağı bakmağa insan havf eder. Ve yolları dahi dar olmakla iki atlu yürümeye mümkün değil. Yüklü olanlar ne mertebe belâ ile yük çekerler, ana göre kıyas oluna. Ve mezbûr yolda üç dane köprü geçilmiştir. Ve bu yerin begi olan *Şirevî Emir Abdal Beg*, *S'âdetlü Gaazî Hünkârimiz'a* peşkeş ile bir kîrat verüp, luluflarile mezbûr begi bir top serâser kaftan giydürdiler. Hakk Ta'âlâ vücûd-i şerîflerin hatalardan hîfz eyleye.

Cemâziye'l-evvel 4 Salı: Menzil-i *Veysel Karanî*. Bugün *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra beş sâ'atde nüzûl edüp *Otak-ı Hümâyûn'a* (45 a.) su'ûd eylediler. Ve bu menzilde ra'd u berk ve şimşek ve yağmurlar yağup, balçıkdan ve yol mihnetinden ziyâdesiyle zahmet çekilüp. Bir mertebe hayvânât dökülmüşdür, pâyâni yokdur. Ve bu üç menzilde olan derd ü belâ ta'bîr olur değildir. Ve bu menzil bir mertebe sengistânlık ile dikenlik ve meşelik ve dervend ile iniş ve yokuşdur. Ve dört cânibi yüksek dağlar olup, orta yerinde bir büyük dere akup gider. Ve yolları dahi düşvâr. Ancak iki atludan gayrı geçmez. Ve ba'zi yerde bir atludan gayrı gitme imkân değildir. Ve yolun bir cânibi uçurumdur. Eğer

insan ve eğer hayvan düşecek olursa hayatından ümidin kat' eder. Bin canı dahi var ise kurtulmaz. Her kim ki dünyada vâdî-i esfel-i sâfilîn nedir ve cefâ vü ikâb ve derd ü belâ ve mihnet ve meşakkat zehrimâri müşâhede etmek murad edinür ise bu mezkûr yola gelüp görsün. Ve zevk eylesün böyle vâdilerde. *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* at üzerinden tâ menzilin nihâyetine varınca inmediler. Hakk alîm ve dânatır. Piyâde olanlar gitmekden âciz ve fermande kalup hayrân ve sergerdân kalmışlardır. Böyle adûkeş ve cefâkeş, gayretli bir *Pâdişâh* gelmiş değildir. *Müebbedün min-indallahe ve mütevessilen beresûl Allah'dır*. Ve bu menzilde *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz'in* kudûm-i meymûnlarına kurbanlar edüp begi olan *Hamza Beğ* peşkeşin verüp kibel-i Pâdişâhîden mezkûra kaftan giydirilmişdir. Hakk Ta'âlâ vücûd-i şerîflerin hatalardan hifz ede.

Cemâziye'l-evvel 5 Çarşamba: Menzil-i *Hazo*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra altı sâ'atde nûzûl eylemişlerdir. Ve bu menzilin nîfî dahi balçıklı ve iniş ve yokuş ve dere ve depe idi. Mûrûr edince hayli usret vâkı' olmuşdur. Ve nîfî dahi asânlık ile ve havanın (45 b.) i'tidâliyle geçilüp. Ve bu yerin halkı kudûm-i meymûnlarına istikbâle çıkışup tehnîyyet için kurbanlar olunup dua-i hayr eylediler. Ve begi olan *Hizan Beğ* peşkeşin verüp ve iki at dahi ma'an verüp. *Kibel-i Husrevanîden* bir savb serâser kaftan giydirilmişdir.

Cemâziye'l-evvel 6 Perşenbe: Menzil-i *Batman Suyu*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra dokuz sâ'atde gelüp, nûzûl edüp, su'ûd eylediler. Ve bu menzil düz yerlerdir. Ve havanın ziyâde i'tidâliyle gelinmiştir. Ve yollarda kudûm-i sa'âdetlerine kurbanlar edüp, dua-ı hayr edüp şükrederlerdi: Elhamdülillâh, sümme elhamdülillâh; bunun gibi azîmûşşân *Gaazî Pâdişâhimiz* vardır. Ve cemâl-i bâ-kemâllerin görmek ve vilâyetimize mübârek kadem basup teşrif buyurdular, deyü hamd ü senâ ederlerdi. Ve bu yerin begi *Muhammed Beğ*, peşkeş ile bir at verüp *Kibel-i Pâdişâhîden* kaftan giydirilmişdir.

Cemâziye'l-evvel 7 Cum'a: Menzil-i *Karadepe*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra sekiz sâ'atde sa'âdet ile nûzûl edüp, sa'âdet ile *Otok-i Hümâyûn'a* nûzûl ve su'ûd etdiler. Ve bu menzilde mesh-i sa'âdetden sonra rahş-ı serverbahş olan atına süvâr olup menzilin nihâyetine varınca atından inmediler. Ve hayli usret ile gelinmiştir. Ve bu menzilde çok atlar dökülmüşdür. Ve bugün havanın i'tidâliyle gidilmiştir. Ve bu yolda obalar ile şekakî *Kürt* ve *Türkmani* konup, evlâd ü ensâbları ile istikbâle çıkışup ve kurbanlar eyleyüp, dua ve senâ eylediler. Ve bu menzil-i mezbûrda üç yerde (ırmak) suyu geçilmiştir. Ve bu menzilin begi olan *Hizan Beğ* bir at peşkeş verüp hil'at giydirilmişdir.

(46 a.) Cemâziye'l-evvel 8 Cum'aertesi: Menzil-i *Anbar Çayı*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra sekiz sâ'atde *Otok-i Hümâyûn'a* nûzûl etmişlerdir. Ve bu menzil çependâr ve havası pûs olup, gâh yağmur ve gâh açıklik olurdu. Ziyâdesiyle atlar dökülmüşdür. Ve deve ve katır dahi kezâlik helâk olmuşdur. Ve geceden bir mikdar ra'd ü berk ve şimşek vâkı' olup yağmur yağdı. Ve bu menzil bir köydür; birkaç evlerdir. Etrafi pâk latîf dereleri ve ırmakları ve sahrâları vardır. Ve bu menzil-i mezkûrda *Kaim-makam* olan *Bayram Paşa*'dan dört bokça esbâb ile dört ana at peşkeş gelmiştir.

Cemâziye'l-evvel 9 Pazar: Menzil-i *Diyârbekir*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra dört sâ'atde gelüp şehir içinde saraya nûzûl eylemişlerdir. Ve bu menzilde ziyâde balçık var idi. Amma hava i'tidâl bulup sürûr ile gelinmiştir. Ve bu hasîn-i hasîn ve Kal'a-i metîn sûret-i hûb ve sûret-i mahbûb *Diyârbekir* bir hisârdır. Vâsfi kabil değildir. İçinde olan ırmaklar biribirinden zibâdır; ta'bîr olunmaz. Nefs-i hisâr bir kaya taşı üzerinde vâkı' olup ve her bir burcu istikbâle gelmiş ve selâma durmuş mahbûbe benzer. Ve Kal'aları fiskiyeli şazz u revâneden fark olunmaz. Ve bir mahalde vâkı' olmuşdur ki, güya lâciverd dolu bir altın tabak içine bir beyaz beyzaya benzer. Ve hisâr altında nehr-i cennet gibi *Fırat* (doğrusu *Dicle*) akar. Ve etrafı eknâfi bakçalar vâkı' olup, görenler hayrân kalur. Ve ol günkü mezbûr hisâra girilmiştir. Âli sûret velî sûret *Gaazî Pâdişâhimiz* bir mertebe merdâne

girmiştir ki, kalem ile tahrîr ve zebân ile takrîr olunmaz.

(46 b.) Sammur kaplu alaca serâser kerrake giyüp ve def'i hümûm ve gumûm olan ferah-bahş atlara süvâr olup hirâmanî hirâmanî gidüp. Ve şehr halkı dahi istikbâle çıkışup ve duâ ve senâ eyleyüp dört beş kerre hisâr topların boşadup şenlik eylediler. Ve *Firat (Dicle)* suyun 'Asker Halkı ile geçerken nehr-i *Firat*'in (*Dicle'nin*) ortasına geldikde umûmen topların boşadup. Ve hisâr kapusuna girdikde kezâlik topların boşadup. Ve *Saray Kapusu'na* sa'âdet ile kudûm-i mübâreklerin koyup dâhil oldunda cümle topların boşandırdılar. Ve sahrâda ve yollarda ve şehrde *Saray Kapusu'na* varınca biri bir yanınca kurbanlar dizilip boğazlanmışdır. Ve kumaşlar döşenmişdir. Ve şehr halkı şükürler edüp elhamdülillâh-i Ta'âlâ, bunun gibi âdil Gaazî Pâdişâhimiz'in cemâl-i bâ-kemâllerin görmek müyesser edüp, kudûm-i hureste hümâyûnları vilâyetimize kadem basmak mukadder etmiştir.

Ve yevm-i mezbûrda *Mustafâ Paşa* Oğlu *Mehmed Paşa* rikâb-ı hümâyûnlarına on beş at peşkes vermişdir. Bir at giyimi ile sâirler sâde ve on kîse guruş ma'an verüp. Ve erte gün dahi bir tayla at peşkes vermişdir.

Ve bundan sonra taht-ı şerîf yanında kudûm-i sa'âdet meymûnlarına *Yeniçeri Ağası Mustafâ Ağa* dört kîse akça koyup ve sa'âdet ile oturup. Ve *Hâs-Odâlı* bendelerine ve musâhib kullarına yağmalatdurup derakap gerü *Hâs-Odâlı* kullarına ağasından başlayup nihâyetine varınca ve hazırlı kullarına ve ağasına ve kethüdâsına ve kapu oğlu kullarına ve kilerli kullarına ve ağasına ve kethüdâsına varınca ve seferli kullarına ve kapu ağasına varınca ve teberdârlara ve aşçılara ve etmekçilere herkesin isti'dâdına göre sikke-i hasene cümlesine ihsân verüp. Ve atların dahi tebdîl edüp in'âm-ı ihsâna müstağrak eylemişlerdir. Ve yevm-i mezbûrda bunları taksim eyledükden sonra *Kapudan Hüseyin Paşa*'ya *Mısır*'ı ihsân edüp. Ve *Kapucular Kethüdâsı Salih Ağa*'ya *Bosna* eyâletin verüp. Ve *Kapucilar* Kethüdâlığın Teberdârlar Kethüdâsı Süleyman Ağa'ya verüp. Ve mezkûrların cümlesine kaftan dahi giydirilmişdir.

Cemâziye'l-evvel 10 Pazarertesi: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. (47 a.) Bugün *Sa'âdetliü Gaazî Pâdişâhimiz* tebâşir-i subh u sa'âdetden sonra ba'de't-tâ'âm şehr-i mezbûurun sâzende ve hânendelerin dinleyip, mezkûrlara vâfir ihsân eylemişlerdir. Ve yevm-i mezbûrda şehrîn bâzergânlarından murassa' kısmı olan yadigârlardan ve kumaş ve tefârik kısmın ndan satun alup inşâallah Ta'âlâ Âstane-i Saâdet'e varıldıkda harem-i muhteremde vâcibü'r-riâye olanlara hedâya deyü ihzâr eylemişlerdir.

Ve yevm-i mezbûrda *Mısır* beglerinden fevt olan *Ömer Ağa'nın* metrûkâtı teslim olunmuşdur. Ve bu günün gecesinde yatsu ezânın okumağa müezzinleri saraya getürdüp. Ve ezan-ı şerîf okudup mezkûrlara vâfir ihsân olunmuşdur. Ba'dehu *Şâmî* olan *İmâm Yûsuf Efendi*'yi getürdüp seb'a ile *Kur'an-ı azîmîş-şân*'ı ve *Na't-ı Resûl*'ü okudup hayır duâ etdürümlerdir.

Cemâziye'l-evvel 11 Sali: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. Bugün *Sa'âdetliü Gaazî Pâdişâhimiz* *Defterdâr* olan *İbrahim Efendi* yiğirmi bokça mütenevvia esbâb ile iki dane at peşkes vermişlerdir. Ve ba'dehu *Şâm-ı Şerîf Paşası* olan *Küçük Ahmed Paşa* on beş yük akça rikâb-ı hümâyûna getürüp teslim eylediler. Ve bunlardan maada nice yerlerden dahi kumaş ve çuka ve at ve hedâyalar gelmişdir. Eslâfdan olan Pâdişâhlardan birine gelmiş değildir. Tahrîr ve tastîre dahi gelür değildir.

Cemâziye'l-evvel 12 Çarşamba: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. Bugün *Sa'âdetliü Gaazî Hünkârimiz* yevm-i mezbûrda tavus-i cilve-ger misâl olan rahş-ı ferâh-bahşına süvâr olup şehr-i mezbûru dolaşup ve seyr ü sülük edüp, ba'dehu menzillerine nûzûl edüp. Ve şehr-i mezbûru bî-nihâye medheylediler.

(47 b.) Cemâziye'l-evvel 13 Perşenbe: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. Bugün *Sa'âdetliü*

Gaazî Pâdişâhimiz yevm-i mezbûrda sürûr üzere olup safâ ile gâh atların getürüp sereyleyüp, sürûr ve hubûr kesbederlerdi. Ve gerü daima ibâdullâhîn hademât-i mebrûrelerine takayyûd-i şerîfleri olup, asla kusûr etmezlerdi.

Cemâziye'l-evvel 14 Cum'a: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. Bu yevm-i mes'ûdda *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* saray-ı cân-fezâda sürûr ve hubûr üzere olup ekser vükelâsin çağırıp umûr-i cumhûr-i Müslüman-i müsâlihlerin görüp def'-i mezâlim ve ref'-i mâtem için ziyâde tenbih ve te'kîd buyururlardı. Ve gâhi kitâb ile eğlenürlerdi.

Cemâziye'l-evvel 15 Cum'aertesi: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. Bugün *Gaazî Hünkârimiz* yevm-i meymûnda *Rûmiyye Şeyhi* olan *Mahmûd Efendi'nin* da'vetine icâbet edüp. *Hâs-Odâh* kulları ile musalla olup ve mezbûr şeyhin bakçasına ziyâfete varup, zevk u safâdan sonra Şeyh dahi bir tahta semmur kürk ve birkaç pâre kitab ile iki at rikâb-ı hümâyûnlarına peşkes verdiler. Ve gerü sa'âdet ile mekânlarına avdet edüp. Ta menziline nûzûl edince cîrd oynaya oynaya gelmişlerdir. Ve yevm-i mezbûrda *Sadr-i a'zam Hazretleri Van Kal'ası*'ndan dört günde gelüp, rikâb-ı hümâyûnlarına yüz sürdürüler.

Cemâziye'l-evvel 16 Pazar: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. Bu yevm-i meymûnda *Sa'âdetlü Hünkârimiz* subh u sa'âdetden sonra *Rûmiyye Şeyhi* gönderdiği ni'met-i ba'de'l(ekl) kendilerin Huzûr-i Hümâyûnlarına getürüp ve semmur kürk giydürüp, iki bin altun ihsân (**48 a.**) edüp, ikrâm eylediler. *Hakk Ta'âlâ* kemâl-i fazlından vücûd-i şerîflerin hatalardan hifzede, âmin.

Cemâziye'l-evvel 17 Pazarertesi: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. Bu yevm-i mes'ûdda *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* aşş ü işaretde ve zevk u safâ üzere olup daimü-dehr dîn ü devlete lâyik olan umûr-i muazzamaya takayyûd-i şerîfleri olup her vechile ibâdu'llah refâhiyetine bâis olan amellere meşgul olmuşlar idi. *Hakk Ta'âlâ* gonce-i ümidlerin ve şükûfe-i maksûdların ff'dareyn mütenessim ve mütebessim kîla; *biminnehî ve keremihi*.

Cemâziye'l-evvel 18 Salı: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. Bu yevm-i şerîfde şevketlü *Gaazî Pâdişâhimiz* sürûr ve hubûr üzere olup ve harem-i muhterem meydanına sâfinâtül-ciyâ(d) neslinden olan atların getürüp seyrü sülûk ederlerdi. Ve muktezâ-yî beşeriyet üzere bir mîkdâr mübârek levh-i hatırlarına kedûret âriz olsa ve humûm ve gumûm hûcûm eylese 'ale'l-fevr *Burâk* misâl olan *Arabî* atları getürdüp def'ederlerdi. Ve ekser evkatı def'-i mezâlim ve ref'-i mâtem için sarf ederlerdi.

Cemâziye'l-evvel 19 Çarşamba: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz, Vezîr-i Rûşen Muhammed Paşa* on altı at ile yiğirmi kîse akça ve iki tahta sammur kürk ve mütennevvia' çuka ve akmişé ve yadigâr fincânlar ve fağfûrî tabaklar peşkes vermişlerdir.

Cemâziye'l-evvel 20 Perşenbe: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. Bu yevm-i meymûnda *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* zevk u safâ üzere olup gâh umûr-i cumhûr-i Müslüman ve muvahhidîn olan ibâdullahîn mesâlihlerine takayyûd ve gâh vükelânın sakâmet-i (**48 b.**) istikametlerine ve gâh tevârihler okuyup hüsn-i hat ta'lîk kit'a yazarlardı. Ve ekseriya sefer ahvâliyle takayyûd buyururlardı.

Cemâziye'l-evvel 21 Cum'a: Oturak-şûd, der-Diyârbekir. Bugün tâli' meymûnda *olup Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz, Misir Paşası Hüseyin Paşa'yı* Huzûr-i Hümâyûna getürüp: *Allahu Ta'âlâ'nın emrine lâyik ve Resûl-i Ekrem'in Şerîâtu'na* mutabık ve dîn ü devlete muvâfik olan ibâdullahîn sîren ve cehren harekât ve sekenâtlarına ve ahvâl ü etvârlarına kemâ yenbağı takayyûd edesin, deyü tenbih buyurdular. Ve dest-bûs edüp *Misir'a* müteveccih oldular. Ve *Küçük Ahmed Paşa* dahi dest-bûs edüp, *Fermân-ı Pâdişâh ile Şehr-i Zol'a* revân oldular.

Cemâziye'l-evvel 22 Cum'aertesi: Oturak-şüd, der-Diyârbekir. Bugün *Gaazî Pâdişâhimiz Nuh* halifeyi ahzettirüp *Kapucilar Kethüdâsi*'na teslim olunmuştur. Ve yevm-i mezbûrda cemî' ağırlık ve harem-i muhtereme müteallik olan esbâb ve eskal ba'de'l-asr yüklenüp mukaddem gönderilmişdir. Erte, azîmet oldukda dar yollarda meşakkat olmasun deyü *Fermân-i Şerîf* olmuşdur.

Cemâziye'l-evvel 23 Pazar: Menzil-i *Şilbe*. Bugün *Gaazî Pâdişâhimiz* yevm-i mezbûrda *Diyârbekir*'den azîmet edüp bir buçuk sâ'atde menzil-i mezbûra nüzûl eylemişlerdir. Ve bir hoş hava olup bir mertebe dârât ile çıkışlılardır. Cemî' şehir halkı çıkış duâ ve senâ edüp, alkışlayu alkışlayu göndermişlerdir. Ve nüzûl olunan menzil İskender Paşa Oğlunun çiftliğidir. Bir azîm nimetler çeküp ve bir al at ile bir katar katır dahi ma'an peşkeş vermişlerdir.

(49 a.) Cemâziye'l-evvel 24 Pazarertesi: Menzil-i *Karaköprü*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra altı buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn*'a su'ûd eylediler. Ve bu menzilin nisfinda bir sahrâda bir mîkdâr kuûd edüp, istirahat eylediler. Ve *İç-Oğlan* kullarına icâzet verdiler ki, ileri gitsünler ve kendüler sa'âdet ile tenhaca âheste safâ-yı hâtır ile geldiler. Ve bu menzil ziyâde sengistânlıklıdır. Atlar yürümeğe imkân değildir.

Cemâziye'l-evvel 25 Sali: Menzil-i *Ergani*. Bugün *Sa'âdetlü* ve *Mehâbetlü Gaazî Pâdişâhimiz* subh-i sa'âdetden sonra revân-bahş olan *Düldül'e* süvâr olup ve menzil-i mezbûra beş buçuk saatde sürûr ve hubûr ile ve günün i'tidâliyle *Otak-ı Hümâyûn*'a su'ûd eylediler. Ve yevm-i mezbûrda *Ergani* hisârından toplar atılıp vâfir şenlik eylediler. Ve bu hisâr sengistân'dan bir dağ üzerinde bir büyük seng-i hâr üzerinde vâkı' olmuşdur. Ve mukabelesinde bir kaya taş dahi vardır. Bu iki taşın mâbeyninde *Hazreti İlyas Aleyhisselam*'ın makam-ı şerîfleridir. Ve bu makamı *Rûmiyye Şeyhi Mahmûd Efendi* inhâ eyledi. Ve yollarda azîm kurbanlar eyleyüp *Sa'âdetlü* ve *Mehâbetlü Gaazî Hünkârimiz*'a medhü senâ eylediler.

Cemâziye'l-evvel 26 Çarşamba: Menzil-i *Sucuk Yayla*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra beş buçuk sâ'atde nüzûl eylemişlerdir. Ve menzil-i mezbûr sengisten ve hâristandır. Vasfi mümkün değildir. Ve iniş ve yokuşdur. Hareket mümkün değil ve gece ile yağmur bir mertebe yağımsıdır ki, sel olup akup çadırlar içine dolmuşdur. Ve nice kimesnenin çadırını sel suyu götürmüştür. Ve ekser halk sabâha dek ayak üzere durup oturmak ve namaz kılmak kabil olmamışdır. Hayli mihnet ve meşakkat çekilmiştir.

(49 b.) Cemâziye'l-evvel 27 Perşenbe: Menzil-i *Mihribân Çayı*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra beş sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn*'a nüzûl eylemişlerdir. Ve menzil-i mezbûr bir mihnetlü ve meşakkatlı meşeistan ve sengistân ve sa'b u ta'b vâkı' olmuştur. Hiçbir vechile ta'rîfi imkân değildir. Ne piyâde ve ne atlu yürüyebilür yolları dahi bellü değil. Amma *Gaazî Pâdişâhimiz* menzilin nihâyetine varınca atından inmediler. Böyle yüksek dağlar ve böyle sarp iniş ve yokuşlar dahi görülmüş değildir. Bir sâ'at geçer geçmez yağmur yağmağa başlar. Bu üslûp üzere sabâh olunca yağdı.

Cemâziye'l-evvel 28 Cum'a: Menzil-i *Harput Ovasında Gölbaşı*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra beş buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn*'a nüzûl eylemişlerdir. Ve bu menzil bir menzildir ki, *Hudâ*'dan gayrı kimesne bilmez. Menzilimizden azîmet eylediğimiz gibi nîsf-ı menzilden ziyâde yokuşa gidüp azîm bulutlar ve ra'd u berk ve şimşek peyda olup, ibrikden döker gibi ve şedîd rüzgâr ile yağmur boşanup. Ve gâh dolu yağup seller akmışdır. Tâ *Otak-ı Hümâyûn*'a gelince munkati' olmadı. Ve nüzûl eylediğimizden sonra bir lâhza geçer geçmez gerü başlar yağmağa. Bu üslûp üzere derd ü belâ ve mihnet ve meşakkat vâkı' olmuâdur. Ve *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* mezkûr dağdan çıkış *Otak-ı Hümâyûn*'a nüzûl edince atından inmediler. Ve bu dağ insan yeri ve mekânı değildir. Belki şeytan yatağıdır. Göğün bir katına çıkış gerü inersin. *Asker-i İslâm* atalarından

inmeğe ve yayın yürümeğe cân-ı azîzlerine minnet bilürler. Amma tûfandan ve yağmur ve balçıkdan ve iniş ve yokuşdan bir vechile hareket mümkün değil. Lâkin *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* (**50 a.**) bu gayret ve himmetlerin görüp ve gayret edüp. *Halk-ı âlem* menzillerine geldiler. Ve geldikleri takdîrce ne harem halkın ve dış halkın çadırları vardır. Ağırlık ve çadırlar gelince üzerine yağmur yağdı. Ve bu menzilde vâfir hayvânât dahi kalmışdır.

Cemâziye'l-evvel 29 Cum'aertesi: Menzil-i *Pağnik*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* menzil-i mezbûra dört sâ'atde *Otok-i Hümâyûn*'a nûzûl buyurmuşlardır. Ve bu menzilde bir mertebe yağmur yağup, balçık olmuşdur. Bundan ziyâde olmağa mümkün değildir. Ne yürümeğe ve ne oturmağa imkân vardır. Çadırların içi balçık dolmuş, çizme ile hareket kabil değildir. *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* dahi bu cevr ü cefâyi zevk etmişlerdir. Öyle kıyas olunmaya ki, anlar zevk u safâda olalar. Ve sâir halk cefâda. Hakk alım ve dânâdır ki, sâir halk-ı âlem ile beraber zahmeti ve müşakkati ve kar ile yağmuru ve tûfani çekmişdir. Fazlası dahi vardır. *Cemî'* halk-ı âlemin mesâlihleri fîkr ü zikrleri olmuşdur. Ve bu sefer-i zafer-rehberde mübârek mîzâc-ı latîfleri münkesir olup, vücûd-i şerîflerinde defaât ile zahmet vâkı' olmuşdur. Ehl-i insâf olup sâhib-i ferâset olanlar akıl terazusuna vurup, insâf etmek gerek. *Âl-i Osman*'dan böyle kadîşinâs suhân sencîde ve umûrdîde ve kâr-azmûde gayretkeş ve adûkeş ve Pâdişâh vücûda gelmemiştir. Ve bu menzil-i mezbûrda Hâs-Odalı kullarına kemâl-i lütûflarından kısa yüklülere kısa ve uzun yüklülere uzun çuka dolama biçdürmeğe izn-i şerîfleri olup, *Fermân-i Şerîfleri* olmuşdur.

Cemâziye'l-evvel 30 Pazar: Menzil-i *Murad Suyu*. Murad suyunu geçip kenarına konulmuştur. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûrda sa'âdet ile azîmet edüp tekrar *Murad* suyu kenarına varup seyreleyüp ve vükelâsına muhkem edüp Asker-i İslâm edeb ile mürür (**50 b.**) ve ubûr etsünler deyü emr-i şerîfleri olmuşdur. Ve sa'âdet ile gerü yola teveccûh edüp beş büyük sâ'atde kâmil menzil-i mezbûra nûzûl eylemişlerdir. Ve bugün gayet i'tidâl üzere olup sa'âdet ile atlarından inmeyüp şâhâne ve merdâne gelmişlerdir.

Cemâziye'l-âhir 1 Pazarertesi: Menzil-i *Malatya*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra sekiz sâ'atde nûzûl eylemişlerdir. Ve sa'âdet ile atından asla inmemişlerdir. Ve yevm-i mezkûr gayet i'tidâl üzre olmuşdur. Ve mezbûr şehir halkı tehnîye için sağâîr ve kebaîri istikbâle çıkışup ve kumaşlar döşeyüp ve kurbanlar ediüp bir mertebe duâ ve senâlar eylemişlerdir. Ta'bîri imkân değildir. Ve yevm-i mezbûrda *Okçuzâde* beş dane at peşkeş vermişlerdir. Ve *Kaim-makam Bayram Paşa*'dan dahi bir yor a at ile bir sepet esbâb peşkeş gelmiştir.

Cemâziye'l-âhir 2 Salı: Oturak şûd der *Malatya*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* Asker-i İslâm'a bahr-i re'fetlerinden merhamet ve şefaat edüp ve sâir levâzîmât dahi yetişmek için ve hayvânât zebûn olmak ile tevakkuf buyurmuşlardır. *Hakk Ta'âlâ* muammer eyleye.

Cemâziye'l-âhir 3 Çarşamba: Oturak şûd der *Malatya*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* sa'âdet ile aşş-1 işaret üzere olup ve zevk u safâ ile izzet sürüp daima fukarâ ve zu'afânın ahvâl u etvârlarına takayyûd-i şerîfleri ziyâdesiyle olmuş idi. Ve sefer-i zafer rehberin fetih ve fütûh şükrânesiçün mezbûr şehrin tuhaflarından ferzend-i dilpesend olan kerîmeleri için ihmâz eylemişlerdir.

Cemâziye'l-âhir 4 Perşenbe: Oturak şûd der *Malatya*. (**51 a.**) Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* subh u sa'âdetden sonra ba'de't-ta'âm atlanup ve şehr-i mezbûru seyr ü sülük edüp ve ahvâl-i etvârı tecessüs ve tefâhhus edüp. Zevk ve safâ ile mekân-1 cennet âşiyânâna avdet buyurup. Ve şehr-i mezbûru *Tebriz*-i sânidir deyü medhedüp, zikreylediler.

Cemâziye'l-âhir 5 Cum'a: Oturak şûd der *Malatya*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* 'ale's-sabâh ba'de't-ta'âm atına süvâr olup şehr-i *Malatya*'yı seyr ü sülük edüp.

Fukara ve fukarânın ahvâllerine ve hareket ve sekenâtlarına ve her hususlarına tefahhus ve takayyûd buyurup. Ba'dehu makamlarına nüzûl buyurup *Nuh Halife*'yi Huzûr-i Hümâyûnununa getürdüp basın kesdiler.

Ve yevm-i mezbûrda *Yeniçeri Ağası Mustafâ Ağa*'dan on kîse guruş geldi. Defâ yevm-i mezbûrda *Biyıklı Mustafâ Paşa*'dan iki at peşkeş gelüp. Biri kâmil giyim ve biri yelkendûzdur. Ve iki oğlan dahi ma'an gönderüp. *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* kemâl-i lutuflarından hâne-i kebîr ile behremend eylediler. Ve yevm-i mezkûrun gecesinde *Şeyh Sunullah Efendi*'yi getürüp tamam musâhabetden sonra: "Matlûbunuz nedir, söyle efendi, dirîg degildir." Efendi dahi: "Sa'âdetlü Pâdişâhim, mübârek hâk-pâye yüz sùrmek ve dîdâr-i şerîfiniz ile müşerref olmak heman dünyaya ve mâfiha olanlara deşîmem. Dünyada heman var olasin. Ve her ne cânibe teveccûh edersen mansûr ve muzaffer olasin. Ve muammer-i ömr olup sarîr-i sa'âdetde müebbed ve müeyyed olasin." deyü duâ ve senâ eylediler. Al-i himmetlü Pâdişâhimiz kemâl-i muhabbet ve re'fetlerinden *Şeyh-i mezbûra* beş yüz sikke-i hasene ihsân edüp ve oğlunu ütekaid çavuş eylediler. Hakk sübhanahu ve Ta'âlâ kemâl-i keremlerin ve lutf u ihsânların ziyâde edüp kemâl-i pîr eyleye.

Cemâziye'l-âhir 6 Cum'aertesi: Menzil-i Badrik. Bu yevm-i saîdde *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* tebâşîr-i subh u sa'âdetden sonra menzil-i mezbûra azîmet (**51 b.**) edüp beş buçuk sâ'atde *Otak-i Hümâyûn*'a nüzûl eylemişler.

Ve bugün ziyâde latîf olup menzil-i mezbûra sa'âdet ile *Tokmak Suyu* demek meşhûr ve üzerinde olan yiğirmi beş gözlü köprüyü geçüp bir sahrâ cânibine teveccûh edüp. Ve *İç-Oğlan* kollarına emredüp, cirid oynayalar. *İç-Oğlan* kulları dahi ber-mûcib-i fermân-şâhi iki firma olup nazar-ı şerîflerinde bir mertebe şevkedüp oynamışlardır. Sa'âdet ile pesend edüp tahsîn-i belîg eylediler.

Cemâziye'l-âhir 7 Pazar: Menzil-i Hekimhani. Bu yevm-i meymûnda *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra beş sâ'atde *Otak-i Hümâyûn*'a nüzûl etmişlerdir. Ve bu menzil ziyâde iniş ve yokuş ve dere ve depedir. Ve yolda *Kesikköpri* geçilmişdir. Ve latîf hava ile ubûr olunmuşdur. Ve yevm-i mezbûrda *Sadr-i a'zam Hazretleri* on iki kîse guruş rikâb-ı hümâyûna peşkeş verüp. Ve dest-bûs edüp *Acem* cânibine muhafaza fermân-ı şerîfleri avdet eylediler. Ve *Silâhdâr Ağa*'ya iki kîse ve *Çukadâr Ağa*'ya iki kîse ve *Doğancıbaşı*'ya bir kîse ve *Rikâbdâr Ağa*'ya kırk bin akça ve *Dölbend gulâmina* yiğirmi bin akça ve sâir *Has-odalya* dört kîse akça peşkeş göndermişlerdir. Allahu Ta'âlâ, mîn ve zahîrleri ola. Ve yevm-i mezkûrda *Malatya Şeyhi* olan *Sunullah Efendi* dest-bûs edüp ve duâ-i hayr edüp. *Sa'âdetlü Pâdişâhimiza* bînihâye himmetler eylediler. *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* kemâl-i ref'etlerinden şeyh-i mezbûre bir sammur kürk giydürüp 'ale'l-fevr giydügün kürke bir târih söyle deyü fermân eylediler. Hemen ol derecede târih düşürüp, vücûda getürdiler. Sa'âdetlü Pâdişâhimiz kendü mübârek dest-i şerîfleri ile tahrîr buyurdular:

Çün verildi şâhinşehi-Pes dedik târihi teşrif-i mihi

Cemâziye'l-âhir 9 Salı: Menzil-i Hasançelebi Köyü. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra beş sâ'atde nüzûl eylediler. Ve yevm-i mezbûrda (**52 a.**) cemî' *Has-odali* kollarına ve *Hazineli* ve *Kilarlı* ve *Büyük-odali* seferli kollarına birer kumaş ihsân edüp. Înşâallahu Ta'âlâ *İstanbul*'a alayla vüsûl müyesser oldunda zîrîh üzerine giyecek çaprazlu cilâbî ihmâr etsünler deyü *Fermân-ı Şerîfleri* olmuşdur.

Cemâziye'l-âhir 10 Çarşanba: Menzil-i Alacahisâr. Bu yevm-i şerîfde *Şereflii Gaazî Hünkârimiz* menzil-i mezbûra beş sâ'atde gelüp. Ve *Otak-i Hümâyûn*'a nüzûl eylediler. Ve yevm-i mezkûrda hava i'tidâlde idi. Nihâyet mertebe yayla yer olmak ile bir mîkdâr soğucak vâkı' oldu.

Cemâziye'l-âhir 11 Perşenbe: Menzil-i Kangal. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz*

menzil-i mezbûra beş buçuk sâ'atde gelüp *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve yevm-i mezbûrda menzilin nisfindan bir mürteffî yerde cûlûs edüp ve *İç-Oğlan* kullarına cirid oynamağ *Fermân-ı Şerîfleri* olup; hayli vakt bir zevk ile cirid oynamışlardır. Sa'âdet ile bir mertebe safâ kesbedüp pesend etmişlerdir, ta'rîf olunmaz. Ve zamîr-i münîrlерinde muzmarr olan merdânelik cûşa gelüp merd-i meydana merdâne girüp bir mertebe cirid oynamışlardır. Görenler hayran kalmışlardır. *Otak-ı Hümâyûn'a* gelince feragat etmemişlerdir. Ve bu cirid safâsiyla *Has-odâlı* kullarına ve gayri odâlı kullarına bizzat sa'âdet ile kendüleri ayak üzere durup ve Huzûr-ı Hümâyûna atların getürdüp ferâde ferâde istî'dâdlarına göre ihsân edüp, taksim eylediler.

Cemâziye'l-âhir 12 Cum'a: Menzil-i *Değirmenköyü*. Bu yevm-i meymûnda heybetlü *Şeci' Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra beş sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve yevm-i mezbûr bir latîf gün olmuşdur ki, ta'bîr olunmaz. Ve bu menzil sahrâsı düz yerdir. Ve suları çok mekândır. Ve bir deresi vardır. Tu'm-i latîf-i billûra mânend yol kenarında (52 b.) akar gider. Ve iki cânibi safi kaya dağlardır. Ve bir tarafı meşelikdir. *Kiraz Beli* demek ile ma'rûfdur. Arkurı yoldur. Ağır askere sarp olmak ile bu yola iltifât olunmadı.

Cemâziye'l-âhir 13 Cum'aertesi: Menzil-i *Cisir Hanı*. Bu yevm-i selîmde *Süleyman* haşmet, *Selîm* tabiat olan *Gaazî Âdil Pâdişâhimiz*, menzil-i mezbûra üç sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemîler. Ve yevm-i mezkûr i'tidâl ile bir latîf gün olmuşdur ki, ta'bîr olunmaz. Ve sahrâları dahi bî-nazîrdir. Bizzarûri *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* cibilliyetinde merkûz olan bahr-i cünbüş cûşa gelüp. Ve merdâne ve şîrâne meydâne girüp ve *İç-Oğlan* kulların dahi ihzâr edüp sâf bağladılar. Ve Müteferrika kulları üzerine yalnız *Hünkârimiz* yemîn ü yesârdan cirid ile hamle edüp bîçâre Müteferrika kulları şaşup ve usları gidüp. Kehareketi'l-mezbûh muktezâsına ne karara ve ne firâra mecâlleri kalmayup toy kuşları gibi bakakaldılar. *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* dahi matlûbları urmak değil, belki cibilliyetlerinde erlükleri ve yiğitlik alâmetleri var mıdır deyü imtihan eylediler. Çün bu hâli görüp müşahede eylediler. Sükût edüp inan-ı şerîflerin çevirüp *Mîrahûr-i Kebîr Şâhin Ağa* üzerine hamle edüp. Şâhin Ağasına bir cirid urmuşlardır ki, nefesleri dutulup, bir zaman sonra akı başına gelüp, karga misâl oldular.

Ve *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* huzurunda yer öpüp, bâzunuza kuvvet, düşmanıniza heybet olsun deyü duâ ve senâ eylediler. Ve gerü cirid oynamâga mübâşeret eylediler. Ve bu hâli seyreden erenler el-i yazibillâh, böyle darba kim tâkat getürebilür, bu makdûr-i beşer degildir, deyü söyleller idî. Ve mezbûra iki yüz sikke-i hasene ihsân eylediler. Ve *Kapucilar Kethüdasına* dahi kezâlik bir eyüce frengice cirid urdular. Bir nice zaman bîhûş olup akı başına gelmedi. Ana dahi elli dane sikke-i hasene ihsân eylediler.

Cemâziye'l-âhir 14 Cum'aertesi: Menzil-i *Sivas*. (53 a.) Bu yevm-i sa'dde *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra altı buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve yevm-i mezbûrda hava i'tidâl üzere olup ve *İç-Oğlan* kullarına emredüp cirid oynayalar *Fermân-ı Şerîfleri* üzere menzillerine nüzûl edince bir zevkle cirid oynayıp şevk eylemişlerdir, ta'bîr olunmaz. Ve şehr-i mezbûrun sâdât-ı sancakları ile ve ulemâ ve sulehâsi ve fukarâ ve zu'afâsi ve sipâh ile ehl-i a'yâni, sağır ü kebîri kudûm-i meymûnlarına istikbâle çıkışup ve kumaşlar döşeyip ve bîhad kurbanlar eyleyüp duâ ve senâ eylediler. Ve cemâl-i bâ-kemâllerin gördüklerine şükreyediler. Ve erte dahi azîmet eylediklerinde cümle ehl-i sâdât *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiza* karşı çıkışup maat-ta'zîm ve tekîm duâ-i hayredüp, merâsim edüp yerine getürdüler. Ve şehr-i mezbûrda *Kızılırmak* demek ile meşhûr nehri geçüp şehir altında *Otak-ı Hümâyûn* kurulup nüzûl olunmuşdur. Ve bu şehirde oturak etmeye iltifât eylemediklerine bâis-i havânanın i'tidâli var iken *Asâkir-i İslâm'*ı şiddet-i şitâdan kurtarmağa ziyâdesiyle sa'y-i şerîfleri olduğu cihetdir.

Cemâziye'l-âhir 15 Pazar: Menzil-i *Yıldız Suyu*. Bu yevm-i meymûnda şerîfûl-haseb

ven-neseb olan *Gaazî Hünkârimiz* i'tidâl ve latîf hava ile menzil-i mezbûra beş sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve menzil-i mezbûrda *İç-Halkı* kulları ile cirid oynadılar. *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl edince feragat eylemediler. Ve bir mertebe cünbüşler ve merdânelikler gösterüp izhâr eylemişlerdir. Kalem-i dü-zebân ile a'yan ve beyân olunur değildir. Mübârek ellerine cirid alup ve rahş-ı revân-bahşın merdâne meydane sürüp ve yemân ü yesâra cevelân eyleyüp. Kimesnenin zehresi yokdur meydanda durup atın deprede.

Cemâziye'l-âhir 16 Pazarertesi: Menzil-i *Mehmed Paşa Hanı*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra dört buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve bu menzil ziyâdesiyle hûb ve latîf havayla ve su kenarıyle *İç-Oğlan* kulları ile bir mertebe şâhane ve levendâne ve merdâne cirid oynanmışdır. Cemî' halk-ı âlem hayrân sergerdân olmuşlardır. Ve biri birine söyleşürler: Bu *Pâdişâhimiz* ki, niyyeti hayrdır ve çün fetih (**53 b.**) ve fütûhlar eyleyecekdir. Gece ve gündüz kendülerine ve atlara ve kullarına ta'lîm edüp idman ederler. İn-şâ'-Allah hareketler pür-bereketdir. Ve ayn-ı sa'âdetdir. Ve düşmana heybet ve salâbetdir. Ve yevm-i mezbûrda çok kimesneye ihsân eylemişlerdir.

Cemâziye'l-âhir 17 Salı: Menzil-i *Akçakervansarayı Ovası*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra altı buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve yevm-i mezkûrda *Sivas* yatlaların ve bellerin ve çamlu dağların aşup giderken bir mertebe şedîd rüzgâr esüp tozlar savurmuşdur. Tâ sahrâya indikden sonra harem kulları ile *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl edince kemâ yenbağı cirid oynanmışdır. Seyreden merdâne-i meydan duâ-i hayr edüp tahsîn-i belîg etmişlerdir. Ve bu menzilde *İç-Halkı* kullarına çok kimesneye atlar ihsân ve in'am eylemişlerdir.

Cemâziye'l-âhir 18 Çarşamba: Menzil-i *Tokat*. Bugün *Sa'âdetlü* ve *Şevketlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra altı sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylediler. Ve bu menzilde câ-be-câ dağlar ve beller ve yüksek yatlalar olur. 'ale'l-husûs nefsi *Tokat* ki, etrâfi bayırlar ihâta eylemiş, ta'rîf olunmaz. Ve hisârı kesme kaya üzerinde vâkı' olmuşdur. Bir metin Kal'adır ki, etrâfi bekemâle ma'mûrdur. Ve bâğ ve bakçası hûb ve suları latîf ve mahbûb ve şehr-i ma'mûr ve pâk ve çarşusunun orta yerinde suyu akar ve her nesnesi bulunur. Ve dahi şehir altında bir büyük ırmağı akar. *Kazova* ırmağı demek ile meşhurdur. Ve üzerinde büyük kemer köprüsü vardır. Mûrûr olunup şehir altında *Otak-ı Hümâyûn* kurulup nüzûl olunmuştur. Ve şehir halkı dahi bir mertebe kesret ile istikbâl eylemişlerdir. *Konya* şehrinden gayrı böyle kesret vâkı' olmamışdır. Ve şehir içinde olan sâdât ve ulemâ ve sulehâ ve fukarâ ve zu'afâ (**54 a.**) cemî' şehirli sağır ve kebîri bir fersah yere çıcup kudûm-i hümâyûn ve sa'âdet-i meymûnlarına tehniye için sancaklar ve istikbâl edüp ve kumaşlar döşeyüp ve arabalar ile gûnagûn ni'metler bisürüp yolun iki tarafın tezyîn ve ma'mûr edüp. Ve şehrin ve nüzûl edecek sarayı donadup ve yollarda bî-kîyas kurbanlar eyleyüp bir vechile ta'zîm ve tekrîm edüp, duâ ve senâ etmişlerdir, ta'rîf olunmaz. Sa'âdet ile nüzûl eyledikden sonra bunda kumaşlar ile gümüş esbâblar ve iki at ma'an verüp peşkeş çekmişlerdir. Ve bundan sonra *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* tebdîl ile şehri seyredüp ve herhâl-i etvârların tefâhhus eylediler. Ve ba'de'l-işâ'' Kal'adan üç def'a toplar boşadup, şenlikler eylediler ki beyân olunmaz.

Cemâziye'l-âhir 19 Perşenbe: Oturak-şûd, der-*Tokat*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* sürûr ve hubûr ile taht-ı sa'âdet-baht üzere oturup ve beyne's-salatında atlaların getürüp koşdurdular. Ve zevk-i safâ edüp ve *İç-Halkı* kullarına vâfir atlar ihsân eylediler. Ve yevm-i mezbûrda ba'de'l-asr fukarâ gelüp şikâyet eylediler. *Âdil Gaazî Pâdişâhimiz* dahi *Mîrahûr-i Kebîr Şâhin Ağa*'ya fermân edüp fukarâdan söz anlar ve cevap verür beş âdem intihâb eyleyüp *Otak-ı Hümâyûn'da* Huzûr-i Şerîflerine getürüp bizzât kendüleri cemî' ahvâllerin suâl eyleyüp ve hâllerine rahmedüp tâyyib-i hâtır ile cevâpların verüp üzerinde olan zillî def'ü ref' edüp ve matlûpların yerine getürüp duâ ve senâ ederek gitdiler. Ve yevm-i mezkûrda oturak etmeden murâd-ı şerîfleri ancak *Asker-i İslâm*'ın nice mesâlihleri olmak ile kemâl-i ref' etlerinden oturak eylediler. Ve *Diyârbekir*'den gelen kira bargırın tebdîl eylediler.

(54 b.) Cemâziye'l-âhir 20 Cum'a: Menzil-i *Inebazâri*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra beş buçuk sâ'atde gelüp *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve nefsi *Tokat*'dan azîmet eylediklerinde şehir halkı ve ulema ve sulehası ve sâdâti mâmamâl sancakları ile kema vecbi aleyhim merâsim âdâbını yerine getürüp ve bunca kurbanlar eyleyüp ve Kal'adan toplar atup azîm şenlikler ile gönderdiler.

Cemâziye'l-âhir 21 Cum'aertesi: Menzil-i *Turhal*. Bu yevm-i *meymûnda Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* menzil-i mezbûra üç buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylediler. Ve dâima tab'-1 şerîfleri sürür-1 hubûr üzere olup ve fîr ü zîkrleri fukarâ ve zu'afâ asûde hâl olmalarına ve zâlimleri sahife-i rüzgârdan hakketmelerine va'deden intikam almasına va'd üzerine ne tarîk ile zafer bulmasına ve sâfinât-1 ciyâd misüllü atlar cem'edüp ve kendü kollarını fârisü'l-hayr olmağa ve silâhşörlük ögrenmeğe bizzât kendüleri takayyûd buyurup tergîp ederlerdi. Ve yarar kollarına esbâb ve atlar ihsân edüp in'âm ederlerdi. Ve her gün 'ale't-tevâlî Huzûr-i Hümâyûnlara atların getürdüp ve koşdurup zevk etmesine muhabbet ve müveddetleri kemâlde idi. Bu harekât ve sekenât İslâm'dan bir Pâdişâha müyesser olmamışdır.

Cemâziye'l-âhir 22 Pazar: *Eski Inebazâri*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra beş buçuk sâ'atde nüzûl edüp ve bir mikdâr taam yiüp derâkap bâd-1 sabâ olan yorğaya süvâr olup ve yolcu yolda yaraşur mübârek ağızlarından sâdir olup, gelen gelsün deyü ilgar ile *Amasiyye*'ye teveccûh edüp on bir sâ'atde nüzûl etmişlerdir. Tali-i ferâset olanlar bu ibreti ve gayret-i hamîyyet *Âl-i Osman* hurûc edelden berü bir Pâdişâha ne etmişdir ve ne edecekdir.

Cemâziye'l-âhir 23 Pazarertesi: Oturak şûd der *Amasiyye*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra onbir sâ'atde nüzûl edüp. Ve yatsu ezanı okunurken sa'âdet ile köprü başında idiler. Ve *İç-Oğlan* kolları *Kapu Ağası Kulları* ve *Dölbend Gulâmi* ile (55 a.) gecenin sekizinci sâ'atinde gelmişlerdir. Ve sâir ağırlık erteye dek gelmişlerdir. Ve *Otak-ı Hümâyûn* ve sâir erkân ve a'yân şehir altında bir ferahfezâ sahrâda konmuşlardır. Ve sa'âdet ile kendüleri ırmak *kenarında Sultan Bâyezid-i Veli -nevverallahu merkadehu- Hazretlerinin* câmi-i şerîfleri karşısında *Ahmed Paşa Sarayı*'nda nüzûl etmişlerdir. Gece gelmek ile halkı istikbâle çıkmak müyesser olmayup ertesi kudûm-i sa'âdet-i meymûnlarına bir at ile otuz pâre kumaş ve otuz pâre sahtiyan ve dört kîse guruş peşkeş verdiler. Ve yevm-i mezkûrda vakt-i duhâda tebdîl ile atına süvâr olup şehrîn hâl ü ahvâllerin tefâhhus ederek cemî' ziyâretgâhları ziyâret edüp ve in'âm ve ihsânlar eyleyüp duâ-i hayr etmişlerdir. Ve yevm-i mezbûrda *Bostancıbaşı*'dan peşkeş gelmişdir. Ve bugünün gecesinde ev sahibi *Ahmed Paşa*'yı Huzûr-i Şerîflerine getürüp ve ba'zı nesneler suâl eyleyüp ve ba'de'l-cevâp mezbûra beşyüz sikke-i hasene ihsân edüp. Ve *Cedd-i Âlaları Sultan Bâyezid-i Veli Câmisi'nin* tevliyetin bâ-hattı hümâyûn kayd-1 hayat ile in'âm edüp kaftan giydürmişlerdir. Ve mezbûr *Ahmed Paşa* dahi bir at rikâb-1 hümâyûna peşkeş vermişlerdir. Ve bu gece ba'de'l-işâ' sa'âdet ile *Has-odâlı* kollarına bizzât kendü mübârek eliyle dört kîse guruş ni'metlendürüp ihsân eylemişlerdir. Kal'a halkı Kal'adan dahi toplar boşadup azîm şenlikler eylemişlerdir. Ve *Tokat*'dan şehr-i mezbûra gelince *Kazova ırmağı* (Yeşilirmak) kenarıyle gelinüp böyle abâdanlık görülmemişdir. Cânib-i erbaası biribirine muttasıl karyeleri, anar danesi gibi memludur. Pâdişâhlar hâsîdir.

Cemâziye'l-âhir 24 Sali: Menzil-i *Gülkiraz*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra *İç-Oğlan* kolları ile cirid oynayu oynayu sürûr u hubûr ile i'tidâl-i hava ile yedinci sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl etmişlerdir. Ve bu menzilde ehl-i karye, bôluk bôluk, dürlü dürlü ni'metler ile kurbanlar eyleyüp duâ-i hayr edüp, kudûm-i sa'âdetlerine şûkr-i bî-pâyan eylemişlerdir. Ve yevm-i mezbûrda *Kör Hazîmedâr* kaftan giyüp fesâd-pîse ve cehl-endîse olan sarıkları bulmak için *Fermân-i Şerîfleri*'yle gönderılmıştır. Ve yevm-i meymûnda sa'âdet ile *İç-Oğlan* çadırları arasına seyrederek ve cirid atarak mübârek eliyle bî-

nihâye altın saçmışlardır.

Cemâziye'l-âhir 25 Çarşanba: Menzil-i Bulak. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* menzil-i mezbûra beş sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve bu günde i'tidâl-i hava ile *Îç-Oğlan*ulları ile *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl edince cirid oynamışlardır. Ve menzil-i mezbûrda *Köse Şa'ban* altı kîse guruş ve bir geyümlü kâmil at ve dört yelegen rikâb-ı hümâyûn-ı sa'âdetmakrûna yüz sürüp kendü cûrm ve cinâyetin ve özrün talep eylediklerinde, başın keserken umûrdîde ve kâr-azmûde şevketlü Pâdişâhimiz bahr-i keremlerinden cûrmelerin afvedüp, peşkeşin kabul buyurmuşlardır. Ve bu yevm-i mezbûrda *Îç-Oğlan*ullarına bînihâye atlar ihsân etmişlerdir.

Cemâziye'l-âhir 26 Perşenbe: Menzil-i *Köseşa'ban*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* latîf hava ile menzil-i mezbûra beş sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eyleyüp ve ba'de't-tâ'âm *Has-odâlı*ulları ile ilicaiya varılıp. Ve ilerü giden *Otak-ı Hümâyûn* kurdurup mezbûr ilicada nüzûl olunmuşdur. Ve bu gecede ba'de'l-işâ' *Otak-ı Hümâyûn'da* bir öksüz oglancık dutulup, 'ale's-sabâh Huzûr-i Şerîflerine getürdüp, suâl buyurdular: Seni bunda kim getürdi ve kim gönderdi? Ve niye geldin? Rast söyle, yoksa başın keserin. Oğlan dahi cevap verdiler ki, ben bir garibim. Ağamî döögüp kaçdım. Bir kimesnaye yanaşam deyü. Yolu yanıldım. Ve bilmeyüp buraya uğradım. (56 a.) Beni duttular. Hâl budur, dedikde gerü atâ' buyurmayup, *Mîrahûr-i Kebîr Şâhin Ağâ'ya* verüp başın keseler. Gerü *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* teemmül buyurup bir nâ-bâliğ ma'sûmdur belki, hata ile gelmiş ola, afv buyurdular. Ve yevm-i mezbûrda *Âsitâne*'den mektuplar gelüp ve cevaplar yazılıp ilgar ile ibşiri gönderüp. Ve ma'an iki kîse ile memhûr altun gönderilmişdir.

Cemâziye'l-âhir 27 Cum'a: Menzil-i *Osmancık*. Bu yevm-i sa'dde *Gaazî Pâdişâhimiz* havanın i'tidâliyle ve *Îç-Oğlan* ile cirid oynayu oynayu yedi buçuk sâ'atde menzil-i mezbûra nüzûl edüp, *Otak-ı Hümâyûn'a* gelmişlerdir. Ve mezbûr Kal'a ve kurâ halkı fevc fevc gelüp kudûm-i meymûnlarına sancakları ile istikbâl edüp, envâi' şükürler eylemişler ve Kal'adan umûmen toplar üç def'a boşadup azîm şenlikler eylediler. Ve *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eyledikden sonra gerü bir nevbet dahi çalınup ve toplar boşadup ba'dehu cümlesi avâz-ı bûlend ile âmîn deyüp duâ-i hayr eylediler. Ve ba'de'l-işâ kandiller ile ve mumlar ile donanma edüp ve toplar boşadup ziyâdesiyle şenlikler eylediler. Ve mezbûr Kal'a bir seng-i hâr üzerinde vâkı' olup, felegin bir katına çıkmışdır. Bir sa'b yerededir. Vechi min-el-vûcûh zafer bulmak bîimkândır. Bir cânibi Kızılîrmak'dır. Üzerinde on altı gözlü bir azîm cisri vardır. Sa'âdet ile ubûr edüp cisre karîb Kal'aya mukabil yakîn yerde *Otak-ı Hümâyûn* kurulup nüzûl olunmuşdur.

Cemâziye'l-âhir 28 Cum'aertesi: Menzil-i *Hâci Hamza*. Bu yevm-i meymûnda *Gaazî Pâdişâhimiz* altı sâ'atde i'tidâl-i hava ile menzil-i mezbûra nüzûl eylemişlerdir. Ve bu menzilde fukarâ bölük bölük gelüp kudûm-i meymûnlarına kurbanlar eyleyüp ve cemâl-i şerîflerin gördüklerine (56 b.) şükîr-i bîpâyân eyleyüp duâ ve senâ ederlerdi. Ve menzil-i mezbûrda *Kaim-makam Bayram Paşa'dan* sammur kaplu kırmızı kabanca ve zubunlar ve sammur kaplu döşeme ile döşenmiş katır ile ma'an bir taht-ı revân ve kirk re's bargir ve gûnagûn niâm rikâb-ı hümâyûna peşkeş göndermişlerdir. Ve yevm-i mezbûrda *Okçuzâde Otak-ı Hümâyûn'de* perde altında yüzü üzere kapanıp avâz-ı bûlend ile amân kân-ı kerem Pâdişâhim amân, sâye-i sa'âdetin ge sığindım amân, deyü feryâd u figan eyledi. *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* dahi ne hâldir bu ve kimlerdir böyle âmedâne feryâd ederler; sa'âdet ile görelim kimdir deyü *Otak-ı Hümâyûn* önüne teveccûh buyurdular. Ve makbûl ve muhterem *Silâhdâr Paşa'ya* suâl buyurdular. Ve ba'de'l-cevâp ne hâl olduğu ma'lûm-i şerîfleri olduktan sonra mezbûrun başın kesmeyüp bahr-i keremlerinden cûrm ü cinâyetlerin afv buyurdular.

Cemâziye'l-âhir 29 Pazar: Menzil-i *Tosya*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* ilgar

niyyetile kable's-sabâh iki sâ'at mukaddem kalkup ve yorğaya süvâr olup altı buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylediler. Ve yevm-i mezbûrda *Okçuzâde* yiğirmi kîse guruş rikâb-ı hümâyûna getürüp kîbel-i Pâdişâhîde dahi kaftan giydürülmüşdür. Ve bu diyârin halkı vazî' ve şerîfi, sağır ve kebîri kudûm-i sa'âdet-i meymûnlarına istikbâl edüp ve azîm kurbanlar eyleyüp duâ ve senâlар etmişlerdir. Ve mezbûr kasabanın Kal'ası bir depe üzerinde vâkı' olup, etraf ve eknâfi bâğ ve bağçe ile ma'mûr abâdândır. Ve bu menzilde bir mîkdâr kar yağup yeryüzü ağarmış idi.

Cemâziye'l-âhir 30 Pazarertesi: Menzil-i *Koçhisâri*. Bu yevm-i meymûnda Pâdişâhimiz menzil-i mezbûra ziyâde ilgar ile yedi buçuk sâ'atde nüzûl eylemişlerdir. Ve bu diyârin halkı kesret ile gelüp kudûm-i sa'âdetlerine kurbanlar eyleyüp, duâ ve senâ etmişlerdir. Ve yevm-i mezbûrda *Sivas Çorbacibaşından* yiğirmi kîse guruş rikâb-ı hümâyûna peşkeş verüp kîbel-i Pâdişâhîden kaftan giymişlerdir.

(57 a.) Receb 1 Salı: Menzil-i *Karacavirân*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* tebâşîr-i subh-i sa'âdetden mukaddem iki sâ'at azîmet edüp. Ziyâde ilgar ile sekiz buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Egerçi hava i'tidâlde idi. Amma kuru firengice souk idi. Ve yevm-i mezbûrda İç-Oğlan kulları ile cirid oynadılar. Ve bu hâli görüp taaccüp ederlerdi. Ve diyorlardı, Pâdişâh olasın, böyle şiddetli soukda cirid oynamak eslâfdan bir kimesne bu cünbüşi ne etmişdir ve ne etmeğe kadirdir, deyü duâ ve senâ ederlerdi.

Receb 2 Çarşamba: Menzil-i *Çerkeş*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* ilgar ile cirid oynayarak yeddi buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl olunmuşdur. Ve menzil-i mezbûrda *Amasiyye* müsellimi ile üç dane abd-i memlûkları ma'an *Otak-ı Hümâyûn* önünde başları kesildi. Ve yevm-i mezbûrda mescid ile hammâm-ı hayrat için *Şâhin Ağa'ya* on kîse guruş teslim olunmuşdur.

Receb 3 Perşenbe: *Hammâmlı Karşusunda Bayındırı*. Bugün *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* kable's-sabâh iki sâ'at mukaddem kalkup ilgar ile beş buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylediler. Ve bu menzilde gerçi hava i'tidâl üzere. Ammâ kuru souk olmak ile ba'zı yerlerde yer buzlanmış idi. At hareket mümkün olmayup sa'âdet ile bir dağın eteginde piyâde ve hademe ve haşemleri dahi ma'an piyâde **(57 b.)** olup hayli mesâfe kateylediler. Ve bu menzilin nîsfında bir derbend boğaz vardır. Bir cânibi azîm uçurumdur. Yolda iki atludan gayrı ubûr edemez. Ve sâf olunmaz. *Asker-i İslâm* geçince hayli iztirâp çekdiler. Ve bu yerin fukarâsı bir mertebe kesret ile istikbâle çıkışup kudûm-i sa'âdet meymûnlarına azîm kurbanlar edüp hayır duâlar etmişlerdir.

Receb 4 Cum'a: Menzil-i *Gerede*. Bugün *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* kable's-sabâh iki sâ'at mukaddem kalkup ve menzil-i mezbûra sekiz buçuk sâ'atde gelüp, *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve yevm-i mezbûrda aşçıbaşı kulların getürüp Huzûr-i Hümâyûnunda keklik avın bisürdüp, azîm safâlار eyleyüp aşçıbaşıya iki yüz sikke-i hasene ve aşçı kullarına iki kîse guruş ihsân eylediler. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* kabl-i kable's-sabâh iki sâ'at mukaddem azîmet edüp. Ve menzil-i mezbûra dört buçuk sâ'atde nüzûl eylemişlerdir. Ve yevm-i mezbûrda *Bolu Beği* olan *Serhoş Müsellim* iki katar katır ve on beş at ile iki dane oğlan peşkeş vermişlerdir. Ve makbûl-i hümâyûnları olmuşdur. Ve bu menzilde bir büyük göl vardır. Ve etrâf-ı eknâfi latîf çamlu dağlar ve hûb irmaklar vardır. İçenlere hayat verir.

Receb 6 Pazar: Menzil-i *Bolu*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* sabâhдан mukaddem azîmet edüp ve menzil-i mezbûra yedi buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve bu menzilde i'tidâl-i hava ile İç-Oğlan kulları ile cirid oynayarak gelinmiştir. Ve reâya ve berâya fevc fevc gelüp kudûm-i sa'âdet meymûnlarına bî-hâd kurbanlar edüp ve cemâl-i **(58 a.)** şerîflerin müşâhede eylediklerine envâ' şükürler edüp, hayır duâ etmişlerdir.

Receb 7 Pazarertesi: Menzil-i *Mudurlu* (*Mudurnu*). Bu yevm-i sa'dde *Sa'âdetlü Pâdişâhimiz* iki buçuk sâ'atde kable's-sabâh azîmet edüp ve ilgar eyleyüp latîf hava ile menzil-i mezbûra on sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve bu menzilde hava i'tidâlde idi. Ammâ balçık ziyâde idi. Hatta bir dağ içinde yokuşa çıkarken taht-ı revân katırları dizleri üzere gelüp çökmüşlerdir. Ve çok develer kalup helâk olmuşlardır. Ve bir dere balçıkdan can alup. Ve yürürken *Şâhin Ağa'ya* kendü mübârek eliyle namlusun çıkarup şu devenin başın kes, cân çekmesün deyü fermânları olmuşdur. Ve bu menzilde o niyyetiyle bir mesîstâna teveccûh buyurup ve sa'âdet ile kendü mübârek eliyle Horus nâm çakırı bir kekliğe salup, doğandan mukaddem bir karakuş havadan kapıp giderken tekrar doğan kalkup ol demde karakuş cânibine hûcûm edüp ve kekliği pençesinden alup kurtarmışdır. Bu hâl aceb hâldir. Bu hâli bi'lmuvâcehe seyretmîyenler fehm ve idrâk olunmaz. Ve bu menzilde olan *Mudurlu Kal'ası* iki dağ arasında bir müstahkem Kal'adır. Bir kaya taş üzerinde vâkı' olup, altında şehir vâkı' olmuşdur. Ve mezbûr Kal'ayı ubûr edüp *Çavuş Çiftliği* demek ile meşhûr meydanında nüzûl olunmuşdur. Ve bu şehrîn halkı bir mertebe kesret ile ulemâ ve sulehâsı ve fukarâ ve ağınyası istikbâle çıkışup ve gûnagûn niam ile kumaşlar döşeyüp ve her ehl-i hirefin her biri hâlince bir nesnecik kudûm-i sa'âdet meymûnlarına peşkeş getürmüşler.

(58 b.) Receb 8 Salı: Menzil-i *Turalı*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* iki buçuk sâ'at sabâhdan mukaddem kalkup ilgar ile menzil-i mezbûra sekiz sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl buyurmuşlardır. Ve bu menzilde sabâhdan mukaddem yağmur yağıp dağlarda ve bellerde azîm balçık olup çok hayvânât yolda kalmışdır. Ve ağırlık ile *Otak-ı Hümâyûn* ve dış hazîne yatsu namazından sonra gelmişdir. Ve bu menzilde harem-i muhteremden mektuplar gelüp, gerü cevâpları tahrîr olunup gönderilmişdir. Ve menzil-i mezbûrda tersâhâne emîni olan *Defterdârzâde İbrahim Efendi*'den geyimi ile yancıklı kâmil bir kîrat ve bir sorguç ile sammur kaplu sırma şeritlü murassa' düğmelü siyâh pars çuka kerrake rikâb-ı hümâyûna peşkeş gönderilmişdir. Ve Bostancibaşı dahi bir kîr katır peşkeş göndermişler.

Receb 9 Çarşanba: Menzil-i *Taraklı*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* kable's-sabâh iki sâ'ati mukaddem kalkup i'tidâl-i hava ile menzil-i mezbûra beş buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl buyurmuşlardır. Ve fukarâ ve ağınya, sağair ve kebair kudûm-i meymûnlarına istikbâl edüp ve kurbanlar eyleyüp duâ-i hayr etmişlerdir.

Receb 10 Perşenbe: Menzil-i *Geyve*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* kable's-sabâh iki buçuk sâ'at azîmet edüp ve menzil-i mezbûra yedi buçuk sâ'atde *Otak-ı Hümâyûn'a* nüzûl eylemişlerdir. Ve menzil-i mezbûrda geceden erteye dek yağmur yağıp bir mertebe balçık olmuşdur ki, ta'bîr olunmaz. Ve bu menzilde ziyâdesiyle (59 a.) hayvânât yolda kalmışdır. Ve bu menzilin nisfi bayır başıdır ki, yokuşdur ve nisfi inişdir. Ulu dağlar ve beller ve kayalar ve handaklardır. Akla gelmez ve iki dağ arasında bir dere vardır. Sa'âdet ile bayır başında salat-ı subh-i sa'âdeti edâ edüp. Ve bir mıkdâr eğlenüp cânib-i erbaasında olan çamlu dağları ve belleri ve sarp yerleri seyr ü temâşa ederlerdi. Ve *İç-Oğlan* kullarına ilerüye gitmeğe fermân-ı şerîfleri olup. Sa'âdet ile kendüleri akabince *Sakarya Suyu'nun* kenâriyle *Otak-ı Hümâyûn'a* karîb geldükde sâde kaftan ile Pâdişâhane ve levendâne ve merdâne meydâne dizgin düşürüp atın nakilliye nakilliye nüzûl eylediler. Ve etrâfında ve yakında olan hadem ü haşemi ve nüdemâsı bülend-âvâz ile nağra urup seni Hakk hatadan saklasun Pâdişâhim. Azîm alkışlar eylediler. Ve hayır duâ ettiler. Ve fukarâ kulları hallu hâlince kudûm-i meymûnlarına istikbâl edüp bînihâye kurbanlar edüp, duâ ve senâ etmişlerdir. Ve bu menzilde *Kal'a-i Revân*'da şikâr ettiği *Emîrgûne Oğlu Yûsuf Paşa*'dan mektuplar ile peşkeşi gelüp ve makbûl-i hümâyûnları olup. Ve bizzat kendü mübârek dest-i şerîfleri ile teselli-i hâtır içün mektup tahrîr edüp ve kendü ademisine yüz dane sikke-i hasene ihsân eyleyüp, hâtırların hoş dutsunlar, ibtidâ saydgâh da bizüm şikârimizdir. Anları garip saymazız, deyü buyurmuşlardır. Ve bu menzilde *Nehr-i Sakarya* üzerinde *Sultan Bayezid-i Veli Hazretleri*'nin cisr-i azmi vardır. Ve cisr ile ve *Nehr-i Sakarya* kurbünde *Otak-ı Hümâyûn-i Sa'âdet-makrûn*

kurulmuştur.

Receb 11 Cum'a: Menzil-i *Sabanlı*. Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* sabâhdan mukaddem azîmet edüp ve yedinci (59 b.) sâ'at menzil-i mezbûra nûzûl etmişlerdir. Ve bu menzilde gecenin ibtidâsında yağmur boşanup. Menzil-i mezbûra nûzûl edince munkati' olmayup bir mertebe balçık olmuşdur, ta'rîf olunmaz. Hayvanât ziyâdesiyle helâk olmuşdur. Ve yolda balçık nerdbân nerdbân olup, atların dizlerin aşmışdır. Ve dere ve depeleri çoklar ve ağaç denizinde *Sakarya Suyunun* kenariyle gidülüp *Otak-i Hümâyûn'a* nûzûl olumuşdur. Ve menzile karîb matbah develerinden bir deve yükiyle balçıkda yatarken ve sahibi yükün alup gidecek mahalde sa'âdet ile üzerine uğrayıp ve mübârek dizginin çeküp *İç-Oğlan* kullarına fermân eleyüp deveyi kaldıralar. Heman dem atlarından atılıp 'ale'l-fevr nâka yükiyle ref'edüp sahibine verüp teslim eylediler. Bu hâli cemî' *Asker-i İslâm* görüp *muammer-i ömr olasın Pâdişâhim* deyü duâ ve senâ eylediler. Ve menzil-i mezbûrda *Bostancı*ulları ile *Sultanzâde Muhammed Paşa*ulları istikbâl edüp rikâb-ı hümâyûna yüzler sürüp zemîn-bûs etmişlerdir. Ve menzil-i mezbûrda her sabâh İç-Halkın atlarından rahtların ve gaddarelerin çalmağa mu'tâd edinmiş bir hırsız peydâ olup bir sabâh ele girüp sirkat eylediği esbâbalar heybe ile yanında bulunup bizzât sa'âdet ile huzurunda söyleüp ve esbâbaların *Ağaya* teslim olundu. Yoldaşları kimlerdir suâl olunsun, sabâhdan evvel karanlkuda at üzerinde iken kurtulmak ümidiyle elleri bağlı attan kendüsün bırakup *Nehr-i Sakarya'ya* düşüp helâk... Ve *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz Otak-i Hümâyûn* önünde iki saf arasında merd-i meydanda bir merdâne ve dilârâne at sürüp cirid atmışlardır ki, ta'bîri imkân değildir. Mevhîbe-i ilâhîdir, degme kimesneye müyesser değildir.

Receb 12 Cum'aertesi: Menzil-i *İzingimid* (*İzmit*). Bugün *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* kable's-sabâh iki büçük sâ'at mukaddem azîmet edüp ve menzil-i mezbûra yedi sâ'atde *Otak-i Hümâyûn'a* nûzûl eylemişlerdir. Ve geceden bir azîm (60 a.) yağmur yağıp, sabâha dek kesilmedi. Mukaddem zikrolunan menzilde balçıkları ve yolda mihnetleri bilkülliye unutdurmuşdur. Ve menzil-i mezbûrda *Kaim-makam Bayram Paşa ve Ke'nân ve Emîrgûne Oğlu Yûsuf Paşa ve Mîrmîrân-i Halep Ahmed Paşa*, *Gaazî Pâdişâhimiz*'n mübârek rikâb-ı hümâyûn ve sa'âdet-makrûnlarına yüzler sürüp ve merâsim adâbî yerine getürüp zemînbûs eylediler. Menzil-i mezbûrda *Bayram Paşa*'dan kîse ile on üç bokça esbâb ve donanmış kâmil bir at ve üç kollu elmas taşlu ve büyük üç zümrûd taşlu bir murassa' sorguç peşkes vermişlerdir. Ve *Bostancıbaşı* ile *Bostancılar Kethüdâsi*ullarında ve sâir yerlerden peşkesler ve gûnagûn hedâyalar gelmişdir. Kalem-i dü-zebân ile tahrîr ve a'yân beyân bî-imkândır. Ve iskelede ihzâr olunan kadırgalardan umûmen üç def'a top ve tüfenk boşadup azîm şenlikler olmuşdur, ta'rîf olunmaz. Ve yevm-i mezbûrda *Emîrgûne Oğlu Yûsuf Paşa* ndan tene bisürüp rikâb-ı hümâyûna göndermişlerdir. Ve ekletmeyüp gönderdiği gümüş sinisine kîse ile akça doldurup göndermişlerdir.

Receb 13 Pazar: Oturak-şûd, der-*İzingimid*. Bu yevm-i sa'dde *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz*, *Revân* fethinden şikâr etdürü *Emîrgûne Oğlu Yûsuf Paşa*'yı *Huzûr-i Hümâyûnuna* getürüp, mezbûr dahi merâsim adâbî edâ edüp zemînbûs eleyüp, izn-i hümâyûnları ile taht-ı şerîf kurbünde oturup ve dîn ü devlete lâyik edâ-yi kemâlât olunup kemâl mertebe iltifâtlar eleyüp ve kîse ile altun önüne döküp ve bir murassa' kuşak ihsân (60 b.) olunup ta'zîm ü tekrîm buyurmuşlardır. Ve kendüsünün sâzendelerin getürüp Acemâne şenlikler edüp. Anlara dahi bîkriyas ihsânlar olunmuşdur. Ve mezbûr *Emîrgûne Oğlu* esnâ-yi musâhabetde benim âli himmetlü ve şevketlü *Gaazî Pâdişâhim*, bu bendeniz ve rûşen çırakınız ve in'âm ü ihsân-dîdeniz ve şikâr ve ahtarmanız bir *Halep* gibi eyâletin in'âm ve ihsân edüp ve üzerimize âdem nasbetmeyüp ve habse koymayup her veçhile ta'zîm ü tekrîm eylediniz. Bir husûsda tasavvur komayup kemâl mertebe haseb ve neseb ile aceb azimüşşân amîm-ül ihsân kân-ı kerem bir Pâdişâhsin. Felek mislin getürmemişlerdir. Madâmkı bu merdâne cünbüş ve harekât-ı berkarar ola adûvân yek cihet olsalar bi-iznillâhi-Ta'âlâ kararları

fırâra mübeddel olur, deyü zeminbûs eyledi. Bu mahalde deryâda ihmâr olunan kadırgalardan üç def'a umûmen top ve tüfenk boşadup ihmâr-ı dârât olunup azîm şenlikler olmuşdur. Ve yevm-i mezbûrda subh-i sa'âdetden mukaddem *Dâriüssâ'âde Ağası İdris Ağa* gelüp rikâb-ı hümâyûna yüzler sürüp zeminbûs etdiler. Ve yevm-i mezbûrda *Defterdâr Efendi*'den yancıklı bir mükemmel at peşkeş gelmişdir. Ve yevm-i mezkûrda ba'de't-tâ'âm harem-i muhterem kullarına 'ale't-tevâlî evvelâ *Has-odâlı* kullarına, sâniyen *Hazineli* kullarına, sâlisen *Kilarlı* kullarına, râbian *Seferli* kullarına, hâmisen *Diş-cündî* kullarına birre yarar at ihsân edüp. Ve birer altın yaldızlu ve sîm pullu kadife yancaklar ma'an in'âm edüp *İslâmbol'a* girdükde bir hoş giyünüp süngü ile ve fırkeş ile semleler sarınup mürettep ve müsellah olup girsünler deyü fermân-ı şerîfleri olup, gayretkeşlik ederlerdi.

(61 a.) Receb 14 Pazarertesi: Menzil-i Üskiidâr. Bu yevm-i meymûnda *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* Menzil-i *İzingimîd*'den kable'z-zuhr azîmet edüp iskeleye varınca piyâde olup hiramânî hiramânî gitmişlerdir. Ve vüzerâ-yi i'zâm ve vükelâ-yi kirâm ve şeyhüllislâm ve kadiaskerler yemn ü yesârda durup ve selâmlayup ve zeminbûs edüp hayir duâ eylediler. Ve *Has-odâlı* kulları ile ve sâir nüdemâsiyle altı buçuk sâ'atde sa'âdet ile baştardaya binüp ve menzillerine kumaşlar döşenüp ve kurbanlar olunup, azîm şenlikler olup, duâ ve senâ olunmuşdur. Ve menzil-i mezbûra teveccûh olunup nîsfü'l-leylde *Fenerbakçası*'na mukabil geldükde cümle on üç buçuk sâ'at olup, selâm topu deyü umûmen üç def'a top ve tüfenk boşadup, şenlikler eylemişlerdir. Ve *Hasbakça*'dan dahi aleyke's-selâm topların boşadup şevkler ihmâr etdiler. Ba'dehu *Sa'âdetlü Gaazî Pâdişâhimiz* sandala binüp harem-i muhtereme gidüp eğlendiler. Ve sâir *Harem-halkı* kadırgalarda kalup demür bırakıldılar.

Receb 15 Salı: Menzil-i Oturak der Üskiidâr. Bu yevm-i sa'dde sâhibkiran-ı zaman *Şecaâtlü ve Azametlü Gaazî Hünkârimiz*, *Halledallahu hilâfetihi* başdan ayağa varınca cebe ve cevşene müstağrak olup cümle ağayan ve *İç-Oğlan* kulları dahi zîrlara şark olup, *Sinan Paşa Köşkü*'nde alaylar bağlayup alât-ı harble selâma mutnazır oldular. Ve *Bostanciyân-ı Hassa* dahi tüfenkleri ile hazır müheyya olup yalıda alay olup kudûm-i şâhâne mutnazır olmakda ve *Emin İskelesi*'nde vüzera-i i'zâm ve ulema-yi kirâm ve sipâhân devletlü Pâdişâhin ulûfesine mutasarrif olan kulları yollu yoluyle (61 b.) alaylar bağlayup durdular. Ve şehir halkı dahi sokaklara sığmayup damlar üzere çıktılar. Ve *Sa'âdetlü* ve *Azametlü Gaazî Hünkârimiz*'in ayağı altına dîbâlar ve serâserler ve kumaşlar döşediler. Makdem-i hümâyûna intîzâr üzere oldular. Bu cânibden *Şevketlü Şecaâtlü Gaazî Hünkârimiz* baştardaya süvâr olup lenger alup yiğirmi otuz pâre kadırganın öncünce çekdürüp *Sarayburnu*'na geldikde toplara ateş verilüp bir uğurdan kadırgalarda olan toplar ve tüfenkler atılıp kubbe-i asmân güm güm gümleyüp deryâlarda mâhiler bekleyüp bir mertebe şenlikler ve şâdimanlıklar olmuşdur ki, bir tarihde böyle şenlik olmamışdır. Bu esnada Sarayburnu'nda olan toplara ateş verilüp ve bostancılar dahi tüfenklerin atup âlemi sît ü sadâ ile doldurdular. Ve baştarda ejder sıfat ateşler saçarak iskeleye gelüp yanaşdı. İskele kurulup *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* devletle iskeleden geçüp kenara çıktııkda çavuşân 'aleyke 'avnullah sadâsını gûş-i felege yetiştirdiler. Murassa' giyimlü bir esb-i rehvâre süvâr olukda heybet ve salâbetle yürüdüükde evvelâ murassa' aletlü kühâyân yedekler çekilüp anların akabinde sâhib-kirân-ı zamanın sıkârı ve ahtarması *Revân Hani* olan *Yûsuf Paşa* kerrenâyın çalarak yürüüp, ba'dehu solaklar yürüüp *Şevketlü* ve *Sa'âdetlü Gaazî Hünkârimiz* heybet ve salâbetle yürümüştür ki, yüzüne nazar etmeğe kimesnenin zehresi yoğ idi.

Temmet.

DİZİN

A

Abaran, 22
Abdallar, 22
Adana, 9, 10
Adilcevaz, 40
Ahlat, 40
Akbaşaylası, 14
Akbióyk, 6
Akçakervansarayı, 49
Akçaviran, 7
Akçeşehir, 9
Akşehir, 7
Alacahisar, 8, 48
Almasaray, 35
Amasya, 50, 52
Ambarçayı, 42
Anadolu/Kütahya, 3, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 23, 33, 38
Ankara, 10
Apardözü, 12
Aras (nehri), 29, 30
Arkin, 7
Asitane(İstanbul), 6, 27, 51
Avşarlı, 29

B

Badırık, 47
Bardakçı, 7
Bardaklı, 6
Batman Çayı, 42
Bayat, 7
Bayındırı, 52
Beğköyü, 21
Bekároğlu, 9
Bendimáhi, 39
Bihistan, 31
Bitlis, 41
Bolu, 8, 53
Bolvadin, 7
Bosna, 43
Bozüyükk, 6
Budin/Budapeşte, 6, 12, 17, 27
Bulak, 51
Bulanık, 21

Å

Çankırı, 7, 8
Cebrönü(Çakıröz), 16
Çerkeş, 52
Çifteler, 7
Çimenyaylası, 15
Çirmen, 8
Cisir hamı, 48
Çobanköprü, 19
Çoris, 30, 31

D

Değirmenköyü, 48

Deliklikaya, 41
Develi, 10
Dicle, 43
Dikilitaş, 5
Diyarbakır, 32, 38, 43, 44, 45, 50
Diyarbekir, 32, 43
Döşkaya, 20

E

Eğrigöz, 6
Eğrigözü, 6
Elazığ/Göllübağ, 9, 10, 46
Emin İskelesi, 55
Erçek Gölü, 37
Erciş, 39
Erciyes, 10
Erdebil, 28
Eregli, 9
Ergani, 45
Erivan, 3, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 31
Erzurum, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 23, 28
Eşekmeydanı, 41
Eskiinepazarı, 50
Eskişehir, 6

F

Fenerbahçe, 55
Fırat, 14, 43

G

Gebze, 5
Gediz, 9
Gemerek, 11
Gerede, 53
Gerni çayı, 28
Geyve, 53
Gölbaşı, 9, 10, 46
Gömeççayı, 10
Gülkiraz, 51
Gürbüzler, 20
Gürel, 21
Güzellerçayı, 15

H

Hacıhamza, 52
Hacıharami, 33, 34
Hakkâri, 19
Halep, 14, 27, 32
Hamamlı, 52
Hanasor, 36
Hammenzili, 19
Harput Ovası, 46
Hasançelebi, 48
Hazo, 42
Hekimhan, 47
Hereke, 5
Hızan, 42
Hoy, 31, 32
Hulle, 33

I

Ilgin, 8
İlica, 17, 18
İnepazarı, 50
İnönü, 6
İshaklı, 7
İşikli, 7
İslâmbol(İstanbul), 25, 26, 28, 30, 39, 55
İzmit, 5, 54, 55
İznik, 6

K

Kafacölüm, 29, 30
Kâhis, 8
Kalecik, 17
Kandilli/Ortabahçe, 17
Kangal, 48
Karacaviran(Kurşunlu), 52
Karaçoh, 30
Karaçuba, 19
Karahöyük, 9
Karaköprü, 45
Karaman, 7, 8, 10, 11, 18, 19
Karatepe, 42
Karmuç, 40
Karmuç(Yeniköprü), 40
Kars, 19, 20, 21
Kasimoğlu çayı, 38
Kastamonu, 7, 14
Kayseri, 10, 12, 14
Kazıklı, 5, 14
Keklik/Çimenli, 15
Kenzek, 39
Kerdemiş, 32
Kerkük, 32
Kibleçimeni, 35
Kifindır, 41
Kılımlıç, 8
Kırklareli, 8
Kızılırmak, 12, 14, 49, 51
Koçhisarı, 52
Konya, 8, 9, 39, 49
Köseaban, 51
Kotur, 36
Küçükçimene, 15
Kumele, 35

M

Maku Suyu, 30
Malatya, 46, 47
Mamahatun, 17
Manisa, 9, 38
Marand, 32
Mehmetpaşa Hanı, 49
Mihribançayı, 45
Mollahasan, 37
Mudurnu, 53
Murat nehri, 46
Musul, 32

N

Narezen, 10
Niğbolu, 8

Niğde, 10

O

Oğuzözü, 14
Osmancık, 51

P

Pağnik, 46
Pasinler, 19
Pazaryeri, 6
Pendik, 5
Penek/Çatalbayır, 17

R

Rodos, 10

S

Sabanlı, 54
Sadak, 16
Şahnaçimeni, 15
Şahnalar, 21
Sakarya, 54
Salmas, 35, 36
Şam, 9, 10, 12, 15
Şaraphane, 21
Sarayburnu, 56
Sarioğlan, 11
Şarkışla, 12
Seralbak(Başkale), 36
Seyfeddin, 29
Seyitgazi, 7
Şilbe, 45
Silifke, 14
Sinorovası(Çayırıyolu), 16, 17
Sivas, 12, 13, 14, 19, 49, 52
Sofiyan, 32
Soğanlı, 20
Sor, 40
Suluzengi, 8
Süngütaşı/Sarıkamış, 20
Şüregel/Kalecikli, 21

T

Taraklı, 53
Tatvan, 40
Tebriz, 28, 32, 33, 34, 47
Tercan, 17
Tesevi, 35
Tokat, 49, 50, 51
Toluslar, 17
Topyeri, 5
Tortum, 28
Tosya, 52
Trabzon, 15, 16, 17
Tumadami, 20
Turalı, 53
Turhal, 50
Tutölümü, 30

Ü

Üsküdar, 5, 18, 55

V

Van, 8, 19, 28, 36, 37, 38, 39, 40, 44

Vaşla Çayı, 32

Veyselkaranı, 42

Vidin, 8

Vize, 8

Y

Yalvaç, 7

Yargazi, 15

Yassıçimen, 15

Yenişehir, 6

Yeşilırmak, 49, 51

Z

Zengi çayı, 23

Zile, 9, 13

Sözlük

acemi oğlan: yeniçeri ocağında istihdam edilmek üzere esirlerden yahut devşirme usulüyle Hristiyanlardan toplanan çocuklara verilen ad.

a'dâ-yı bedhâh: her işin fenalığını isteyen düşmanlar.

âfâk: ufuklar.

âfât-ı semâviyye: semavî âfetler.

ahdarmak: atından düşürmek.

âheste: yavaş, ağır.

ahz olunmak: yakalanmak.

'ale's-sabah: sabahleyin, erkenden.

'ale't-tevâlî: arası kesilmeksizin, devamlı.

aman vermek: canını korumaya söz vermek.

Asitâne: payitaht, İstanbul.

at oğları: sarayın at bakıcısı, seyis.

âvâze: sada, yüksek ses.

avdet: dönüş, geri gelme.

'avnu'llah: Allah'ın yardımını

âzâd (eylemek): serbest bırakmak.

'azîm: büyük, ulu.

'azîmet: gitme, çıkış.

badaloşka: bir tür top.

ba'dehu: ondan sonra.

ba'de'l-asr: ikindiden sonra.

ba'de't-ta'âm: yemekten sonra

bâhusûs: hususıyla, en çok.

bâlâ: yukarı, üst.

balçık: yapışkan ve ayağı tutan çamur.

bârân: yağmur.

bârû: kale duvarı, sur.

bâzergân: bezirgân, tüccar.

baştarda: kadirgadan küçük bir cins Osmanlı savaş gemisi.

bedhâh: kötülük isteyen.

bedma'âş: yaşayış fena olan.

beğlerbeği: askerî ve mülkî yetkileri olan eyalet valisi.

behremend: nasibi olan, hissedar.

bend: bağlama, emir altına alma.

berây: için, maksadıyla.

bervechi: olduğu gibi.

bey' ettirmek: sattırmak.

beyne's-salavâteyn: iki namaz arası.

beşâret: müjde, iyi haber.

bîhâsil: sonuksuz, faydasız.

bîhûş: aklını kaybetmiş, sersem, baygıın.

bi'l-müşâfehe: yüzüze konuşmak suretiyle.

bilâ-tevakkuf: durmadan.

bilâpervâ: korkmadan, çekinmeden.

bile/-ce: yanında, beraber.

bînazîr: benzersiz, eşsiz.

bi'z-zarûre: ister istemez, mecburen.

bostancıbaşı: sarayların bekçiliğini yapan ve zabıta işleriyle meşgul olan saray mensuplarının en büyük subayı.

bühtan: yalan, iftira.

câ-be-câ: yer yer.

cânibeyn: iki taraf.

cevelân: dolaşma, gezinme.

cevâníb-i erbaa: dört taraf, her taraf.

cırıld: at üzerinde değneklerle oynanan oyun, cirit.

cîsr: köprü.

cündî: iyi binici, asker.

cûrm: suç, günah.

çabük (-süvar): çabukça binme.

çerge: iki direkli derme çatma çadır.

dânâ: bilen, âlim.

dârât: tantana, büyük gösteriş.

defterdâr: para işlerini idare eden.

dembeste: susmuş, soluğu kesilmiş.

der-sâ'at: o saatte.

dest-bûs: el öpme.

dil: düşmandan bilgi almak üzeri

tutulan esir, casus.
dilîr: yiğit, cesur.
dîni alaca: bozuk, karışık dinli.
dirîğ: esirgeme, kriyamama.
doğancı-başı: padişahın sıkâr halkı denilen avcılarından bir sınıfın başı.
dolama: üste giyilen cübbemsi bir çeşit elbise.
duhâ: kuşluk vakti.
dütün: tütün.
düşvâr: güç, zor.

ehl-i dîvân: divan-ı hümayuna katılan devlet memurları.
ehli-fesâd: fesat karıştıranlar, huzuru bozanlar.
Ekrâd: Kürtler.
envâ'i: çeşitli...
eskal: ağırlık, ağır şeyler.
eşcâr: ağaçlar.
eşg-i çeşm: göz yaşı.

fârisü'l-hayr: iyi at binici.
ferâde ferâde: tek tek.
ferman: padişah tarafından verilen yazılı emir.
ferzend-i dilpesend: sevgili çocuk.
fesâd-pîşe: fenalık peşinde olan.
fevc-fevc: akın akın.
fevt: ölüm.
filhâl: derhal, anında.
firar etmek: izinsiz ve gizlice kaçmak.
fukarâ: fakirler, yoksullar.

gaaret: düşman toprağına yapılan hücum, akın.
gark olmak: suya batmak, boğulmak.
gayib: görünmeyen, kayıp.
giriftâr: tutulmuş, tutsak.
güft ü gû: dedikodu.
gülbâng-i Muhammedî: ezan.
gûnagûn: türlü türlü, renk renk.

halâs: kurtulma.
hâlî: tenha, boş.

handak: şehir veya kale çevresinde geçmeye engel olmak için kazılan çukur.
hâristan: dikenlik, çalılık.
hâs: padişahın şahsına ait.
hâsbağçe: saray bahçesi.
hâsırîn: zarara ziyana uğrayanlar.
hâs-odâh: sarayda birinci sııftan ağalar.
hâşem: maiyet, yanında bulunanlar.
havâss-i hümâyûn: zapt olunan araziden hazina uhdesinde alikonulanları.
hazîne: devlet malı ve parasının saklandığı yer.
hîfz u hîrâset: saklama, koruma.
hiramanî: salınarak (yürüme).
hîsn-i hasîn: sağlam kale.
hil'at-i fâhire: güzel ve değerli kaftan.
hîn: zaman, an (ol hînde: o anda)
hîrâset: koruma, saklama.
hû: Allah.
hûb: güzel, hoş.
huceste: uğurlu, mübaret.
huzur-i hümayun: padişah makamı.

îkrâr: söyleme, kabul etme.
îlgar: ansızın hücum etme, akın.
îtlâk: saliverme.

iç-halkı: enderun halkı, saray halkı.
iç-oğlani: hareme girip çıkan ergenlik yaşına varmamış küçük hizmetçi.
ihrâk-ı binnâr: ateşe verme, yakma.
ihzâr: huzura getirme.
iltizam: devlet gelirlerinden birinin toplanması işini üzerine alma.
in'âm: nimet verme, iyilik etme.
'inan: dizgin.
inhâ: tayin etme.
intihâ: son bulma.
intihâb: seçme, ayırma.
îrsâl: gönderme, yollama.
istikbâl: karşılaşma.
itmâm: tamamlama, bitirme, sona erdirme.

'iyd-i ekber: arefesi cumaya rastlayan
kurban bayramı.

izhâr-i tzallum: suçsuzluğun
açıklama.

kaadî'asker: kazasker, kadi ve
müderrisleri atamaya yetkili
ilmiye meslesi.

kaim-makam: birinin yerine geçen,
vekillik eden.

kable's-sabâh: sabah olmadan.

kable'z-zuhr: öğleden önce.

kadem-i meymûn: kutlu geliş.

kal'a-kûb: kale yikan top.

kapucî: saray kapılarını bekleyen
görevli.

kâr-azmûde: görmüş geçirmiş,
tecrübeli.

karîb: yakın.

karye: köy.

kayd ü bend: bağlama.

kâzib: yalancı.

kedûret: gam, tasa; bulanıklık.

ke-hareketi'l-mezbûh: boğazlanmış
gibi hareketsizce.

kemankeş: ok atan, okçu.

kerîme: kız evlat.

kerrenây: tunç yahut gümüş bir
borudan ibaret eski çalğı.

kesret: çokluk, fazlalık.

kethûda: büyük devlet adamlarının
işlerini gören kimse.

kilarlı: yiyecek içecek şeylere bakan
kimse.

kimesne: kimse.

kizb-i sarîh: açıkça yalan söyleme.

konak: seferde gece kalınacak yer,
menzil.

kös: nöbet zamanı ve cenge giderken
çalınan büyük davul.

kostanca: silahın icadından önce
kullanılan bir savaş aleti.

kulle: kule.

küreg (-e konulmak): ağır suçluların
savaş gemilerinde kürek çekme
cezası.

kuttâ-i tarîk: halkın malını zorla
elinden alan, yol kesenler.

küşâde: açık, ferahlık.

kîbel-i pâdişâh: padişah tarafından.

Kızılbaş: Rafizî.

lâ'ya'kil: bayığın, dalgın, bihoş.

lağv: kaldırma, hükümsüz bırakma.

mâbeyn: sarayın selamlık dairesi.

mahal: yer, mekân.

makdûr-i beşer: insan için
yapılabilecek.

maktûl: öldürülmüş.

mâlamâl: dolu dolu.

mâmelek: birinin sahip olduğu mal;
vari yoku.

mansîb: devlet hizmeti, büyük
memuriyet.

ma'rûf: bilinen.

matbah: mutfak

matlûb: istenilen, arzu edilen.

ma'zûl: azledilmiş.

meçrûh: yaralanmış.

medfûn: toprağa gömülülmüş.

mekş olunmak: bir yerde kalma,
eglene.

melâ'in: lanetlenmişler, mel'unlar.

memhûr: yeniçi ve kale
muhafizlarına verilen ulufeyi
gösteren vesika.

memlu: dolu.

menzil: sefer sırasında konaklama
yapılan yer.

merâmet: geçici ve üstünkörü tamir.

merdâne: kahramanca, mertçe.

mevâcîb: yeniçi aylığı.

mevhîbe: vergi, bağış, ihsan.

mezîd: artma, çoğalma.

meş'ale: aydınlatmaya yarayan alet,
kandil.

miftâh: anahtar.

min ba'd: bundan sonra.

mîrahur: sarayda at işlerine bakan
memur.

mîri'alem: saray memurlarının ileri
gelenlerinden birinin unvanı.

mîrimîrân: beylerbeyi.

mu'ammer: yaşayan, ömür süren.
mu'İN: yardım eden.
muğtenim: ganimet olarak alan, ganimetlenen.
muhallefat: ölen bir kimsenin bırakıldığı şeyler, tereke.
muhtefi: gizlenmiş, saklı.
mukaddem: önce.
mukaddemâ: bundan önce.
mukarrer: kararlaştırılmış.
mukdim: işine düşkün, gayretli.
mukteza: lâzım gelen, gereken.
munkati': arkası gelmeyen, kesilmiş.
murassa': üzeri cevherle süslenmiş.
musâhabet: sohbet etme.
mutâba'ât: birine uyup ardından gitme.
muşabak: ağ ve kafes gibi örülülmüş.
muşamma: muşamba.
mübeddel: değişmiş.
müferrih: ferahlık veren, gönül açan.
müheyya: hazır hale getirilmiş.
münhezim: bozguna uğramış, yenilmiş.
münkesir: kırgın, gücenmiş.
mürûr u ubur: geçip gitme, öte yandan çıkma.
müsellâh: silahlı.
müşârunileyh: anılan, adı geçen.
mütedeyyin: dindar, dinine bağlı.
mütehammil: tahammül eden, dayanan.
müyesser: kolaylıkla olan, yapılan.
nâ-bâliğ: henüz buluga ermemiş.
nâka: dişi deve.
nasb: bir memuriyete tayin olmak.
nâ-mahbûb: sevimsiz.
nâzır: yönelik.
nîâm: nimetler.
nobut (lobut): kısa ve kalın ağaç sopa.
nümâyân: görünen, açıkta olan.
nusrat u fursat: yardım ve uygun zaman.
nüzûl: konağa varma.
nîsfü'l-leyl: gece yarısı.

ocak ağası: yeniçi ağısının en yüksek subay ve komutanı; yeniçi ağası.
oğurlamak: çalmak.
ordu-yi hümâyûn: padişah ordusu.
otak-ı hümâyûn: padişaha mahsus çadır.
otakçı: otağı yapan, çadırçı.
oturak: seferde konaklama, dinlenme.

palanka: çevresi hendekle çevrilmiş, ağaç ve topraktan yapılı hisarcık, istihkâm.
pâye-i serîr-i 'izzet-masir: yüceliği sürekli rütbe.
pend ü nasîhat: öğüt verme.
pervazî: uçmakta olan.
peşkeş: hedİYE, armağan.
pür-cûd: çok cömert.

ra'ad ü berk: gök gürültüsü ve şimşek.
Rafîzî: üç halifeye buğz ve düşmanlıkla Hz. Ali'ye bağlılık gösteren bir Şîî fırkası.
rast: doğru.
re'âyâ: bütün halk.
re'fet: merhamet etme, acıma.
re's: baş.
ref'etmek: kaldırırmak.
revâne: giden, yürüyen.
ri'âyet: gözetme, sayma.
rikâb-ı hümâyun: padişahın katı, önü; üzengi; padişahın bir yere gidişi sırasında maiyetinde bulunma.

sa'âdet-makrûn: saadete kavuşmuş, mutlu.
sa'b: çetin, zor.
sâbikan: bundan önce.
sâdât: seyyitler, ulular.
safâ-yi kalb: iç temizliği.
sağîr ve kebîr: küçük ve büyük.
sahibkiran-ı zaman: hükümdar.
salb: asma, darağacına çekme.
sayd: av.
sâyeban: gölgelik, çardak.

sebkat: geçme, ilerleme.
segbanbaşı: yeniçeri ağasından sonra gelen subay.
selef: bir vazifede daha önce bulunmuş olan.
serâpâ: baştan başa.
serâser: ipekli ve altın gümüş işlemeli kıymetli kumaş.
serâsimé: sersem.
ser-nigûn: baş aşağı dönmüş; talihsiz.
sıklet: ağırlık, sıkıntı.
silâhdâr: silahları muhafaza eden memur.
sinn ü salîn: genç yaş.
sît: gürültü, patırıtı.
solak: bazi hususi günlerde padişahın yanında bulunan bir sınıf asker.
solakbaşı: solakların kumandanı.
sorguç: başa takılan tuğ, çelenk.
suleha: salihler.
suûd: mübarek.
sûrsat: savaş vergisi olarak halktan alınan hayvan, buğday, mısır vs.; olağanaüstü vergi.

şak: ayrılma, parçalanma.
şakî: haydut.
şayka: altı düz ve enli büyükçe bir çeşit savaştan gemisi.
şedîd: şiddetli.
şehbâz: yiğit, gösterişli.
sikâr: av, avlanması.
şûrb-i duhân: tütün içme.

ta’cil: acele ettirme, sıkıştırma.
ta’zîm: ağırlama, hürmet ve ikram etme.
tahsin-i belîg: beğenip alkışlama.
takayyûd: bağlanma.
tana’um: nimet içinde bulunma.
tasmîm: kesin karar verme.
tazarru’: kendini alçaltarak yalvarma.
te’kîd: kuvvetleştirme, sağlamlaştırma.
teâdî: düşmanlık.
tebdîl: başka bir şekil ve kıyafete gitme, değişme.

teberdâr: balta ile silahlanmış asker, baltacı.
tecessüs: yoklama, araştırma.
teemâl: etrafıca düşünme.
tefahhus: incedeninceye araştırma.
tehevvür: öfkelenme, köpürme.
tehniyyet: kutlama, hoş geldin deme.
tekrîm: saygı gösterme, yüceltme.
telbîs: hile, sahtekârlık.
telhîs: kısaltma, özetteleme.
tenâvül: alıp yeme.
tevâbi: bir kimsenin hizmetinde bulunanlar.
tevliyet: vakıf işlerine bakma vazifesi.
tevzî: dağıtmak.
tîmar: yaranın üzerine ilaç koyup sarma.
tînâb: kazığa bağlanan çadır ipi.
tuğ: at kuyruğu bağlanmış, ucuna da altın yıldızlı top geçirilmiş mızrak türünden alamet.
tuğyân: taşıma, azgınlık.
tûlü ve ‘arz: bir yerin boyu, uzunluğu.
tu’m: çeşni, lezzet.

ulema: âlimler, bilginler.
umûr-dîde: iş görmüş, tecrübeli.
usret: zahmet, sıkıntı.

üsküf: tepesi devrik ve ucu püsküllü takke, fes.

vâfir: çok, bol.
vâsi’: geniş, bol.
vaz’olunmak: konulmak.
vifâk: barış, iyi geçim.
voyvoda: Eflak ve Boğdan prenslerine verilen ad; İslâvcada reis, subası manasına. Osmanlı'da nahiye müdürü.
vûzerâ: vezirler.

yaldurmak: dalmak
yelkendûz: yelken dikici.
yemîn ve yesâr: sağ ve sol.
yeniçeri ağası: yeniçeri ocağının

başkumandanı.

yeniçeri: 1826'dan önceki bir askerî sınıf.

yevm-i mezbûr: anılan gün.

zağarcıbaşı: av köpeklerinin bakımıyla görevli yeniçeri sınıfının başı.

zehre: yiğitlik, cesaret.

zeminbûs: yeri öpme

zırh-pûş: zırh giyen.

zibâ: süslü, güzel.

zîr-i zemin: yerin altı.

zu'afâ: zayıflar.

SÖZLÜK, eserde geçen ve bugün kullanılmayan kelimelerin eserdeki anlamını ihtiva etmektedir. Hazırlanırken, M. Zeki Pakalın'ın *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*; Ferit Devellioğlu'nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*'ı; Şemseddin Sami'nin *Kâmûs-ı Türkî*'si; Muallim Nâci'nin *Lügat-ı Nâci*'si başta olmak üzere muhtelif kaynaklardan istifade edilmiştir.